

Fañch an Uhel (1821 - 1895)

Soniou a

Bet adskrivet digand embannadur 1868-1890

Adreñket eo bet an doare-skriva.

Gwechou 'zo e ra Fañch an Uhel gand stummou tregerieg "euz", e leh "ouz", "a zo" e leh "ez eus". Liester e "o" e leh "ou". Gwechou all gand stummou "lennegel". Aliez a-walh n'eus z ebed e tregerieg. E fin ar geriou on-eus lakaet ' e-leh ar z. E-kreiz ar geriou eo bet adlakaet. E Tregerieg ne vez ket greet ar hemmadur D/Z. N'eo ket bet adskrivet amañ. Gwechou 'zo e vez greet gand Fañch an Uhel. Eil gour-liez ar verbou a zo e -et, pa vez greet gand -it er yez lennegel. Gwechou 'zo eo bet adlakaet an -it, gwechou all miret an -et. E-leh "dah" ez eus bet lakaet "deoh".

Anad eo e ouie kalz gwelloh ar galleg, o-doa desket er skol, ar re o-doa skrivet ar peziou-ze. Aliez e reont gand geriou galleg "brezonekaet". N'o-doa ket studiet ar brezoneg. Ne ouient anezañ nemed dre gomz. Red eo gouzoud galleg evid kompren geriou 'zo.

Taolenn

<p>Evid ar vugale Sonig kavell. Sonig kavell. Ar grampouezerez. Maro al laouenan. Sonig kavell. Ar pemp biz. Ar yarig (Son mouchig-dall). Maout ar go. C'hoariell. C'hoariell all. Pater noster dibidoup. Biohig Doue. Ar bichig. Son ar haz. Al logodenn er bod. Pater noster debidore. An teir gadig. Estlamm. Ki ha kaz. Me n'am-eus nemed eur blank. Bal. Bal. Bal. Bal. Annaig. Son ar yar. Al louarn galant. An dañvadez penn-gornig. Sonig ar havr. Ar bleiz ha marh ar miliner. Kaz Nikolaz. Ar gevier. Pater Jann. Disrevel pedenno. Tassel hag e gog. Eured al laouenanig. Ar hog yaouank hag ar bolez. Ar park kaer. Diblũañ al Laouenanig. Dispennañ ar voualh Gouspero Kerne Gouspero ar raned</p>	<p>Ar garantez An hini a garan. Koad an noz ha Koad an deiz. Marhad an amourousted. Evel eur vagig war ar stank. Son ar rosignolig. Son ar verjerennig. Ar feunteun a drue'. War ar stank. Sonig. Sonig amourousted. Fañch Colleter. Er gêrig wenn, 'traoñ ar menez Pa oan war dosenn Runfaou. Pa dremenan dor ho jardin. An ale rozmani. Me n' vin na beleg, na manah. An evnig rouz. Evnig Sant Nikolaz. Ar verjerenn hag an denjentil. Mab ar roue hag ar verjerennig. 'Tre Gwirgeneg ha Gwirgennag. Enezenn Sant-Malo. Sekrejou ar hloareg. Kloareg Montroulez. Annaig ar Fichant. Fantig Bourdel. Margodig. Pennherez Kernenon. Ar vestrez klañv. Remed an amourouz klañv. Son kloareg Pempoull. Perrina Koad. Plahig Lannuon. Ar basajerez (Gwez kenta). Ar basajerez. (Eilved gwez). An tri marheger. Ar hloareg fripon. Mari. M'am-bije bet kreion. Kloareg Kerdañgi. Erwan Camus. Merhed Kergroaz. Marharid koant. An hini 'varvas gand ar c'hoant dimezi. Alietig ar Palefre. Gwreg ar hivijer. Eur zon gloareg. Ivonaig. Margodig "La Boissière".</p>	<p>Kloareg Kreh-Mikêl. War bont an Naoned. Pennherez Pennanneh (Gwez kenta) Pennherez Pennanneh (Eil gwez) Margodig ar Heleneg. Ivonig Ar Ged. Radig Saliou (Gwez kenta). Pennherez Salio (Eil gwez). René Lambal (Kenta gwez). René Lambal (Eil gwez). Kloareg Riwall. Mari Javre. Kanel vihan. Evnig Kreh-Simon. Langidig. Mab ar bourrev. Kloaregig ar stank. Pennherez ti Jak. Frañsoazig ha Pierig. Dom Visant Janin.</p>
--	--	--

	Ar vestrez gloriuz. Kalonad eur vestrez. Aotrou Kerkabin. Kloareg Rozmar. Kloareg Rozmar (eilved gwez). Kloareg Kemper. Kañv ar vestrez varo.	
--	---	--

Sonig kavell

Kouskit buan, ma bugelig
Ha me a gano deoh :
Pa deuio d'ar gêr ho mammig,
E roin bronnig deoh.

Ho mamm a zo dañserez,
Ho tad a zo mezhvier ;
Ha me, ar vatez vihan,
A zo chomet er gêr.

C'hwi 'zo mignon din-me,
Me 'zo mignonig deoh,
C'whi 'roio mênig din-me,
Me 'dorro pennig deoh.

* *

Sonig kavell

Toutouig la la, va mabig,
Euz¹ da luskellad, mignonig !

Da vamm a zo amañ, koantig,
Euz da luskellad, mignonig.

Da vamm a zo amañ, oanig,
Dit-te² o kanañ he sonig.

En deiz all e ouele kalzig,
Hag hirio e c'hoarz da vammig.

Toutouig la la, va bevig³,
E-krezi, e-kreiz da rozennig,

Da nizal⁴ d'an neñv, va êlig,
Na, zispleg ket da askellig.

(Dastumet gand an abad Abgrall).

**

Ar grampouezerez (Sonig kavell)

Eun daou pe tri devez a zo
Ema va zoaz krampouez e go – Ahann !
Ema va zoaz krampouez e go.

---

¹ Euz : Ouz. Aliez.

² Dit-te : distaget "did-de'.

³ va bevig : beo : an hini bihan a zo beo.

⁴ nizal : nijal. Arabad e varvfe ar bugelig.

Rag va heuneud a zo er hoad,
Ha va bouhal a zo didroad – Ahann !
Ha va bouhal a zo didroad.

Ha va amann 'zo er marhad,
Ha va bleud 'zo c'hoaz o valad – Ahann !
Ha va bleud 'zo c'hoaz o valad.

Ha va spered e Montroulez,
Ha va rozell e Karhêz – Ahann !
Ha va rozell e Karhêz.

Ha va zrebez e Landreger,
E-barz ar hovel oh ober – Ahann !
E-barz ar hovel oh ober.

Ha va fillig 'zo e Perroz,
Allaz ! setu deuet an noz – Ahann !
Allaz ! setu deuet an noz.

(Diouz The Cambrian quaterly magazine. Eil leor (1830), p. 40)

**

Maro al laouenan

An deiz all o vale 'oan bet,
Eul laouenan am-boa tapet.

Pa oa tapet, tapet e oa,
'Oa laket er hraou da larda.

Pa oa lardet, lardet e oa,
Klasket ar higer d'hen laha.

Ar higer hag e vevelien,
Oll krient forz, war bouez o fenn;

Ne oant ket evid hen derhel,
Pa welas 'tond paotr ar gontell.

Pevar harr hag i houarnet
'Zo êt d'gas e bluñv d'an Naoned ;

Ha c'hoaz a zo⁵ chomet er gêr,
D'akoutri⁶ pevar gwele kaer.

O tistrei ahane d'ar gêr,
Me am-boa gwelet c'hoari gaer ;

---

⁵ a zo : tregerieg : ez eus.

⁶ D'akoutri : galleg. Da farda.

Gwelet ar fubu o torna,
Hag ar helien o tiblouza ;

Ar haz oh ober tro al leur,
Triweh logodenn euz e heul.

Triweh logodenn hag eur raz,
Souden o-do buhez ar haz !

Kouskit aze, ma mabig-me,
Ken savo 'n heol en beg ar gwez.

(Bet kanet gand Mari Klec'h, e Logivi-Plougraz, d'an 11 a viz du 1863)

**

Sonig kavell

Bin baon kloho !
Marv e' Jego,
Gand re govad gwadigenno,
Hag interet en toull ar pri,
Hag êt e bennig gand ar hi.
Eat⁷ e' Mari war e lerh,
Gand eur vichenn bara minus kerh⁸ :
« Deuit d'ar gêr, kiez keaz⁹,
Dalit bara, dalit leaz,
List e benn gand Jego geaz.
Seiz torz vara en-doa debret,
Hag eur vannead bara draillet,
Hag eur podad leaz kaoulet,
Hag eur vichenn bara kerh,
C'hoaz e selle war e lerh,
C'hoaz e lare Jego moan
N'en-devoa ket bet e goan !...

**

Ar pemp biz¹⁰

(C'hoariell)

---

⁷ Eat : leoneg, êt (eet).

⁸ Gand eur vichenn bara minus kerh : gand eun dorz vara, nemed kerh.

⁹ keaz : leoneg. "lêz". Er werzenn da heul "lêz", ha goude c'hoaz "geaz".

¹⁰ Notenn gand an oberour (e galleg) : eur c'hoari eo evid diduella ar vugale vihan. Setu penaoz e vez greet : Gand an dorn kleiz e vez kemeret penn bizied eun dorn deuz ar bugel. Tresa a reer meur a gelh e-kreiz pep hini anezo war balv an dorn-ze, en eur lavared dousig : « Se 'zo ar prad, leh ma termene ar had », ha goude, e vez kemeret oll vizied ar bugel, a zo chas sañset, hag o kregi gand ar biz-meud, e lavarar, buannoh :

Hennez a redas ar had,

Hennez he zapas,

Hennez he diskrohennas,

Hennez he debras,

Hennez, ar biz bihan kamm, n'en-doe netra,

Hag ez eas d'ar gêr da glemm ouz e vamm.

Plijoud a ra kalz d'ar vugale vihan, ha, pa vez echu, e lavaront : « c'hoaz », hag e reer c'hoaz.

Hemañ e' ar prad,
A zo peuret gand ar had.
Hemañ redas,
Hemañ dapas,
Hemañ gignas,
Hemañ debras¹¹,
Hemañ 'bizig bihan kamm
N'en-devoa bet tamm,
A oa êt d'ar gêr, da lared d'e vamm.

**

An tri varh¹²

O ! o ! marhig bihan gwenn,
Kas Pierig d'an overenn !

O ! o ! marhig bihan griz,
Kas Pierig d'an iliz !

O ! o ! marhig bihan glaz,
Kas Pierig da wallaz¹³ !

(Bet lavaret gand Fanchon Briant – Plourio).

**

Ar yarig¹⁴

(Son mouchig-dall)

Ar yarig, ar yarig,
Peleh emañ he zi ?
« 'N eur gambrig, 'n eur gambrig ;
Alhwezet¹⁵ e' warni.
-Mez me a dro,
Hag a zistro,
Ken am-mo kat tri¹⁶ ;
Hemañ pe henhont deuy ganin !

(Bet lavaret gand Marharid Fejer – Plourio).

**

Maout ar go

Maout ar Go ha maout ar Gall,
'Oa 'n em dourtet en deiz all.

---

¹¹ Hemañ debras : e tregerieg ne reer ket ar hemmadur D/Z.

¹² An tri varh : An tri marh. Kemmadur lehel.

¹³ da wallaz : da vale (hervez Fañch an Uhel). Marteze "gwalaz", geot hir a zo war lehid ar mor.

¹⁴ Ar yarig : notenn gand an oberour : Lakaet e vez ar bugel da lammad war barlenn ar haner.

¹⁵ Alhwezet : "z" mud e tregerieg.

¹⁶ tri : fazi : "teir" pa vez gwregel "yar".

Hag e lare maout ar Go :
« Maout ar Gall avad a sko ! »

Ha ma lare maout ar Gall :
« Maout ar Go 'zo tourter fall ».

(Ar Braz. Penvenan)

**

C'hoariell

Dip ha dip, ha dap ha dap,
'Mañ ma haz o neza stoup,
Ha ma hi o tibuni ;
'Med gwiader ne vank din.

Gwiaderig traoñ ar waz,
Deuit davedon warhoaz,
Da ober dillad d'am haz ;
Ha ma hi 'chomo en noaz.

(Bet lavaret gand Guillemette Plassart. Er Hloastr (Penn-ar-Bed)

Heurtet e vez, en eur lavaret ar "hoariell", ouz dal ar bugel, evel pa vefe daou vaout.
Kanet e vez gand ar bugel war barlenn e vamm pe e dad.

**

C'hoariell all

Dip ha Dipa, Dipadoup !
'Mañ ma haz o neza stoup,
Ha ma yar o neza seiz,
Ha ma hog o kana dezi ;
An houidi dorn ouz dorn
O kas toaz d'an ti-forn ;
Hag al louarn war lein an ti,
Oh ober al lez d'ar gwazi.

(N. M. Lebraz).

**

Pater noster dibidoup

Pater noster dibidoup
'Mañ ma haz o neza stoup,

Ha ma hi war lein an ti
'H aoza boued d'an houidi ;

Ar houidi dorn euz dorn
O kas an toaz d'an ti-forn.

Ha ma mamm war greiz an hent,
O krial forz he dent¹⁷ ;

Ma zad-koz, en-tal an tan,
'Houl para¹⁸ 'vo da goan ;

Yod ed-du
Ha bahado¹⁹ an daou du,

Yod minus²⁰ kerh
La²¹ bahado war e lerh.

Ar Harveg koz o vond d'e lein,
Eur hoz kramaillo war e gein,

Euz votez-koad euz toull e rer²²,
D'ober dezañ hasta kaer.

Itron Varia Koadnevele,
Krapouez gwiniz ha chufere,

Da viz mae, avalo glaz :
'N hini 'oar a laro c'hoaz.

Tamtibidoujen, tamtibidei²³,
Ar Harveg koz 'zo paotr anezi²⁴ !

(Bet kanet gand Mari Feutren, Kerborz, 1888).

**

Biohig Doue

Biohig-Doue, tol't ho kwad²⁵,
Pe me ho taolo dreist ar hoad,
Da glask ho mamm hag ho tad :
'Maint du-hont, kostez ar bod,
O daouarn ganto en o god²⁶,
Prest da vervel gand an anoued,
Emaint du-hont, kostez al lenn,

---

¹⁷ O krial forz he dent : poan he-doa gand he dent.

¹⁸ para : petra.

¹⁹ bahado : bazadou.

²⁰ minus : fall.

²¹ La : Ha.

²² rer : reor

²³ Tamtibidoujen, tamtibidei : ster ebed.

²⁴ Ar Harveg koz 'zo paotr anezi : eur paotr fier eo Ar Harveg.

²⁵ Biohig-Doue, tol't ho kwad, pe C'hwilig-Doue taol da wad. tol't = taolit.

²⁶ en o god : en o godellou.

Ha ganto peb a walig²⁷ wenn.
Loudenn²⁸ penn gwenn,
Du, du, du all²⁹,
O tond euz a goad Moial.

.....

Ar hleier o sono³⁰,
O rochedo o wado,
O hlezeier torret,
O rochedo gwadet³¹.
Eiz ejen ha milion³²,
Oh arad war an andon ;
Seiz deiz ha seiz loar,
Seiz taol-troad digand he c'hoar ;
Peder higolenn,
Teir gentifarinn³³,
Diou rodenn ar vilin.
Kan, kan, kan, ran,
Ar gaerra a daouzeg ran
A-gement 'oufen bremañ.

(Bet kanet gand Herri Olier, en Kerdonharz, Skaer, miz du 1868.)

Notenn gand Fañch an Uhel :

C'hoari a ra ar vugale gand buohed-Doue. Lakaet e vez ar c'hwil e-barz eun dufadenn, war balv an dorn, a laka an dufadenn da veza ruz a-benn eun nebeud munutennou, dre deuzi marbleo e eskell. Kanet e vez an eiz gwerzenn genta euz ar pez-se gand ar vugale, pa zoñjont ez eo gwad ar c'hwil. Ar peurrest euz ar pez a zo eun doare disheñvel euz Gousperou ar Raned.

**

Ar bichig³⁴

Me 'm-oa bet eur bichig bihan, ha n'en-doa nemed tri miz ;
Hag hen hasas d'an davarnig, hag e varvas gand langiz.

An nozvez ma oa bet marvet, e tifrete tu ha tu ;
« Souchet³⁵ aze, bichig bihan, pe m'ho taolo el ludu. »

Bichig bihan a zeplore³⁶, a houlle soulajamant³⁷ :
« Mar karjeh ma beza maget, me 'm-boa greet³⁸ eul loenig koant !

Ouspenn ma on koant ma-unan, me 'mije bet kijer gwenn,
Na, da chaseal ar rahed³⁹, ha da baka logodenn ! »

---

²⁷ walig : walenn.

²⁸ Loudenn : loenig (hervez Fañch an Uhel).

²⁹ du all : du-tre (hervez Fañch an Uhel).

³⁰ o sono : o sona. Dindan ; o wado = o wada.

³¹ O rochedo gwadet : Mankoud a ra diou pe deir gwerzenn hervez Fañch an Uhel.

³² ha milion : implijet evel-se gand Fañch an Uhel. ?

³³ gentifarinn : ? (Fañch an Uhel ne oar ket petra eo)

³⁴ Ar bichig : ar bisig.

³⁵ Souchet : souchit.

³⁶ a zeplore : galleg. Greet eo bet ar hemmadur D/Z.

³⁷ soulajamant : galleg.

³⁸ me 'm-boa greet : implij, e tregerieg, an amzer bet tremenet e-leh an doare divizoud.

³⁹ rahed : razed.

(Bet kanet gand Mari Louis Ar Go. Lomaria-Kemper).

**

Son ar haz

Me 'm-eus eur hazig bihan rouz
Ha na ree ket nemeur a drouz⁴⁰.

-Gand e dent e wigouro,
Jardi vilgo⁴¹,
Kalz a joa
Wigoura !

Me 'raio gand e zaoulagad⁴²
Eul lunedo da berson Prat :

Gwechou 'zo e vez lavaret ouspenn :
Me a raio gand e fri
Eur hwistellig da Herri.

Me a raio gand e dent
Eur porrastell war an hent.

Me 'ray gand e bevar droad
Peder vaz da dabouinad.

.....
Gwechou 'zo e vez lakaet ouspenn :

Me a raio gand e gein
Eur harr da charread mein ;

Me 'raio gand e galon
Eur muzik da rei d'an itron ;

Me 'raio gand e eskern
Pemp-kant bulzun 'vid ar stern⁴³ ;

Me a ray gand e vouzello
'N toullad mad a rubano.

Me 'ray gand e dreid a-dreñv
Eur skeul da bignad en neñv ,

Me 'ray gand e dreid a-raog
Eur vaz-yod hag eur vaz-ribot ;

Me 'raio gand e grohenn

---

⁴⁰ Ha na ree ket nemeur a drouz : doare all : hag a zo tignouz ha pikouz.

⁴¹ Jardi vilgo : ?

Wigoura ! : gwigoura.

⁴² e zaoulagad : gwechou 'zo e vez greet ar hemmadur D/Z.

⁴³ ar stern : ar mekanik da neza.

Boned d'lakaad war ma fenn ;

Me a raio gand e deod
Eur falzig da drohañ yeot ;

Me a raio gand e gov
Eul louar⁴⁴ da voueta moh ;

Me 'ray gand e dioueskouarn
Eur billig hag eur pod-houarn ;

Me a raio gand e lost
Skubellenn da foueta tost⁴⁵.

(Paolig ar Halvez, Trevou).

**

Al logodenn er bod

Ficha, ficha logodenn,
Er bod, er bod,
Ficha, ficha logodenn,
Er vodenn !

War he hov ha war he hein
Er bod, er bod,
War he hov ha war he hein
Er bod drein !

War he zreid ha war he fenn,
Er bod, er bod,
War he zreid ha war he fenn,
Er vodenn !

Ober a ra kalz a drein⁴⁶,
Er bod, er bod ;
Ober a ra kalz a drein
Er bod drein⁴⁷ !

Tapet e vo gand ar haz,
Er bod, er bod,
Tapet e vo gand ar haz
Er bod glaz !

Gand ar haz e vo tapet,
Er bod, er bod,
Gand ar haz e vo tapet
Mar n' deh ket !

---

⁴⁴ louar : louer.

⁴⁵ foueta tost : foueta a-dost.

⁴⁶ a drein : galleg. a bevar lamm.

⁴⁷ drein : amañ liester "drèn".

(*Jannet Plassart. Montroulez.*)

**

Pater noster debidore⁴⁸

Pater noster *debidore*
Marv e' kiez Bolore,
Kement kiez 'zo 'r parlamant
'Zo bet oll en interamant,
Nemed kiez Ynn ar Go,
Honnez n'e' ket bet war-dro,
Ha kiez ar Chevalier,
He-deus torret he gouzoug,
O lampad dreist eur skalier.

**

An teir gadig

Eur hadig, diou hadig, teir gadig rouz
A oa en noz-mañ er bern plouz ;
Warhoaz da noz 'vefont arre⁴⁹,
Mar gallan me 'dapo ane⁵⁰.

Eur hadig, diou hadig, teir gadig wenn
A oa en noz-mañ er bern foenn ;
Warhoaz da noz 'vefont arre
Mar gallan me 'dapo ane.

Ha goude, eur hadig griz, hag eur hadig du, hag eur hadig velen, *etc...* a vez kanet d'ar *vugale vihan*, oh ober *deze lammad war bernou-daoulin ar haner*.

**

Estlamm

O va Doue benniget,
Pebez torad labouse !
Naonteg vi em-boa laket,
Ugent labous 'm-eus kavet !

**

Ki ha kaz

---

⁴⁸ debidore : notenn gand Fañch an Uhel : "debidore" n'e-neus ster ebed. Implijet eo bet evid rima gand "Bolore" a zo eun ano-leh e Trevou-Tregigneg.

⁴⁹ arre : adarre.

⁵⁰ ane : aneze.

Ma hi ha ma haz a oa dimezet deh ;
Kalz a dud a-feson a oa war al leh :
Sourig ha Mourig, markiz an Tremeur,
Ha kalz a liboudenno⁵¹ a oa deut da heul.

**

Me n'am-eus nemed eur blank⁵²

Me n'am-eus nemed eur blank,
Setu eno ma oll arhant ;
Komeret-me pe lezet-me⁵³ ;
Setu eno ma oll danve'

**

Bal

Ma dous koant, ho pedi a ran
D'ober eur bale 'vel ma ran,
Ma botou 'zo toull, ma loerou 'zo fall,
N'am-eus ket arhant da gaoud reou all.

**

Bal

Me 'zavo eun ti war ar mêz - la, la !
Hag a vo toet gand krampouez ;

Leurenn ma zi uo fritet⁵⁴ - la, la !
Hag e vogerio lêz kaoulet.

Ma zreusto a vo kas-muzo⁵⁵ - la, la !
A vo lambruset gand pato⁵⁶.

**

Bal

Eur passe-pied⁵⁷ neve' 'zo deut a Werrand,
Hag an hini 'n grao ranko beza koant.

Eur passe-pied neve', eur passe-pied plên,
Hag an hini 'n graio ranko beza den.

---

⁵¹ liboudenno : liboudenned.

⁵² eur blank : eur gwenneg, e gwenedeg.

⁵³ Komeret-me pe lezet-me : kemerit ahanon, pe lezit ahanon.

⁵⁴ uo fritet : viou fritet.

⁵⁵ kas-muzo : galfrez.

⁵⁶ pato : avalou-douar.

⁵⁷ passe-pied : galleg. Doare dañs.

**

Bal

Warhoaz, gand ar hwignaoua⁵⁸ - la, la !
Me 'm-boa eur vestrez ar goanta.

He bleo, evel alumetez, - la, la !
A zo el liou d'ar chevretez.

Eun daoulagad 'zo en he fenn - la, la !
'Vel eur bern kaoh en eul letern ;

War he daouarn 'zo ivino) la, la !
Evel kasketenn⁵⁹ eun aotro ;

Dantet kaer eh e' ma mestrez - la, la !
He dent 'zo keit ha percho piz⁶⁰ :

Darn 'zo hirroh, darn 'zo berroh - la, la !
Ar re verra keit ha ma biz.

(N. M. Ar Braz, Perwenan).

**

Annaig

-Leret din⁶¹, Annaig, peleh ez oh-hu bet ?
Wirlan ! - peleh ez oh-hu bet ?

- Nag en ti ar gwiader, hag o steui ma neud,
Wirlan ! - hag o steui ma neud.

- Leret-hu din, Annaig, ped gwalenn eh-eus steuet ?
Wirlan ! - ped gwalenn eh-eus steuet ?

- Ha ne vane nemed trizeg da vond da bevarzeg,
- Wirlan ! - da vond da bevarzeg.

- Leret-hu din, Annaig, petra a vezo greet,
- Wirlan ! - petra 'vezo greet

-Gand ar pikolenn gwiad, pa vezo dispennet,
Wirlan ! - pa vezo dispennet ?

-Nag eun hiviz d'an ozah, hag eur roched d'ar wreg,
Wirlan ! - hag eur roched d'ar wreg.

---

⁵⁸ ar hwignaoua : ar halanna.

⁵⁹ kasketenn : erienn eur gasketenn.

⁶⁰ percho piz : perchou piz-bihan.

⁶¹ Leret din : larir din.

Hag eun tammig bezgolhad⁶², mar man tammig ebed,
Wirlan ! - mar man tammig ebed.

- Leret-hu din, Annaig, ha n'hoh-eus ket a geun
Wirlan ! - ha n'hoh-eus ket a geun,

O weled ho tiou havrig o peuri deuz ar hleun
Wirlan ! - ho tiou dañvadez-lêz ?

En ti ho tad, Annaig, a zo triweh buoh-lêz,
Wirlan ! - a zo triweh buoh-lêz !

Me am-eus pod ha pillig, nebeud a darbodou,
Wirlan ! - nebeud a drabodou.

Hag eur hantelour melen, da zerhel ar goulou,
Wirlan ! - da zerhel ar goulou !

(Mari-Anna Noan, Duod)

Son ar yar

Eet e' ma yarig er wezenn,
Landari !

Penaoz 'rin-me dezi diskenn ?
Toudaritita, Toudaritita, tra la la !
ritila, tra la la !

Skei bruzun bara 'n plas an ti⁶³,
Lared d'ar yar : piti ! piti !

Preparet e' an oustillou
Da lakaad ar yar d'ar maro.

Ar yar, pa glevas he setañs,
'Zo eet er-mêz, gand dilijañs.

Allaz ! a-bell n'e' ket eet,
Er marchosi e' bet tapet.

Annaig Huon, c'hwi ho-po
Malloz an oll gigi a'r vro,

Lakaad an distruj war ar yer
Lakaad ar viou da veza ker !

(Marharid Skrignag. Roz mab-Hamon, Perroz, 1886)

**

---

⁶² bezgolhad : eru holhed vihan.

⁶³ 'n plas an ti : war leur an ti.

Al louarn galant

Me 'm-eus eur bolez, ha n'am-oa nemeti ;
Eet e' gand al louarn ! Bremañ n'am-eus hini !

Eet e' gand al louarn, diwar doullig ma dor,
C'hoaz am-eus dienez 'rafe din dizenor.

Me 'remerk Jann ar Ri hag ivez Herodez,
Hag a houl' digante : « n' peus ket gwel't ma folez ? »

Ha me 'vountan ma fenn a-dreuz prenest ar zal,
O weled ma folez, en plas kêr o tañsal.

Al louarn 'n he hichenn, gand eur baner Flandrez⁶⁴,
A ber hag avalo 'regali ma folez.

(Annaig Tudual. Pempoull).

---

⁶⁴ eur baner Flandrez : eur baner voan.

An dañvadez penn-gornig⁶⁵

Me 'm-oa eun dañvad penn-gornig ;
 Pa oa ganin, 'oan pinvidig ;
 O ! ya, pinvidig mad !
 Kaoñ⁶⁶ d'am dañvad !

Kaoñ d'an dañvad penn-gornig,
 Kaoñ d'am dañvad !

Pa gasen anezi d'ar hoad,
 E tage tri bleiz 'n eur hrogad
 Hag o mamm, hag o zad,
 O ! ya 'vad !

Pa gasen anezi d'ar brugou,
 E tegase gouzil⁶⁷ d'he hraou
 Ya, deg karrad
 Ha re vad !

P'he goroen, deuz ar mintin,
 Am-bije tri leiz ar vasin⁶⁸,
 Teir basinad,
 Ha re vad !

Pa he foroen, deuz an noz,
 Am-bije amann, antronoz,
 Ya, deg podad,
 Ha podadou mad !

Euz ar mintin pa staote,
 Triweh milin a valee,
 Ha c'hoaz⁶⁹, mar vije,
 Ha mala mad !

Gand ar gloan euz he daou goste',
 Me a wiske ma bugale,
 O ! ya 'vad !
 O gwiske mad !

Gand eun tamm gloan a veg he lost,
 Me 'roe eun habit d'ar provost,
 O ! ya 'vad !
 Eun habit mad !

Gand he lost ha gwalenn he hein,

⁶⁵ penn-gornig : gand eur horn war e benn.

⁶⁶ Kaoñ : kañv.

⁶⁷ gouzil : gouzel, gouzer.

⁶⁸ tri leiz ar vasin : teir gwech leun ar vasin.

⁶⁹ Ha c'hoaz : Hag ouspenn

Me 'ray eur harr d'charread mein,
O ! ya 'vad !
Hag eur harr mad !

Kaoñ d'am dañvadez penn-gornig
Kaoñ d'am dañvadez.

Notenn gand an Hirwaz : Er skrid orin e vez merket "dañvad"

(Kanet gand Mari Daniel. Duod).

**

Sonig ar havr

Me am-boa eur havrig, eur havrig koant,
Eh ee bemdez da beuri gwiniz an Normand.

Erruas ganti an Normand,
Ha daou pe dri serjant.

Hag i kas ma havrig d'ar prizon, da Wengamp.

Ma havrig a oa fin, 'reas eur bramm d'ar barner ;
'Reas eur bramm d'ar barner,
Eun all d'al lutanant.

Ma havr droñsas he lost, 'azezas war ar bank,
Ha skoas he hernio en reor ar prezidant,

Ma'z eas digantañ daou liard tacho,
Hag eur gwennegad ler, da beñselia e beñso.

(Bet kanet gand eur mesaer bihan, war Menez Bre, ar henta a viz Gwengolo, 1808.)

**

Ar bleiz ha marh ar miliner

Erru hanter ar miz,
D'ar reo da vond da hliz⁷⁰,
D'ar prajeier da hlaza,
D'an tosenno da rouza.
Ar bleiz da guitaad e loch,
Kas gantañ livr ha kartouchenn.

Ar bleiz o lampad 'barz ar prad,
O weled eno eur marh mad :
« Lar din pa 'z out bouzar pe dall,
Pe didruez ouz ar re all ? »
« Me e' marh ar milino,
Portezer an oll zammo,
'Zo degaset amañ 'vid an noz,

---

⁷⁰ D'ar reo da vond da hliz : pa ya ar reo da hliz.

Keid emañ an dud o repoz.
Me 'm-eus eur horedenn, gor deuz gor,
Hag a hor e-pad ar bloa',
Na, diminui tamm ne ra. »
« Sao da droad eta, marh infamm,
Ma welin en petra 'h out kamm ! »
Ar marh o sevel e droad kleiz,
O tarh⁷¹ eur flipad gand ar bleiz !
« Amañ, 'me ar bleiz, on tapet
O vond da vedesin kezeg !
Gwechall e oan medesin mad,
Evid koz saout, koz kezeg kignet⁷²... (Marharid Fulup. 1886)

Kaz Nikolaz

Selaouet⁷³ oll ha selaouet
Eur zon a zo nevez savet ;

A zo greet da vestr Nikolaz
E-neus eur haz 'zo abil-braz.

Hag an dienn, ivez al lêz
Ar re⁷⁴ en-deve aliez,

O evañ a ra manifik ;
Ne chom netra war-lerh *Moutig*.

Na, pa'z a ya ar vatez d'ar hraou
'Ya ganti e oll beñsellou.

Hag he hazig kerkent hag hi,
Da ober eun dañs dirazi.

Kement ma laka ar vatez
Da faota he fodadou lêz :

Gand ar valis a ya enni,
Kerkent da deredeg d'an ti.

« E-leal, ma mestr Nikolaz,
Mar ne garet juji⁷⁵ ho kaz... !

Mar ya ar haz war ar banko,
War ho fas deoh me a roio⁷⁶ ;

Ha mar kavan 'r haz gand al lêz,
Oll vleo ho penn 'zeuio er-mêz !

---

⁷¹ O tarh : o kas.

⁷² kignet : "kignat" evid ar rim er skrid orin.

⁷³ Selaouet : Selaouit.

⁷⁴ Ar re : Pere er skrid orin.

⁷⁵ ne garet juji : mar ne garit barn ho kaz.

⁷⁶ Mar ga ar haz war ar banko, Mar da ho kas war ar bankou,
War ho fas deoh me a roio, War ho tremm me a skoio.

« Tavet, n' ret ket⁷⁷ kemend a drouz,
Rag ma Moutig n'eo ket louz.

Ha 'vitañ nan eo ket desket
Da dapoud logod pe razed,

Oll biljadurez an douar
'Ve gweled ma haz o tañsal !...

Keid ma oant gand o homplimant,
E lammas ar haz war ar bank,

Ha da lakaad e benn er pod,
Hag e lost 'barz al lêz-ribot,

Hag o komañs da lipad lêz,
Pa ne gleve ket ar vatez.

« Lapad-lapad ! eme ar haz,
D'am halon e ra eur vad vraz ! »

Gand ar valis ez ya enni⁷⁸,
E stlap ar haz war leur an ti.

Ar haz kêz a chom souezet,
O wel'd pebez lamm e-neus bet.

« 'Leal, 'mezi, Olier Fredon,
Klasket⁷⁹ ar zonerien da zon :

Ha klasket-c'hwi ar bombarder,
Hag an dud yaouank euz a gêr,

Da zond d'ober eur zon d'ar haz,
A zo chomet fatiket-braz ! »

Pa gomañs an traou da dripal,
E komañs ar haz da fiñval ;

Hag eñ 'vond gand rejouisañs,
Hag o lammad e-kreiz an dañs.

Eun denjentil a dremenas,
Gand kariolenn dre 'n hent braz ;

O weled ar faribolenn,
'Zeuas 'mêz e gariolenn ;

---

⁷⁷ Tavet, n' ret ket : Tavit, na rit ket

⁷⁸ enni : er vatez.

⁷⁹ Klasket : klaskit.

Er-mêz e garroñs e teuas
Evid dañsal war an hent braz.

« 'Leal, 'mezañ, mestr Nikolaz,
Pegement 'kousto din ho kaz ?

Arhant a-walh am-eus d'hen paeañ,
Hag hen kaved krenn a rankan. »

Hanter-kant skoed, en arhant gwenn,
Eo gwerzet Moutig, 'dra serten.

Setu eet Moutig da Bariz ;
Ne retorno ket war e hiz :

Hag an dud yaouank kontristet,
Hag ar zonerien glaharet !

Ne oa blevenn war al loen paour
Na, dalvezent oll eul louiz aour ;

Ne oa blevenn war anezañ
Ne oant mad oll da brofitañ !

(Kanet gand Mari Duault).

Ar gevier

Me m-boá gwelet pevar forhelli
O tañsal en eur skudell.
Ar re-ze 'dañse manifik,
Med ar plas 'oa bihanig.
Baon biel, biel, biel ! baon biel a baon !

An deiz all, o tremen eur gêr,
Me 'welas eno eun dra gaer :
Gweled ar fubu o torna,
Hag ar helien o tiblouza ;
Baon biel, biel, biel ! baon biel a baon !

Eur haz oh ober tro al leur,
Peder logodenn euz e heul ;
Peder logodenn hag eur raz,
Souden o-dije buhez 'r haz.
Baon biel, biel, biel ! baon biel a baon !

Hag eul logodenn hag eur raz
O tougen teil war eur hravaz ;
Ma lare 'l logodenn d'ar raz
Karga dezi, e tougje c'hoaz.
Baon biel, biel, biel ! baon biel a baon !

Me 'm-eus gwel't peder logodenn,
Peb a dok houarn war o fenn,
Peb a gleze euz o hoste',
Hag i o voned d'an arme.
Baon biel, biel, biel ! baon biel a baon !

Me a welas goude eur had,
Hag en he zreid eur boto-koad,
Ha war he lerh levrini,
'Oant ket 'vid tapoud anezi.
Baon biel, biel, biel ! baon biel a baon !

Me 'm-eus gwelet en Pontreo
Kigna kezeg hag i beo,
Hag o hrohenn 'barz ar marhad,
O horv er park o labourad.
Baon biel, biel, biel ! baon biel a baon !

Me 'm-eus gwelet eur gazeg wenn,
En eul lanneg 'kribad he fenn,
Ganti morzol da laha laou,
Kredit, me ne laran ger gaou.
Baon biel, biel, biel ! baon biel a baon !

(Bet kanet gand Barba Tassel. Plouared, 1886)

**

Pater Jann⁸⁰

- « Pater noster, Jann » ;
- « Pater noster, mamm, » eme Jann.
- « Ha dimezet oh ? », Jann.
- « Ya, dimezet a-walh, dimezet da vatez eur beleg ! »
- « O ! pegen gwaz⁸¹, Jann ! »

« Gwaz ebed », eme Jann, « hi 'devoa parkigou,
Ha me am-boa hadigou. »

« O ! pegen gwell, Jann ! »

« Gwell ebed », eme Jann, « tri farkad kerh am-boa
Hag a yeas oll en droug. »

« O ! pegen gwaz, Jann ! »

« Gwaz ebed », eme Jann, « tri forhellig am-boa,
Hag am-boa bevet gante. »

« O ! pegen gwell, Jann ! »

« Gwell ebed », eme Jann, « o poahad ar yod gwadigennou,
E tevis ma biz. »

« O ! pegen gwaz, Jann ! »

« Gwaz ebed », eme Jann ; « ober a ris eur gest,
Hag e oe saevt tri di. »

« O ! pegen gwell, Jann ! »

« Gwell ebed », eme Jann ; « o sevel an diweza
E oe bornet ma gwreg. »

« O ! pegen gwaz, Jann ! »

« Gwaz ebed », eme Jann, « pa'z eo gand Doue :
“Gwell eo beza born eged dall !”

**

Disrevel⁸² pedenno Confiteor

Confiteor Deo, Deo,
Confiteor, digor din,
Kalz am-eus, kalz a fell din :

---

⁸⁰ Jann : Yann

⁸¹ pegen gwaz : gwaz a ze.

⁸² Disrevel : drevezerez.

Kant skoed digand Doue,
Hanter-kant digand an Êle' ;
Digand an Êlez hanter-kant,
Digand Sant Jozeb, eur plah koant.
Me 'oar kuipa kaouled⁸³,
Gwinta merhed ;
Mar sentfen ouz dom Jann ha dom Jakez,
Me 'vefe paour evel eur raz,
'Yafe diarhen da glask ma boued,
'Houlfe bara, hep he gounid.

(Marguerite Philippe. 1886)

**

Tassel hag e gog

Etre Tassel hag e gog
'Zo savet eur gwall distok.
Diridon, tralandirida !
Diridog tralandiridenno !

A zo savet eun ergu⁸⁴
Abalamour da yod ed-du⁸⁵.

Lakaet 'oa ar yod er-mêz,
Da hortoz diskenn al lêz⁸⁶.

Tassel a lavare d'e gog :
« Paouez, kamarad, ezu ar yod. »

« N'eo ket debri ar yod a ran,
Dibab ar pouloud anezañ ;

Dibab ar pouloud, gand ma beg,
Evid sevel enor da wreg⁸⁷.

Tassel a dap krog 'n eur skillenn,
Da rei d'ar hog war e gribenn.

« Tor⁸⁸ hoh-eus abalamour din,
'M-eus greet meur a vad en ho ti ;

'M-eus greet meur a vad en ho ti,
'Tamesaad nao a yeresi⁸⁹ ;
'Damesaad nao a yeresi,

---

⁸³ kuipa kaouled : eva lêz kaouled.

⁸⁴ A zo savet eun ergu : ez eus savet eun emgann. Marteze ar ger "argui".

⁸⁵ ed-du : distaget "it-tu"

⁸⁶ Da hortoz diskenn al lêz : notenn gand F. an Uhel : al lêz ribot a vez lakaet e-barz skudell pep hini evid debri ar yod a zo e-barz ar girin voutin.

⁸⁷ Evid sevel enor da wreg : notenn gand F. an Uhel : eur wreg vad, eur geginerez anezi, ez eo arabad dezi kaoud pouloud e-barz ar yod.

⁸⁸ Tor : galleg : gaou.

⁸⁹ yeresi : yer.

'Klasked neizio de⁹⁰ da dozvi...

(*Bet kanet gand Marharid Fulup*).

**

Eured al laouenanig

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

Mond a ra en-dro 'n evnig kov-gwenn,
Da ober en peb leh pedenn.

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Deut, pep hini, gand eun draig,
Rag allaz ! n'eo ket pinvidig, »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig. »

« Me 'yelo, eme ar hillog,
Hag a gano kaer, en a-raog. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yelo ivez, 'me ar fra⁹¹
Hag a gaso ganen bara. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yelo ivez, 'me ar vran,
Ha gaso ganen eur hev-tan. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yelo ivez, 'me ar big,
Ha gaso ganen eur pez kig. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yelo ivez, 'me ar gegin,
Hag a gaso eur podad gwin. »

---

⁹⁰ de : dezo.

⁹¹ ar fra : ar frao.

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me 'r hebeleg,
Hag a raio koant ar beleg⁹². »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me ar vuoh,
Evid sikour da zon ar hloh.

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me ar goukoug,
Gand ma zaborin war ma chouk. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me an eostig,
Hag a gano meur a zonig. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, eme ar skour⁹³,
Hag a yelo da gerhad dour. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me ar voualh,
Hag arhant ganen, 'barz ma yalh. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, eme an drask,
Hag evdi rei, a ranko klask. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me 'ra gazeg-koad,
Ha 'gaso ganen eur beh koad. »

Da eured al Laouenanig,

---

⁹² Hag a raio koant ar beleg : me vo ar beleg.

⁹³ ar skour : ar skoul.

An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me ar sparfell,
Asamblez gand an durzunell. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me 'n alhweder,
Hag a gano a-uz d'ar ster. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me ar pabor,
Hag a gano e-tal an nor. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me 'yel' ivez, 'me 'r wennili,
Hag a gano war lein an ti. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Ha me ivez, 'me ar pennglaou,
Hag an dred a yelo on-daou. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

« Me ivez, eme ar pintig,
A yelo gand an houperig. »

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

An oll evned 'n em gavas,
N'oa nemed unan na zeuas.

Da eured al Laouenanig,
An ozah a zo bihanig.

(Bet kanet gand Guillemet Plassart, euz ar Hloastr, en Montroulez, e miz Genver 1877).

**

Ar hog yaouank hag ar bolez

Eur wez⁹⁴ e oa eur Hog yaouank hag eur Bolez, hag a oa fichet koant, da vond da eun devez⁹⁵ ; ha pa oant erru e-kichenn eur poull, e weljont eno eur wezenn avalou, haqg eun aval ruz e-barz.

« Hi ! eme ar Bolez, kerz daid din an aval ruz. »

« N'an ket, eme ar Hog, rag ma zroadig koant⁹⁶ a gouezfe er poull, hag a vefe mastaret. »

« Ne rey ket, ne rey ket ! kerz david din an aval ruz. »

Hag ar Hog da vond er wezenn, ha da hija.

« Kouezet e' an aval ? »

« N'eo ket c'hoaz. »

Hag eñ da hijañ⁹⁷ adarre, hag an aval ruz da goueza. Med pa oa an aval o koueza ; 'oa ivez troadig koant ar Hog o koueza er poull.

« Laret mad 'm-oa dit, Polez ! Kerz bremañ da glask Kaol, da dorcha din ma zroadig koant, mastaret er poull. »

I

« Kaol, deus da dorcha troadig koant ar hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme kaol.

« Ma ! me 'h a da glask gavr d'az tebri. »

« Ma ! kerz eta. »

II

« Gavr, deuz da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme ar Havr .

« Me 'h a da glask Bleiz d'az tebri. »

« Ma ! kerz eta. »

III

« Bleiz, deus da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull.

« N'an ket », eme Bleiz.

« Ma ! me 'h a da glask Fuzul d'az laha. »

« Ma ! kerz eta. »

IV

« Fuzul, deus da laha Bleiz ; Bleiz ne deu ket da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorchañ troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme ar Fuzul.

« Ma ! me 'h a da glask Tan d'az poaza. »

« Ma ! kerz eta. »

V

« Tan, deus da boaza Fuzul ; Fuzul ne deu ket da laha Bleiz ; Bleiz ne deu ket da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme Tan.

« Ma ! me 'h a da glask Dour d'az laha. ». »

« Ma ! kerz eta. »

VI

---

⁹⁴ Eur wez : eur wech.

⁹⁵ eun devez : eun devez-gouel.

⁹⁶ ma zroadig koant : notenn gand F. an Uhel : Ma zroadig arhant.

⁹⁷ hijañ : kemmeska F. an Uhel an tregerieg hag al leoneg.

« Dour, deus da laza Tan ; Tan ne deu ket da boaza Fuzul ; Fuzul ne deu ket da laha Bleiz ; Bleiz ne deu ket da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme Dour.

« Ma ! me 'h a da glask Eujen d'az eva. »

« Ma ! kerz eta. »

VII

« Eujen, deus da eva Dour ; Dour ne ne deu ket da laha Tan ; Tan ne deu ket da boaza Fuzul ; Fuzul ne deu ket da laha Bleiz ; Bleiz ne deu ket da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme Eujen.

« Ma ! me 'h a da glask Louan⁹⁸ d'az staga. »

« Ma ! kerz eta. »

VIII

« Louan, deus da staga Eujen ; Eujen ne deu ket da eva dour ; Dour ne ne deu ket da laha Tan ; Tan ne deu ket da boaza Fuzul ; Fuzul ne deu ket da laha Bleiz ; Bleiz ne deu ket da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme Louan.

« Ma ! me 'h a da glask Lard d'az larda. »

« Ma ! kerz eta. »

IX

« Lard, deus da larda Louan ; Louan ne deu ket da staga Eujen ; Eujen ne deu ket da eva dour ; Dour ne ne deu ket da laha Tan ; Tan ne deu ket da boaza Fuzul ; Fuzul ne deu ket da laha Bleiz ; Bleiz ne deu ket da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme Lard.

« Ma ! me 'h a da glask Logodenn d'az tebri. »

« Ma ! kerz eta. »

X

Logodenn, deus da zebri Lard ; Lard ne deu ket da larda Louan ; Louan ne deu ket da staga Eujen ; Eujen ne deu ket da eva dour ; Dour ne ne deu ket da laha Tan ; Tan ne deu ket da boaza Fuzul ; Fuzul ne deu ket da laha Bleiz ; Bleiz ne deu ket da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull. »

« N'an ket », eme Logodenn.

« Ma ! me 'h a da glask Kaz d'az tebri. »

« Ma ! kerz eta. »

XI

« Kaz, deus da zebri Logodenn ; Logodenn ne deu ket da zebri Lard ; Lard ne deu ket da larda Louan ; Louan ne deu ket da staga Eujen ; Eujen ne deu ket da eva dour ; Dour ne ne deu ket da laha Tan ; Tan ne deu ket da boaza Fuzul ; Fuzul ne deu ket da laha Bleiz ; Bleiz ne deu ket da zebri Gavr ; Gavr ne deu ket da zebri Kaol ; Kaol ne deu ket da dorcha troadig koant ar Hog, a zo kouezet er poull. .

« Ma ! eme ar haz, me a ya. ». »

XII

---

⁹⁸ Louan : Ejenn.

Ha Kaz da vond da Logodenn ;
Logodenn da Lard ;
Lard da Louan ;
Louan da Eujen ;
Eujen da⁹⁹ Dour ;
Dour da Tan ;
Tan da Fuzul ;
Fuzul da Bleiz ;
Bleiz da Gavr ;
Gavr da Kaol ;
Ha Kaol da dorcha troadig koant ar Hog,
A oa kouezet er poull.

(Joseph Ar Raher. Duod).

**

Ar park kaer

Me am-eus eur park.
Kaerra da bark !

War ar park zo eur hleuz
Kaerra da gleuz !

Ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

War ma hleuz zo kouezet eur vezenn,
Diouz begig eur goulmig wenn.
Kaerra da vezenn !

Ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz war ar park, hag ar park a zo din.

War ar vezenn zo savet eun dervenn.
Kaerra da dervenn !

An dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park,
hag ar park a zo din.

War an dervenn 'zo eur brank.
Kaerra da vrank !

Ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo
war ar park, hag ar park a zo din.
War ar brank zo eun neiz !
Kaerra da neiz !

An neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo
war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.
War an neiz 'zo eur vi.

---

⁹⁹ da : n'eo ket bet ar hemmaduriou boaz goude "da", nemed gwechou 'zo.

Kaerra da vi !

Ar vi 'zo war an neiz, an neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

War ar vi zo eun evnig.

Kaerra da evnig !

An evnig 'zo war ar vi, ar vi 'zo war an neiz, an neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

War an evnig zo eur bluenn.

Kaerra da bleunn !

Ar bluenn 'zo war an evnig, an evnig 'zo war ar vi, ar vi 'zo war an neiz, an neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

War ar bluenn zo eul leanez.

Kaerra leanez !

Al leanez 'zo war ar bluenn, ar bluenn 'zo war an evnig, an evnig 'zo war ar vi, ar vi 'zo war an neiz, an neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

War al leanez zo eur manah.

Kaerra da vanah !

Ar manah 'zo war al leanez, al leanez 'zo war ar bluenn, ar bluenn 'zo war an evnig, an evnig 'zo war ar vi, ar vi 'zo war an neiz, an neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

War al leandi zo eun tour.

Kaerra da dour !

An tour 'zo war al leandi, al leandi 'zo war ar manah, ar manah 'zo war al leanez, al leanez 'zo war ar bluenn, ar bluenn 'zo war an evnig, an evnig 'zo war ar vi, ar vi 'zo war an neiz, an neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

War an tour zo eur groaz.

Kaerra da groaz !

Ar groaz 'zo war an tour, An tour 'zo war al leandi, al leandi 'zo war ar manah, ar manah 'zo war al leanez, al leanez 'zo war ar bluenn, ar bluenn 'zo war an evnig, an evnig 'zo war ar vi, ar vi 'zo war an neiz, an neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

War ar groaz zo eur hog.

Kaerra da gog !

Ar hog 'zo war ar groaz, ar groaz 'zo war an tour, An tour 'zo war al leandi, al leandi 'zo war ar manah, ar manah 'zo war al leanez, al leanez 'zo war ar bluenn, ar bluenn 'zo war an evnig, an evnig 'zo war ar vi, ar vi 'zo war an neiz, an neiz 'zo war ar brank, ar brank 'zo war an dervenn, an dervenn 'zo war ar vezenn, ar vezenn 'zo war ar hleuz, ar hleuz 'zo war ar park, hag ar park a zo din.

Hag oll ez int din !

(Bet laret gand Visant Koad, labourer en uzin ar butun, en Montroulez, 1876).

Dibluañ al laouenanig¹⁰⁰

Ni 'zibluo beg al Laouenanig
Rag hennez 'zo bihanig. (*diou wech*).

Ni 'zibluo lagad kleiz al Laouenanig,
Rag hennez 'zo bihannig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e lagad kleiz hag e veg,
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo lagad dehou al Laouenanig,
Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg,
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo skouarn gleiz al Laouenanig,
Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo skouarn dehou al Laouenanig,
Rag honnez 'zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo penn al Laouenanig,
Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo goug¹⁰¹ al Laouenanig,
Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo bruched al Laouenanig,
Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo kein al Laouenanig,
Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

¹⁰⁰ Dibluañ al laouenanig : Notenn e galleg gand F. an Uhel : Eur c'hoari eo ar pez-mañ evid kaoud gwelloc'h koun, evel *Ar park kaer*, hini ar *Voualh*, he-doa kollet he beg hag heh oll izili, ar *hog yaouank* a vez lousaet gantañ e droad koant e-barz ar pri, *Gousperou ar raned* pe *Gousperou ar raned*.

¹⁰¹ goug : gouzoug.

Ni 'zibluo kov al Laouenanig,
Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo askell gleiz al Laouenanig,
Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo askell dehou al Laouenanig,
Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo feskenn gleiz al Laouenanig,
Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo feskenn dehou al Laouenanig,
Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo morzed kleiz al Laouenanig,
Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo morzed dehou al Laouenanig,
Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e vorzed dehou, e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo garr kleiz al Laouenanig,
Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).
Ni 'zibluo e harr kleiz, e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.
Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo garr dehou al Laouenanig,

Rag honnez a zo bihanig. (*diou wech*).

Ni 'zibluo e harr dehou, e harr kleiz, e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.

Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo troad dehou al Laouenanig,

Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).

Ni 'zibluo e droad dehou, e harr dehou, e harr kleiz, e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.

Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo troad kleiz al Laouenanig,

Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).

Ni 'zibluo e droad kleiz, e droad dehou, e harr dehou, e harr kleiz, e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.

Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo meud troad kleiz al Laouenanig,

Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).

Ni 'zibluo meud e droad kleiz, e droad dehou, e harr dehou, e harr kleiz, e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.

Ni hen dibluo hed-ha-hed.

Ni 'zibluo meud troad dehou al Laouenanig,

Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).

Ni 'zibluo meud e droad dehou, meud e droad kleiz, e droad dehou, e harr dehou, e harr kleiz, e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.

Ni hen dibluo hed-ha-hed.

(Evid diverra bremañ e tibluer, an eil goude egile, oll bizied hag oll ivinou e zaoudroad).

Ni 'zibluo lost al Laouenanig,

Rag hennez a zo bihanig. (*diou wech*).

Ni 'zibluo e lost, meud e droad dehou, meud e droad kleiz, e droad dehou, e harr dehou, e harr kleiz, e vorzed kleiz, e feskenn dehou, e feskenn gleiz, e askell dehou, e askell gleiz, e gov, e gein, e vruched, e houg, e benn, e skouarn dehou, e skouarn gleiz, e lagad dehou, e lagad kleiz, e veg.

Hen dibluet on-eus hed-ha-hed !

(Bet kanet gand Guillmette Plassart, euz ar Hloastr. Miz kerzu 1876)

Dispennañ ar voualh¹⁰²

Ar voualh en-deus kollet e veg,
Penaoz e hello ar voualh kanañ ;
Mar deo gwir e' kollet gantañ
E veg ,

Ar voualh en-deus kollet :
E veg, e deod,
Penaoz e hello ar voualh kanañ ;
Mar deo gwir e' kollet gantañ
E deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :
E veg, e deod, e lagad kleiz.
Penaoz e hello ar voualh kanañ ;
Mar deo gwir e' kollet gantañ
E lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :
E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou.
Penaoz e hello ar voualh kanañ ;
Mar deo gwir e' kollet gantañ
E lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :
E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn.
Penaoz e hello ar voualh kanañ ;
Mar deo gwir e' kollet gantañ
E benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :
E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg.
Penaoz e hello ar voualh kanañ ;
Mar deo gwir e' kollet gantañ
E houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :
E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz.
Penaoz e hello ar voualh kanañ ;
Mar deo gwir e' kollet gantañ
E askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :
E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz, e askell dehou.
Penaoz e hello ar voualh kanañ ;
Mar deo gwir e' kollet gantañ
E askell dehou, askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

---

¹⁰² ar voualh : gwregel eo. Med, a-hed ar skrid-se, ez eo bet lakaet gourel. Eur c'hoari an hini eo, evel re all bet meneget en niverenn 100.

Ar voualh en-deus kollet :

E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz, e askell dehou, e gein.

Penaoz e hello ar voualh kanañ ;

Mar deo gwir e' kollet gantañ

E gein, e askell dehou, askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :

E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz, e askell dehou, e gein, e vorzed kleiz.

Penaoz e hello ar voualh kanañ ;

Mar deo gwir e' kollet gantañ

E vorzed kleiz, e gein, e askell dehou, askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :

E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz, e askell dehou, e gein, e vorzed kleiz, e vorzed dehou.

Penaoz e hello ar voualh kanañ ;

Mar deo gwir e' kollet gantañ

E vorzed dehou, e vorzed kleiz, e gein, e askell dehou, askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :

E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz, e askell dehou, e gein, e vorzed kleiz, e vorzed dehou, e hlin kleiz.

Penaoz e hello ar voualh kanañ ;

Mar deo gwir e' kollet gantañ

E hlin kleiz, e vorzed dehou, e vorzed kleiz, e gein, e askell dehou, askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :

E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz, e askell dehou, e gein, e vorzed kleiz, e vorzed dehou, e hlin kleiz, e hlin dehou.

Penaoz e hello ar voualh kanañ ;

Mar deo gwir e' kollet gantañ

E hlin dehou, e hlin kleiz, e vorzed dehou, e vorzed kleiz, e gein, e askell dehou, askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :

E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz, e askell dehou, e gein, e vorzed kleiz, e vorzed dehou, e hlin kleiz, e hlin dehou, biz-meud e droad kleiz.

Penaoz e hello ar voualh kanañ ;

Mar deo gwir e' kollet gantañ

Biz-meud e droad kleiz, e hlin dehou, e hlin kleiz, e vorzed dehou, e vorzed kleiz, e gein, e askell dehou, askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

Ar voualh en-deus kollet :

E veg, e deod, e lagad kleiz, e lagad dehou, e benn, e houg, e askell gleiz, e askell dehou, e gein, e vorzed kleiz, e vorzed dehou, e hlin kleiz, e hlin dehou, biz-meud e droad kleiz, e lost.

Penaoz e hello ar voualh kanañ ;

Mar deo gwir e' kollet gantañ

E lost, biz-meud e droad kleiz, e hlin dehou, e hlin kleiz, e vorzed dehou, e vorzed kleiz, e gein, e askell dehou, askell gleiz, e houg, e benn, e lagad dehou, e lagad kleiz, e deod, e veg ?

(Bet kanet gand Marharid Fulup. Plouared, 1873)

**

Gouspero Kerne

« Lavar din petra eo unan ? »

« Eun Doue hepken, an hini¹⁰³ 'zo en neñv. »

« Petra eo daou ? »

« Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo tri ? »

« Tri Ferson an Drinded ;

Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo pevar ? »

« Pevar Avieler,

Tri Ferson an Drinded ;

Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv »

« Petra eo pemp ? »

« Pemp bara an dezer¹⁰⁴,

Pevar Avieler,

Tri Ferson an Drinded ;

Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo c'hweh ? »

« C'hweh podad gwin,

En Kan en Galile,

Pemp bara an dezer,

Pevar Avieler,

Tri Ferson an Drinded ;

Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo seiz ? »

« Seiz Sakramant,

C'hweh podad gwin,

En Kan en Galile,

Pemp bara an dezer,

Pevar Avieler,

Tri Ferson an Drinded ;

Daou destamant.

---

¹⁰³ an hini : pehini, er skrid orin.

¹⁰⁴ dezer : galleg. Ar gouezleh.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo eiz ? »

« Eiz evurusted,
Seiz Sakramant,
C'hweh podad gwin,
En Kan en Galile,
Pemp bara an dezer,
Pevar Avielier,
Tri Ferson an Drinded ;
Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo nao ? »

« Nao Arhêl,
Eiz evurusted,
Seiz Sakramant,
C'hweh podad gwin,
En Kan en Galile,
Pemp bara an dezer,
Pevar Avielier,
Tri Ferson an Drinded ;
Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo deg ? »

« Deg Gourhemenn,
Nao Arhêl,
Eiz evurusted,
Seiz Sakramant,
C'hweh podad gwin,
En Kan en Galile,
Pemp bara an dezer,
Pevar Avielier,
Tri Ferson an Drinded ;
Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo unneg ? »

« Unneg Profet,
Deg Gourhemenn,
Nao Arhêl,
Eiz evurusted,
Seiz Sakramant,
C'hweh podad gwin,
En Kana en Galile,
Pemp bara an dezer,
Pevar Avielier,
Tri Ferson an Drinded ;
Daou destamant.

Eun Doue hepken, an hini 'zo en neñv. »

« Petra eo daouzeg ? »
Daouzeg Abostol,
Unneg Profet,
Deg Gourhemenn,
Nao Arhêl,
Eiz evurusted,
Seiz Sakramant,
C’hweh podad gwin,
En Kan en Galile,
Pemp bara an dezer,
Pevar Avieler,
Tri Ferson an Drinded ;
Daou destamant.
Eun Doue hepken, an hini ‘zo en neñv. »

(Bet kanet gand Jean-Marie Plassart, euz a barrez ar Hloastr. 1874).

**

Gouspero ar raned

I

« Kan kaer, Killore¹⁰⁵. »
« Jolig ? petra faot dit-te¹⁰⁶ ? »
« Kaerra traig a-gement ‘ouzout-te. »
« Eur biz arhant da Vari »

II

« Kan kaer, Killore. »
« Jolig ? petra faot dit-te ? »
« Kaerra daou draig a-gement ‘ouzout-te.
« Daou viz arhant da Vari. »
Eur biz arhant da Vari.

III

« Kan kaer, Killore. »
« Jolig ? petra faot dit-te ? »
« Kaerra tri draig a-gement ‘ouzout-te.
« Teir rouanez er mendi¹⁰⁷
Perhenn an tri mab Herri¹⁰⁸,
O c’hoari, o fredoni,
Eur biz arhant gand pep hini ;
Daou viz arhant da Vari,
Eur biz arhant da Vari.

IV

« Kan kaer, Killore. »
« Jolig ? petra faot dit-te ? »
« Kaerra pevar draig a-gement ‘ouzout-te. »

---

¹⁰⁵ Killore, Jolig : notenn e galleg gand F. an Uhel : goulenn a ra petra eo an daou-ze.

¹⁰⁶ dit-te : distaget “did-de”.

¹⁰⁷ er mendi : merka a ra F. an Uhel er mërdi ?

¹⁰⁸ Perhenn an tri mab Herri O perhenna...

« Pevar ole¹⁰⁹

O kanañ Exaudie.

Teir rouanez er mendi,

Perhenn an tri mab Herri,

O c'hoari, o fredoni,

Eur biz arhant gand pep hini ;

Daou viz arhant da Vari,

Eur biz arhant da Vari.

V

« Kan kaer, Killore. »

« Jolig ? petra faot dit-te ? »

« Kaerra pemp traig a-gement 'ouzout-te. »

« Pemp bioh du a-walh

O tremen douar taouarh.

Pevar ole,

O kanañ Exaudie.

Teir rouanez er mendi,

Perhenn an tri mab Herri,

O c'hoari, o fredoni,

Eur biz arhant gand pep hini ;

Daou viz arhant da Vari,

Eur biz arhant da Vari.

VI

« Kan kaer, Killore. »

« Jolig ? petra faot dit-te ? »

« Kaerra c'hweh traig a-gement 'ouzout-te. »

« C'hweh breur ha c'hweh c'hoar ;

Pemp bioh du a-walh,

O tremen douar taouarh.

Pevar ole,

O kanañ Exaudie.

Teir rouanez er mendi,

Perhenn an tri mab Herri,

O c'hoari, o fredoni,

Eur biz arhant gand pep hini ;

Daou viz arhant da Vari,

Eur biz arhant da Vari.

VII

« Kan kaer, Killore. »

« Jolig ? petra faot dit-te ? »

« Kaerra seiz traig a-gement 'ouzout-te. »

« Seiz deiz ha seiz loar ;

« C'hweh breur ha c'hweh c'hoar ;

Pemp bioh du a-walh,

O tremen douar taouarh.

Pevar ole,

O kanañ Exaudie.

---

¹⁰⁹ ole : pevar holist, hervez F. an Uhel.

Teir rouanez er mendi,
Perhenn an tri mab Herri,
O c'hoari, o fredoni,
Eur biz arhant gand pep hini ;
Daou viz arhant da Vari,
Eur biz arhant da Vari.

VIII

« Kan kaer, Killore. »
« Jolig ? petra faot dit-te ? »
« Kaerra eiz traig a-gement 'ouzout-te. »
« Eun dornerig war al leur,
O torna piz, o torna kleur¹¹⁰ ;
« Seiz deiz ha seiz loar ;
« C'hweh breur ha c'hweh c'hoar ;
Pemp bioh du a-walh,
O tremen douar taouarh.
Pevar ole,
O kanañ Exaudie.
Teir rouanez er mendi,
Perhenn an tri mab Herri,
O c'hoari, o fredoni,
Eur biz arhant gand pep hini ;
Daou viz arhant da Vari,
Eur biz arhant da Vari.

IX

« Kan kaer, Killore. »
« Jolig ? petra faot dit-te ? »
« Kaerra nao draig a-gement 'ouzout-te. »
« Nao mab armet,
O tistrei euz an Naoned,
O hlezeier torret,
O rochedou gwadet,
Terrupla mab a-horre penn
A spont euz o gweled ;
« Eiz dornerig war al leur,
O torna piz, o torna kleur ;
« Seiz deiz ha seiz loar ;
« C'hweh breur ha c'hweh c'hoar ;
Pemp bioh du a-walh,
O tremen douar taouarh.
Pevar ole,
O kanañ Exaudie.
Teir rouanez er mendi,
Perhenn an tri mab Herri,
O c'hoari, o fredoni,
Eur biz arhant gand pep hini ;
Daou viz arhant da Vari,
Eur biz arhant da Vari.

---

¹¹⁰ kleur : klor.

X

« Kan kaer, Killore. »
 « Jolig ? petra faot dit-te ? »
 « Kaerra deg traig a-gement 'ouzout-te. »
 Deg lestr war al litter¹¹¹,
 Karget a win, a vezer,
 « Nao mab armet,
 O tistrei euz an Naoned,
 O hlezeier torret,
 O rochedou gwadet,
 Terrupla mab a-horre penn
 A spont euz o gweled ;
 « Eiz dornerig war al leur,
 O torna piz, o torna kleur ;
 « Seiz deiz ha seiz loar ;
 « C'hweh breur ha c'hweh c'hoar ;
 Pemp bioh du a-walh,
 O tremen douar taouarh.
 Pevar ole,
 O kanañ Exaudie.
 Teir rouanez er mendi,
 Perhenn an tri mab Herri,
 O c'hoari, o fredoni,
 Eur biz arhant gand pep hini ;
 Daou viz arhant da Vari,
 Eur biz arhant da Vari.

XI

« Kan kaer, Killore. »
 « Jolig ? petra faot dit-te ? »
 « Kaerra unneg traig a-gement 'ouzout-te. »
 Ourhel¹¹², dizourhel,
 Unneg gwiz, unneg porhell ;
 Deg lestr war al litter,
 Karget a win, a vezer,
 « Nao mab armet,
 O tistrei euz an Naoned,
 O hlezeier torret,
 O rochedou gwadet,
 Terrupla mab a-horre penn
 A spont euz o gweled ;
 « Eiz dornerig war al leur,
 O torna piz, o torna kleur ;
 « Seiz deiz ha seiz loar ;
 « C'hweh breur ha c'hweh c'hoar ;
 Pemp bioh du a-walh,
 O tremen douar taouarh.
 Pevar ole,
 O kanañ Exaudie.

---

¹¹¹ litter : aod, hervez F. an Uhel.

¹¹² Ourhel : O hrognal, hervez F. an Uhel.

Teir rouanez er mendi,
Perhenn an tri mab Herri,
O c'hoari, o fredoni,
Eur biz arhant gand pep hini ;
Daou viz arhant da Vari,
Eur biz arhant da Vari.

XII

« Kan kaer, Killore. »
« Jolig ? petra faot dit-te ? »
« Kaerra unneg traig a-gement 'ouzout-te. »
Daouzeg kleze mignon,
O tifoeltra eurf pignon,
Ken munud ha brignon ;
Ourhel, dizourhel,
Unneg gwiz, unneg porhell ;
Deg lestr war al litter,
Karget a win, a vezer,
« Nao mab armet,
O tistrei euz an Naoned,
O hlezeier torret,
O rochedou gwadet,
Terrupla mab a-horre penn
A spont euz o gweled ;
« Eiz dornerig war al leur,
O torna piz, o torna kleur ;
« Seiz deiz ha seiz loar ;
« C'hweh breur ha c'hweh c'hoar ;
Pemp bioh du a-walh,
O tremen douar taouarh.
Pevar ole,
O kanañ Exaudie.
Teir rouanez er mendi,
Perhenn an tri mab Herri,
O c'hoari, o fredoni,
Eur biz arhant gand pep hini ;
Daou viz arhant da Vari,
Eur biz arhant da Vari.
Kaerra daouzeg traig a-gement 'ouzon-me.
Lar d'ar hloareg dond d'e goan,
Ne chomo ket pell en poan.

(Bet dastumet en Plouared).

Ar garantez

An hini a garan

An hini a garan 'zo kaer, evel al loar,
En noz, pa sklêrijenn bugale an douar.

An hini a garan, en palez an Drinded,
A vo bepred ganin karet, karet, karet !...

An hini a garan 'zo 'vel eur steredenn,
'Barz en neñv ma buhez 'lugerno da viken !

(Catherine Renaud. Pleiben).

**

Koad an noz ha Koad an deiz¹¹³

Du-ze, koste' Koad-an-noz,
Eno emañ ma hini goz.

Eno 'mañ Perrina,
An hini 'garan muia !

Eno 'mañ ma dous Mari ;
Me 'garje beza ganti !

'Leh eun nozvez eh on bet,
Me a garje beza deg !

(Mari Meuro. Bear).

**

Marhad an amourusted

Komz aliez hoh-eus klevet
Dimeuz an amourusted !
Eramtira, dariraineu !

Me 'garje kad deuz anezañ
Daou 'liarded¹¹⁴ da brenañ.

Me 'm-oa bet daou 'liarded deh,
N'oa ket hirroh 'vid ma breh !

Ha me 'vond gantañ war ar mêz,
Oh ober peder mestrez.

Na, diou aneze a oa koant,

---

¹¹³ Koad an noz ha Koad an deiz : emaint o-daou e-kichenn Benah.

¹¹⁴ Daou 'liarded : daou liard. Mankoud a ra "a".

Ha diou all 'devoa arhant ;

An diou 'oa koant a blije din,
An diou all 'oa dizoursi.

(Lamoute. Pempoull).

Evel eur vagig war ar stank

« Deboñjour deoh, ma mestrezig,
Ho kalon a zo manifik ? »

« Ma halon-me a zo kontant,
Mar eo hoh hini, den yaouank. »

« Ma mestrez, p'an¹¹⁵ 'biou ho jardin,
Me a gleo c'hwez al louzou fin. »

C'hwez an "thym¹¹⁶" hag ar "violette¹¹⁷",
Ma mestrez,roit din eur "bouquet¹¹⁸".

« Me 'roio deoh eur "bouquet",
Eur chapeled greun alaouret ;

Eur chapeled a hreun kouli¹¹⁹,
Ma zervijer, 'gavfet da bedi. »

« Lavar din eta, ma mestrez,
Pe d'ar mêri¹²⁰ 'efom assemblez ? »

« Me n' dimezin ket er bloaz-me¹²¹,
Na, da vloaz ne rin ket ive' ;

Na, da vloaz, na biken jamez,
Rag me 'aio da leanez.

Gwell e' ganen mond er gouent,
Eged er bed kaoud tourmant ;

Eno 'm-bezo va liberte ;
Ganeoh 'vin tourmantet 'pad va buhe'. »

« Me a bromet deoh, va mestrez,
'Vid ganen n' veot ket diêz. »

« Tech ar wazed 'zo d'lavared
Ne vent ket rust euz o gwraged.

---

¹¹⁵ p'an : pa'z an

¹¹⁶ thym : turkantin.

¹¹⁷ violette : melion.

¹¹⁸ bouquet : boked.

¹¹⁹ kouli : kourel.

¹²⁰ mêri : mērdi.

¹²¹ me : mañ.

Mez pa vent dimezet, eet en boutik¹²²,
Darn aneze 'vez kizidig :

Nezue 'vez taoliou treid ha fasadou,
Hag aliez bodennadou¹²³. »

Evel eur vagig war ar stank,
E vez kalon ar plah yaouank ;

Honnez a vez joauz ha gê,
Kalon plah yaouank 'vez ive'.

Evel eur vag war ar mor braz,
E vez eur vaouez gand he gwaz ;

Honnez 'zo risel¹²⁴ koll he buhe',
Eur plah gand eur gwaz 'vez ive'.

(Ano ebed).

**

Son ar rosignolig¹²⁵

« Kanet¹²⁶, kanet, rosignolig ! Beure mad e kanet ! »
« Ken beure ha c'hwi, den yaouank, mar e' d'ar chase eh et¹²⁷ ! »
« Salud dit-te, kamaradig, me nan¹²⁸ an ket d'ar chase,
Me 'zo 'voned da Gêrlosket, da weled ma harante' . »
Hag eñ o houlenñ digantañ, dre ma oa abil a veg :
« Kalz a diez 'zo 'n Kêrlosket, da bini eh et ?¹²⁹ »
Hag hemañ o respont dezañ, dre ma oa e wir vignon :
« Salud dit-te, kamaradig, n'on ket en kovesion¹³⁰... »
Na, war-benn eur pennad goude, eñ o remerk¹³¹ e vestrez,
Deuz he liou ha deuz he bizaj e welas 'oa klañvourez.
Hag eñ o houlenñ diouti, na p'he gwele kontristet¹³² :
« Pe c'hwi a zo klañv a galon, pe c'hwi a zo klañv a spered ? »
Hag hi o respont dezañ, gand eun êrig grasiuz¹³³ :
« Me n'on ket sujet da gleñved, nann, a-drugare' Jezuz !...
Kaer he-deveus ar gevridenn dond da steui he gwiad,
Dond d'e steui ha d'e ledan, ha d'e zehañ war ar prad,
Eur barr-avel ah erruo hag e zavo ahane :
Ha kalono an dud yaouank a zo memez tra 'vel-se. »

---

¹²² boutik : galleg "boutique"

¹²³ Hag aliez bodennadou : aliez e vez skoet ar wreg gand boennou koad.

¹²⁴ risel : e riskl.

¹²⁵ ar rosignolig : an esotik.

¹²⁶ Kanet : kanit (ha da heul...)

¹²⁷ et : it.

¹²⁸ nan : stumm Treger an doare naha.

¹²⁹ da bini eh et ? : da behini eh it ?

¹³⁰ kovesion : o vond da goves.

¹³¹ o remerk : o weled.

¹³² o remerk : doaniet.

¹³³ eun êrig grasiuz : eul liou grasiuz.

(Marharid Fejer. *Plourio. miz Gwengolo 1888*).

**

Son ar verjerennig¹³⁴.

O retorn deuz ar chase,
Me a gavas (*diou wech*)

Eur plahig a gane
War al lann, (*diou wech*)

Gand eur vouez skiltr ha gê
Son he dous Yann. (*diou wech*)

Me o houlen diganti
Dre ma oa koant, (*diou wech*)

Hag hi a bokje din-me
Evid arhant ? (*diou wech*)

« Me n' boka ket, emezi,
Evid an arhant ; (*diou wech*)

Evid netra, a-wechou...
Ya, p'am-bez c'hoant. (*diou wech*)

Me n' riskan ket ma hrohenn,
War ar yeot glaz ; (*diou wech*)

War ar pluñv pe ar pell,
N'laran ket c'hoaz. (*diou wech*)

(*Ano ebed*).

**

Ar feunteun a drue'

Me 'zo eun den yaouank o roula ma micher,
A ra ma demeurañs e-bazr en pep kartier ;

'M-eus lakaet em spered moned da labourad
Da di ma mestrez kêz, hag on avizet mad¹³⁵.

Pa hallis kaoud an tu da gomz gand ma mestrez,
Me ne skuizen jamez, en he hompagnunez,

Evid lared dezi komzou a garante',

---

¹³⁴ ar verjerennig : ar versaerez.

¹³⁵ hag on avizet mad : lavaret e oa bet dezañ e vefe degemeret mad.

Objet a blijadur, karget a amitie¹³⁶.

Ma mestrez 'zo heñvel ouz eur boked soursi,
Pe c'hoaz ouz eur rozenn, pa vez 'n he geoni¹³⁷ ;

Pe ouz eur melezour karget a sklêrijenn :
O Doue eternal !, brava¹³⁸ da femeulenn !

« N'hoh-eus ket soñj, ma mestrez, en em gavjom, eun de',
En kornig ho jardin, dindan eur bod lore ?

Hag eno e remerkjom eur feunteun a drue',
Karget dez on daelo, an eil hag egile,

Hag eno 'remerkjom eur feunteun a hlahar,
Daelo on daoulagad a goueze d'an douar.

Pa vo marv ma mestrez, me 'zavo eun ermitaj,
En kornig ma jardin, ha war vord an hent braz,

Ha me 'chomo eno, hag an deiz hag an noz,
Ken a vo ma mestrez en gloar ar baradoz.

Mar 'h-eus c'hoant da gleved en-eus ar zon greet,
Ez eo eur paotr yaouank, a gêr ar Hoz-varhed¹³⁹.

(Plouared, Kermaborn).

**

War ar stank

Disul vintin pa zavis,
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.

Disul vintin pa zavis,
Eun taol kaer a welis.

Me 'welis teir flah yaouank.
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
O kanna war ar stank.

Diou aneze a gane,
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Hag eben a ouele.

Ma 'lare 'n diou a gane

---

¹³⁶ Objet a blijadur, karget a amitie : eur blijadur eo oa, karget a vignoniez.

¹³⁷ pa vez 'n he geoni : pa vez laouen.

¹³⁸ brava : bravat (furm tregerieg an estlamma).

¹³⁹ ar Hoz-varhed : ar C'hwerhed.

Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Na, d'an hini a ouele :

« Petra 'zo kaoz ma ouelet¹⁴⁰,
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Plahig yaouank, laret¹⁴¹ !

An dud 'lar on brazezet,
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Ha me 'mar nan on ket.

An dud a lar on brazez,
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Ha n'ouzon a be berz¹⁴².

N'ouzon pe 'berz an afrenn,
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Pe a-berz ar spern-gwenn. ;

Pe o sevel re vintin
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Da hwennad ma jardin ;

Pe o sevel re veure
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
War ar reo da vale.

Pe o tebri per melen¹⁴³
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
A hodell ar person.

Pe o tebri eun aval
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
A zorn ar marichal.

Pe o kousked teir noz krenn
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Etre diou liñsel wenn.

O kousked teir noz frank
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Gand eur hloareg yaouank.

Ar hloareg pa vez kousket
Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
Ne ra seblant ebed. :

Med ar hloareg pa zifun¹⁴⁴

---

¹⁴⁰ ma ouelet ma ouelit.

¹⁴¹ laret : larit.

¹⁴² a be berz = euz peleh.

¹⁴³ melen : melon er skrid orin, evid ar rim.

¹⁴⁴ zifun : zihun.

Le-dabadi-dabadel-Lampati-Lampatourel.
A zo 'vel ar gomun !¹⁴⁵

(Bet kanet gand Marie-Anne Bourhiz)

**

Sonig

« Me am-eus war ma leur tri bern ed », emezañ,
Ha 'barz ma hraou triweh a roñsined ¹⁴⁶», emezañ,
Eur hemend-all a zaout, emezañ.
Evuruz ar plah 'hallo ma haoud », emezañ.
« Me am-eus teir gwerenn alaouret, emezi,
Tri glaourenneg n'o lipfont ket, emezi ;
Me am-eus tri lestr war ar mor, emezi,
'Zo eet da gargañ da Rochefort, emezi,
Unan a zo en Sant-Malo, emezi,
A zo karget a rubano, emezi,
Un' all a zo distro d'al lenn¹⁴⁷, emezi,
A zo karget a kien gwenn, emezi,
Un' all 'zo en Portugal, emezi,
A zo karget a orañjez », emezi.
« Bremañ, pa arruo miz Mae, emezañ,
'Deuo ar verdeidi d'ar gêr, emezañ,
A vo libr d'ar merhed yaouank, emezañ,
Da bep hini he c'hoant, emezañ,
Hag ho-pezo eur martolod, emezañ,
Hag a chagrin¹⁴⁸ ho-pezo lod, emezañ.

(Ano ebed).

**

Sonig amourusted

Pa edon en ma studi, o kontempli¹⁴⁹ ar bed
Me a remerkas eur poent a drouble ma spered :

Seblantoud a ree din he hleved o parlant,
Ma mestrez, gand eur vouez a oa melkoniant.

Na, pa ve ma mestrez o kanañ eur chañson,
An hekleo er menez a repete an ton.

Ar pesked euz ar mor a 'n em rejouise,

---

¹⁴⁵ A zo 'vel ar gomun ! : a zo evel ar wazed all.

¹⁴⁶ roñsined : roñsed.

¹⁴⁷ lenn : porz.

¹⁴⁸ a chagrin : a hlahar.

¹⁴⁹ kontempli : galleg : o selled.

Hag ar vartoloded war ar pont a dañse.

Ar rehell, er menez, dre 'n hanter a ranne,
O klevet he mouez, hag o weled he hened.

Pa daolan ma daoulagad da gontempli ma mestrez,
Me a zeblant din gweled rouanez an oll verhed.

He daouarn a zo mesket gand ar ruz hagar gwenn,
He daoulagad 'zo brilliant evel diou steredenn ;

He dioujod a zo ruz hag a denn d'an natur,
He muzellou a zo dous evel ar mel pur.

« Deboñjour deoh, ma mestrez, diwar bennou ma daoulin,
Ho pennoz a houlennan 'vid mond da gabusin :

Ho pennoz a houlennan da vond da rekollez,
Da gouent Sant-Frañsez, er gêr a Vontroulez.

« O ! rekollisted a-walh a zo en Sant-Frañsez,
Ha beleien a-walh a zo en Montroulez ;

Beleien a-walh 'zo na partoud dre ar vro,
Eureujet¹⁵⁰ d'an neb ho kar, ha Doue ho karo.

Mar dit da Recollet, da gouent Sant-Frañsez,
Me 'yelo d'ar Halvar, 'vid beza leanez ;

Ahane ni a glevo kleier or houentchou,
Eno ni a gano da Doue melodiou.

Eno ni a gano, gand ar vouez uhella :
Ar *Gloria in excelsis*, ha *Salve, Regina* !

(Bet kanet gand Marianna An Berr, kemenerez en Plougerne, bet skrivet gand L. Sauvé, miz Eost 1871).

(Eur bern geriou galleg a zo er skrid-se).

**

Fañch Colleter

Mar plij ganeoh, e selaoufet
Eur zonig koant a zo savet,
Tramtouriretta, lamptoulira !
I rei tra la, tra la la la !

---

¹⁵⁰ Eureujet : eureujit.

Eur zonig koant a zo savet,
Da Fañch Colleter eh e' greet ;

'Zo eet da Zant-Jann d'an overn,
Hep santoud na poan nag anken.

Da bedi Sant-Jann benniget
D'ober eur burzud 'n e andred.

« Na, aotro Sant-Jann benniget,
C'hwi 'rafe 'r burzud em andred ?

C'hwi 'rofe din hardiegez
Da vond da weled ma mestrez ? »...

« Ha demad deoh, ma mestrez ker ! »
« Ha deoh, 'mezi, Fañch Colleter. »

« Pa 'm-eus bet an hardiegez
Da dond d'ho kweled, ma mestrez.

Ha koulskoude 'zo din laret
N'am-eus nemed amzer gollet. »

« An hini 'n-eus laret deoh se
A ouie tost d'ar wirione'...

Bihan eo krosenn an noade¹⁵¹
Da veva gwreg ha bugale ! »

« Ma mestrez, na laret ket se :
Pemp gwenneg bemdez am-be'.

Bremañ, p'arruo 'n amzer vad,
'Mo eur gwenneg 'n tu-hont d'am zad ! »

« Penaoz 'hallfe c'hoarvezoud se ?
Kerkoulz kemener ha te. »

« Ma mestrez, roet koñje din,
Ma 'h in bremañ da ambarki,

Da ambarki war vatimant,
Da vond d'ar Spagn pe d'an Hollad ! »

« Fañchig, me a ro koñje deoh,
D'ambarki, pa blijjo ganeoh ;

Pa 'n returnfoh tanfoeltr biken,

---

¹⁵¹ krosenn an noade : troad an nadoz.

Fañchig, me ne ouelin takenn ! »

(*Marharid Fulup*).

**

Er gêrig wenn, 'traoñ ar menez

Er gêrig wenn, 'traoñ ar menez,
Irei tra la la la dira la laireu !
Emañ ma dous, ma harantez ;

Emañ ma dous, emañ ma hoant,
Irei tra la la la dira la laireu !
Emañ ma oll gontantamant.

A-barz an noz me he gwelo,
Pe ma halonig a ranno.

Ma halonig n'eo ket rannet,
Ma dousig koant am-eus gwelet.

Hanter-kant nozvez ez on bet
En toull he dor, ne ouie ket ;

Ar glao, an avel ma fouetad
Ken a zivere ma dillad ;

Ne deu netra d'am hoñsoli,
Med an alan euz he gwele.

Med an alan euz he gwele,
A deu dre doullig an alhwe'.

Tri re voto' am-eus uzet,
He digarez na ouien ket ;

Ar bevare 'm-eus komañset
He digarez ne ouzon ket ;

Pemp re, siwaz ! pa vo kontet,
He digarez ne ouzon ket.

« M'eo ma digarez a fell deoh,
Nan eo ket me hen kuzo deoh :

Tri hent 'zo a bep tud d'am zi,
Choazet-hu hini pe hini ;

Choazet 'n hini 'garfet enne,
Ho kaso pell euz al leh-se. »

.....
Gwell eo karantez, pa blij din,
Eged mado na fell ket din ;

Mado a deu, mado ah a,
Mado n' zervijont da netra ;

Mado ah a, 'n giz per melen,
Karantez 'bad da virviken ;

Gwell eo karantez, leiz an dorn,
'Ged aour hag arhant leiz ar forn !...

(Bet kanet gand Job Corbin, mevel, en Uhelgoad, 1872).

**

Pa oan war dosenn Runfaou

Na, pa oan war dosenn Runfaou, tra la li la la !
Me welas ma mestrez eno.

Me 'welas 'nezi 'vond david dour, tra la li la la !
Ha me o voned d'he sikour.

Ha me o houlen diganti, tra la li la la !
« Merhig, ha c'hwi entent dimi¹⁵² ? »

Hag 'h ober eur zouch¹⁵³ d'he skoa', tra la li la la !
O lared din : « Tra la la la ! »

« Tavet¹⁵⁴, merhig, ha mar karet, tra la li la la !
Ni a vo on-dou dimezet ;

Ni a vo on-daou priedou, tra la li la la !
Braoa¹⁵⁵ daou 'vo en Sant-Malo. »

Bet 'oa er skol gand eur beleg, tra la li la la !
Etre Gwengamp ha Sant-Brieg.

Etre Gwengamp ha Sant-Brieg, tra la li la la !
Na, evid ar Galleg.

Nemed e borpant a oa toull, tra la li la la !
Ma kouezas e halleg er poull.

Kaer en devoa tui doue, tra la li la la !

---

¹⁵² dimi : dimezi.

¹⁵³ eur zouch : eun hej, eur hruz.

¹⁵⁴ Tavet : tavit ; karet : karit.

¹⁵⁵ Braoa : brava.

Mez Breton e oa koulz goude.

An hini e-neus greet ar zon, tra la li la la !
A zo o chom e Lannuon.

En Lannuon, 'n penn ar hohu, tra la li la la !
Eno hen kavfet, tu pe du.

(*Ano ebed*).

**

Pa dremenan dor ho jardin

Pa dremenan, dremenan dor ho jardin
Na, me a zant, a zant c'hwez an turkantinn.

An turkantinn, al lavand, hag ar gouler¹⁵⁶,
Ma mestrez koant, roit-hu din eur boked.

Me am-eus eun ti koant hag eul liorz,
Hag eur vilin-dour ez eus en toull ma forz ;

Na, me am-eus hag eun ti hag eur houldri,
Nemed eur plah koant na vank ken bremañ din.

« Mar e' eur plahig koant eo a faot deoh,
Klasket eun all, me n'on ket diouzoh.

Gand ma Doue ouzin, me a zo dalhet
Euz a goantiz hag ivez euz a gened.

« Nann, n'oh ket gand ma Doue bet privet
Nag a goantiz, na kennebeud a gened. ;

C'hwi, ma mestrez, 'zo eur feumeulenn charmant,
A oar lakaad, lakaad ma spered kontant.

Arsa eta, ma mestrez, da vihanna,
Roit-hu din eur pok a-raog kimiada ! »

« Dalet, dalet ma dorn, ha kimiadet,
Hag evid sur, d'am bizaj, n' bokfet ket¹⁵⁷. »

« Na, ma Doue ! petra 'ta am-eus-me greet,
Na, mar oh-hu ouzin-me ker braz fached ? »

---

¹⁵⁶ gouler : goularz.

¹⁵⁷ n' bokfet ket : eun doare all a zo :
Rag evdi sur, ne bokfet ket d'am bizaj
Achu eh eo amzer ar vignoniaj.

« Me a werzo, 'werzo ma dantelezo,
Ha ma hroaz-aour, hag ivez ma rubano.,

A en em lakay, lakay da bedi Doue,
Hag ah aio, 'h aio d'ar gouent gante. »

« Na, mar et-hu, ma mestrezig, d'ar gouant¹⁵⁸,
Me ah aio eno da veleg yaouank. »

« O kleved ho mouez, me a vezo raviset,
'Vel p'am-bije, p'am-bije hoh eureujet.

Na, piou bennag a zo war an douar
A gement n'eo lakaet evid kaoud e bar.

N'eus ken d'ober evel ar re-ze,
A vo eun deiz eureujet e-barz an neñv ! »

(Jannig Morvan. Rospez).

An ale rozmani

« Demad deoh-hu, ma dousig koant ! »
« Ha deoh-hu ivez, kloareg yaouank ! »

« Na, setu-me deut d'ho kweled,
Mar n'ho karjen, ne vijen ket. »

« Na, mar karet, karet bepred,
Mar 'mañ amañ 'hini garan.

Pa dremenis an nor vihan,
C'hwi a gane hag a ree tan ;

C'hwi a gane hag a ree tan,
'Vid ma hleved ne reeh ket a van. »

« Mar karjeh-c'hwi beza laret,
An nor deoh, me 'm-boa digoret. »

« Me 'm-eus eun ti hag eul liorz
Eur bern keuneud en toull ma forz ;

Stank ha feunteun am-eus ive',
Med eur plah koant n' faot ken din-me. »

« Mar de' eur plah koant a faot deoh,
'Vidon-me n'on ket evidoh :

Me a zo gand Doue privet

---

¹⁵⁸ gouant : gouent (evid ar rim).

A goantiri hag a gened ;

Me a zo privet gand Doue
Dimeuz an eil hag egile. »

« Na, n'oh ket gand Doue privet
A goantiri nag a gened :

C'hwi hoh-eus eur vizaj ardant,
A raio ma spered kontant. »

« Mar am-eus eru vizaj ardant,
C'hwi 'zo ivez d'am zantimant. »

« Ne zavan deiz deuz ma gwele
N' douchan 'r boezellad gwiniz leve¹⁵⁹,

Gwiniz leve deuz ar haerrañ,
Pigal na korbon n'eus ennañ. »

« Klasket gwiniz deuz ar haerrañ,
Pigal pe gorbon 'vo ennañ.

Pigal pe gorbon 'vo ennañ,
En ho hini 'vid ar muiañ.

« Tri re votou am-eus uzet,
Ma dousig, o tond d'ho kweled ;

Lakaet ober 'r bevare re,
Ha c'hoaz n'ouzon ket ho toare. »

« Pa vet¹⁶⁰ skuiz oh uza boto,
Deut war zoledenno ho loero ;

Peotramant chomet er gêr,
Ha ne gollfet ket hoh amzer. »

« Etre ho ti ha ma hini
'Zo eun ale a rozmani :

An tu diouzoh 'zo goeñvet,
An tu diouzin fleuriset ;

Pez a diskouez n'am haret ket,
Ma dousig, ha ma dilezet.

Me 'm-boa roet deoh eur gontell goant,
'Samblez gand eur walenn arhant. »

---

¹⁵⁹ N' douchan 'r boezellad gwiniz leve : eur boezellad gwiniz am-eus evel leve.

¹⁶⁰ Pa vet : Pa viot.

« Ho kontell 'zo uzet pell 'zo,
O peillet per hag avalo.

Mar poa roet din gwalenno,
Me 'm-boa roet deoh moneio¹⁶¹ ;

Me 'm-boa roet deoh eur yalh seiz,
A pa enni leun a voneiz.

Degasit ma moneiz d'ar gêr,
Ha dal't ho kwalenn, gaoudiser¹⁶² !

(Keranborn. 1848).

**

Me n' vin na beleg, na manah (Son kloareg)

Etre an dachenn hag ar prad,
A zo eur pont, me 'oar ervad.

Ha nan eus den 'vid hen tremen,
Na, gand eur bagad skolerien...¹⁶³

Na, d'an overenn-bred pa'h an,
Pater nag *ave* ne laran,

Nemed selled dreist beg ma skoa'
Eur plahig a ra ma oll joa.

Me 'wel ma dous 'kreiz an iliz,
Ken kaer hag aour pe froudiliz ;

Eur hoof batist 'zo war he fenn,
'Zo koustet seiz skoed ar walenn ;

Eur hoof bihan 'zo dindanañ
Dantelezet euz ar haerrañ ;

Korillonenn 'zo dindani,
Ha daou vord¹⁶⁴ arhant warnezi ;

Eur robenn ruz, bet' an douar ;
A-greiz ma halon me he har !

« Dalet arhant en ho kodell,

---

¹⁶¹ moneio : moneiz, arhant.

¹⁶² gaoudiser : toueller.

¹⁶³ Na, gand eur bagad skolerien... : en abeg d'eur bagad skolerien

¹⁶⁴ vord : galleg. ribl.

Hag et d'ar skol da Landreger ;

Hag et d'ar skol da Landreger :
Bez et beleg 'raog dond d'ar gêr. »

« Miret hoh arhant en ho yalh !
Me n' vin na beleg, na manah.

Taolet ma levriou 'barz en tan,
Pe o roet d'am breur bihan ;

Pe o roet d'an neb a garfet,
`Rag 'vid beleg me ne vin ket !

Me n' vin na beleg, na manah,
Ma halon a houlen eur plah ;

Eur plahig koant euz a Gerneo¹⁶⁵,
Glaz he lagad, melen he bleo ;

Ha mar n'am-bez ket anezi,
Preparet ma hroaz nouenn din !

(Jañ-Ivoñ ar Maillot. Priel.

**

An evnig rouz¹⁶⁶

Me 'zo eun den yaouank ; 'vidon n'on ket galant,
Me 'oar skrivañ ha lenn, gounid aour hag arhant ;
Ha me 'disklerio deoh, ken vo fin d'am fropos¹⁶⁷,
An neb a chom mestrez na gousk na deiz na noz.

Me 'm-eus choazet unan 'zo kaerroh 'vid al loar,
Brillantoh¹⁶⁸ 'vid an heol, pa bar war an douar ;
Brillantoh 'vid an heol, na pa bar war ar bed ;
Rannañ 'ray ma halon, mar ne ro din remed.

Me am-eus diou vestrez, heñvel ouz diou rozenn,
Unan aneze 'zo ruz, unan all a zo gwenn ;
An hini wenn aneze 'zo 'n jardin ar hreiste' :
Aon 'm-eus na woeñvfe, p'arruo 'n amzer greñv.

An hini ruz aneze 'zo eur plah kaer ha koant,
He-deus ma raviset¹⁶⁹ gand he sellou charmant¹⁷⁰.
Pa vije kement den 'zo 'r bed o lared din

¹⁶⁵ Gerneo : a Gerne (al liester evid ar rim).

¹⁶⁶ An evnig rouz : ar rouzard.

¹⁶⁷ fropos : galleg. d'ar pezh a lavaran.

¹⁶⁸ Brillantoh : galleg. Skedusoh.

¹⁶⁹ raviset : laouen meurbed.

¹⁷⁰ charmant : dudiuz.

‘Vije gaoudiserez, n’ vijen ket ‘vid kredi.

Me bremañ, me a gred dre wir experiañs¹⁷¹ :
Adieu¹⁷² ! ma harantez ! adieu, ma esperañs¹⁷³ !

Me ‘m-eus eun evnig rouz, krennet e diou askell,
A deu beb noz, beb noz, war gornig ma mantell :
Ha nan eus eur an noz n’hen klevan o kanañ :
Kalonig ma mestrez a zo heñvel outañ.

‘N deiz all da deg eur noz, pa oan eet d’am gwele,
Kousket ganin eun hun, me am-boa eun huñvre ;
Kousket ganin eun hun, me am-boa eun huñvre,
‘Oa ma muiañ-garet ganin ouz ma hoste’.

Allaz ! pa zivunis, ha gweled ne oa ket,
Me a gomañs gouelañ ‘vel eun den dianket ;
Me a gomañs gouelañ ‘vel eun oan bihan
A ve laosket el lann, dilezet gand e vamm.

Eh an c’hoaz eur wech bete ti ma mestrez,
Ha pa gollfen ma foan, greet am-eus aliez ;
Ha pa gollfen ma foan, aliez am-eus greet ;
An oll a lavar din am-eus amzer gollet.

« Dimeuz a larfet din, me ‘yel’ da studiañ,
Ha birviken jamez d’ar gêr ne retornan :
Dimeuz a larfet din, me ‘yelo d’ar studi,
Ha birviken jamez d’ar gêr ne retornin. »

« Et ‘ta, ma zervijer, et-hu c’hoaz d’ar studi,
Eur bloavezig pe daou, pe d’an nebeuta tri,
Ken am-bo echuet ma femp bloaz warn-ugent :
Neuze m’hoh eureujo, hep koñje ma herent. »

(Keranborn. 1847).

**

Evniñ Sant Nikolaz

---

¹⁷¹ experiañs : galleg : skiant-prena.

¹⁷² Adieu : galleg. Kenavo.

¹⁷³ esperañs : galleg. goanag.

Tostaet, tud yaouank, hag e klevfet kanañ
Eur zon divertisant¹⁷⁴ 'zo savet er bloaz-mañ ;

'Zo greet d'eun den youank a eskopti Gwened,
Gand an nevez-amzer a zo bet glaharet.

Eh an c'hoaz eur wech bete ti ma mestrez,
Na, pa gollfen ma foan, greet am-eus aliez.

Dimeuz ar proposio a gonklufom bremañ,
E rankfom en em guitaad ha 'n em dispartiañ¹⁷⁵.

« Salud deoh, ma mestrez, gand gwir humilite¹⁷⁶,
Ennoh eh esperan, koulz en noz 'vel en de'.

En defot ne hallan goud sklêr ar wirione',
Ennoh e konfian, dre wir humilite. »

« O ya ! ma zervijer, n'ho-pet douetañs ebed,
Rag ho karoud a ran gand eur galon barfet.

Kentoh 'vanko ar glao da doned da hlebiañ,
An evnigo er goën¹⁷⁷ da doned da ganañ.

« Arsa 'ta, ma mestrez, roit-hu din ma hoñje,
Pa ne ven permetet da derhel amitie. »

« O ya ! ma zervijer, me roy deoh ho koñje,
Gand ar gondision ma retornfet arre ;

Gand ar gondision arre ma retornfet,
N'am-eus ket meritet beza bandonet.

Pa oan eet em gwele eun nebeud da repoz,
Me 'gred 'oa tremenet an eur a hanternoz.

Me kleved eun evnig fredoni eur chañson,
War vordig ar rivier, damdostig d'an dour don.

Ha me hag o sevel war vordig ma gwele,
Da zelaou an evn glaz an hini¹⁷⁸ 'gane gê.

Ha ma lare an evnig, ken koantig dre e yez :
« Setu, ma zervijer ker, glaharet da vestrez ;

Setu, ma mignon ker, glaharet da vestrez ;

---

¹⁷⁴ divertisant : galleg : dudiuz.

¹⁷⁵ Dimeuz ar proposio a gonklufom bremañ,

E rankfom en em guitaad ha 'n em dispartiañ. : meur a her galleg. Dimeuz ar dizohou a zizohim bremañ, E rankim en em guitaad ha mond an eil diouz egile.

¹⁷⁶ humilite : galleg. eizelegez.

¹⁷⁷ goën : gwez.

¹⁷⁸ an hini : pehini er skrid orin.

Ar rest deuz he deziou 'vo en dristidigez ;

Ar rest deuz he deziou 'vo en dristidigez ;
Ne ra 'med skuill daero gand glahar hag enkrez.

Beza 'zo deuz he ligne' o-deus fantazi
'Eneb d'he bolonte' doned d'he dimezi ;

Tud hag a zo dezi serten kar aliet,
Greet am-eus ma fosubl, ma nan on ket kirieg. »

« Evnig Sant-Nikolaz, te 'zo mad em andred,
Kerz 'vidon 'n he bete, ma fosubl am-eus greet.

Mar be eet da gousked, antre pront en he hambr,
Ha ro dezi ma lizer heb ober komplimant. »

Mond a ra an evnig neuze iñkontinant
Da brezanti 'l lizer d'am mestrez en he hambr ;

Da brezanti dezi ma lizer kachedet,
An hini¹⁷⁹ a oa gantañ dre galz a boan nijet.

Ma Mestrez a oa fur, hen lenne dre douster ;
An dour euz he daoulagad a hlebie ar paper,

O tond da gonsideri touchanta prepozio
Am-boa-me merket dezi e-barz en berr-gomzo.

Retorn a ra an evnig evid ma honsoliñ,
Lizer gantañ 'n e veg da degas respont din.

Pa resevis he lizer, ma halon a dripe,
Evel eun oanig bihan en heol, da viz Mae.

(Keranborn. 1848).

Notenn e galleg gand F. an Uhel : "evnig Sant-Nikolaz" a vez greet euz ar voualh-arhant gand ar beizanted).
Eur bern gerioù galleg a zo e-barz ar pezh-se. N'int ket bet displeget e brezoneg.

**

Ar verjerenn hag an denjentil

Eur verjerennig yaouank o vired he deñved,
Hag eun denjentil yaouank e-neus eñ rankontret.
Eñ 'neus goulet diganti hag hi roje he grad¹⁸⁰
Da vond gantañ eun nozvez d'eur gambr, en ti e dad.

« O ! Salvhokras, emezi, me ne roin ma grad

---

¹⁷⁹ An hini : pehini er skrid orin.

¹⁸⁰ he grad : ma vefe a-du gantañ...

Da vond ganeoh eun nozvez d'eur gambr, en ti ho tad.
Ho stad hag ho kalite 'verit kaoud re uhel :
C'hwi a zo eun denjentil, a vank deoh dimezell. »

« N'e' ket gand dimezelled emañ ma fantazi,
Ganeoh-hu e', berjerenn, mar kaet am hredi.
Mar karet dond eun nozvez ganin-me da gousked,
Me ho kraio dimezell, hag itron, mar karet.

« N'e' ket ma hondision beza anvet itron :
Eur verjerennig youank e' ma hondision,
Eur verjerennig yaouank en servij eun ti mad.
Bennoz Doue deoh, aotro, hag ho trugarekaad ! »

« Sod ho kavan, berjerenn ; mar n' gemeret arhant,
Deut-hu ganin-me d'ar stal, da choaz akoutramant,
Eul lostennig violet, hag eun all iñkarnal¹⁸¹ ;
Dre ma feiz, berjerennig c'hwi 've brao da vragal.

Eur mañchigo taffetas 'po da lakaad outi :
Dre ma feiz, ar verjerenn, c'hwi 've brao da zimi¹⁸².

« Miret-c'hwi ho tamezo¹⁸³ d'an neb o goulenno ; ;
Me 'zo well ganin lien da lakaad war ma zro ;
Rah me a wiskfe kentoh eur vroz lien balin,
Kent 'wiskfen ho tamezo hag ho mezerio fin.

« Hirie a ra eun devez dimeuz a dommder braz :
Deut-hu ganin, berjerenn, dindan eur bodig glaz ;
Eno me diskouezo deoh eun darn euz ma aksion,
Ha goude nin 'ray on-daou boked a wir galon. »

« Eun Doue 'zo 'barz an neñv, hag on gwel hag on hlev,
Ne oufem pleh moned evid kuzed outañ.
'Pad eur momedig amzer on-be kontantamant,
Ha goude on-be on-daou kalz a aflijamant. »

« Me wel an noz o troublañ, an heol oh izellad,
Kenavezo, berjerenn, pa n'on ket d'ho krad ! »
« Kenavezo deoh, aotro, hag ho trugarekaad !
Doue da rei dim on-daou peb a avantur vad ! »

(*Keranborn. 1848*).

**

Mab ar roue hag ar verjerennig

¹⁸¹ iñkarnal : ruz-tan.

¹⁸² da zimi : da zimezi (greet eeo bet ar hemmadur D/Z gand F. an Uhel).

¹⁸³ ho tamezo : ho lienou brao-kenañ.

En kreh, en traoñ, gand ar hoajo (*diou wech*)
A zo eur verjerenn eno,
Si bon, la jolie bergère,
Si bon la belle jolie !

Kanañ a ra ken brao, ken dous !
Mouez eun dimezellig he-deus !

Mab ar Roue a lavare :
« Dibret-hu ma inkane ;
Dibret-hu din ma inkane,
Ma'h in d'ar hoajo da vale !

« Berjerenn, kanet eur chañson,
An hini 'ganeh bremazon ».
« Allaz ! ne hallan mui kanañ,
Gand ar heuz d'am breur yaouankañ,
'Zo war ar mor o navigañ

Na, mar deufe d'am breur mervel,
Me 've priñsez a Vreiz-Izel.
Me a dougfe an dantelez,
Kerkent ha me a ve priñsez,
Me a dougfe frizetenno¹⁸⁴,
Aour hag arhant 'n em godello !

(Matharid Grénés. Gwenezan, Bear, miz Gwengolo 1888)

**

'Tre Gwirgenneg ha Gwirgennag

'Tre Gwirgenneg ha Gwirgennag,
'M-eus eur vestrez eun tu bennag :

He dioujod 'zo kaer 'vel an deiz :
Ha far ne gavfeh ket en Breiz ;

Sonn eo ' he sav 'vel eur blantenn,
A-greiz ma halon he haren.

« Ma dousig, ho pedi a ran,
A-greiz ar galon a dougan,

Da gaoud evidon amitie,
Dreist an eil mignon d'egile. »

---

¹⁸⁴ frizetenno : galleg.

« Penaoz birviken ober se ?
Kaoud evidoh amitie ?

N'am-esu ennoh neb fiañs¹⁸⁵,
En neb feson, neb asurañs. »

« Roit-hu din alhwez ho chardin,
D'ober eur boked louzou fin ;

D'ober eur boked louzou fin
A lavand hg a durkantin. »

« Ma rofen deoh ma ahwezo,
'Kasfeh ganeoh ma bokedo.

'Kasfeh ganeoh ma bokedo,
'H afeh gante e-mêz ar vro. »

« Hapa guitafem on hanton,
Nin 'yel' da Bariz pe da Rom. »

« Biken ma bro ne guitais
'Balamour da baotr a garis ;

Nann, den youank, ha kredit se,
'Balamour deoh n' rin ket ive' ! »

« Me 'h a bremañ d'ober al lez,
Pell euz ar gêr, d'eur bennherez.

Honnez he-deus aour hag arhant,
A lakay ma halon kontant. »

(Ano ebed).

**

Enezenn Sant-Malo

Na, ma ouijen-me kanañ 'vel ma'h onn kompozi,
Me 'gompozje eur zonig 'vije d'am fantazi ;

Me 'gompozje eur zonig, ha ne vijen ket pell,
Da daou den euz ar hontre en em gare fidel.

Pa vez karantez barfet amañ etre daou den,
Joauz 'vent 'vel eun eostik o kanañ 'n eun drezenn.

---

¹⁸⁵ fiañs : fiziañs.

Ha goude bezañ karet, ha lakaet o fiañs,
'Ve glaharet o halon, mar ne ve rekompañs.

« C'hwi, 'mezañ, ma mestrezig, 'zo kirieg d'am zourmant,
Ganeoh emañ ma design¹⁸⁶, ha deoh-c'hwi am-eus c'hoant ;
C'hwi 'h es an ingratiri 'n andred ma zantimant ! »

« Tavet, ma zervijer, na lavaret ket se,
Rag kement a deziret 'karfen eh arrufe.

Ma ligne 'zo kontrel d'ar pezh a hoantaet,
Evid ahann da dri bloaz, ma mignon, n'am po ket. »

« Tri bloaz 'zo kalz ha nebeud a amzer da dremen,
An hini 'vez o hortoz a gav hir an termen.

Gwellañ m'oufem da ober 've 'n em dispartia,
'Vid beza nêt a gojo¹⁸⁷, da hortoz an tri bloa'.

Rag ma chomfem er vro-mañ on-daou da 'n em gared,
'Teufe an dud da lared e vefem mignoned.

Me 'yelo da Zant-Malo, 'leh 'zo eun enezenn,
E-barz en kreiz ar mor don, dispoz d'ar yenijenn.

'Leh n'am-bo nep plijadur ha nep kontatamant,
Nemed ar glao, an avel, hag a bep sort tourmant. »

« Posubl 've, ma zervijer, 've 'balamour din-me,
Em lakafeh en dañjer 'n eur tourmant e-giz-se.

Ma oll vado en añtie, ha c'hoaz nan int ket din,
N'int kap da baeañ ar boan souffret 'balamour din. »

« Ho feson vad, ma mestrez, 'zo kapab d'am faea,
Gand ma hallin he haved, ne houlennan netra. »

Ar zon-mañ a zo savet gand eur hloareg yaouank ;
Me ho ped, he excuzet, n'eo ket c'hoaz savant ;

Doue ne ro ket d'an oll pep hini e houlenn ;
Kement eh a d'ar studi ne vent ket beleget.

Hemañ 'zo eru hloareg yaouank o retorn d'e ganton,
Hag a gav berr an amzer nag o kanañ eur zon.

(Ano ebed. Meur a her galleg a zo e-barz).

---

¹⁸⁶ Ganeoh emañ ma design : ganeoh em-eus c'hoant mond.

¹⁸⁷ a gojo : nêt a gomzou ; evid na vefe ket lavaret traou fall diwar or penn.

**

Sekrejou ar hloareg

Bemnoz, bemnoz, 'barz ma gwele pa'h an,
E-leh kousked, nemed gouela na ran ;

E-leh kousked, nemed gouela na ran,
Pa deu soñj din deuz an hini 'garan.

Me 'ya bemdez da forest Koad-ar-mour¹⁸⁸,
En esperañs d'ho kweled 'kerhad dour.

Pa ho kwelan o tond a-dreuz ar hoajou,
War an deliou me laka ma zekrejou.

« D'eun dra dister e kontet ho sekrejou,
Ma ho kontet d'an deliou 'barz ar hoajou,

Pa zeuy ar glao, an avel, an tourmant¹⁸⁹,
Seu kollet ho sekrejou, den yaouank.

Gwelloh 'vefe o skriva 'n em halon,
Eno 'chomfent, kloaregig, gravet don.

(Visantan Guillou. Gwerleskin.1888).

**

Kloareg Montroulez

Eur hloaregig bihan euz a gêr Montroulez
A zo deut d'ar vro-mañ evid choaz eur vestrez.

Med choazet 'n-eus unan pellig dimeuz e di ;
Eur marh mad 'ranko kaoud 'vid mond d'he saludi.

Ar hloaregig a lare, p'arrue 'tal an nor :
« Sao a leh-se, minorez, da zigeri da zor,

Sao a leh-se, minorez, da zigeri da zor,
Emañ da vuia-karet amañ o houll digor. »

« Petra 'zo aze, 'mezi, d'ar houlz-mañ euz an noz,

---

¹⁸⁸ mour : mor.

¹⁸⁹ tourmant : reklom.

Pa dle peb den a-feson beza eet da repoz ?

Petra 'zo aze, 'mezi, keid-mañ a-raog an de' ?

Ma vije den a-feson, e vije 'n e wele. »

« Deut ganin, minorezig, deut-hu ganin d'am bro,

Me 'choazo deoh eun habit a gaerra danvez 'zo !

Me 'choazo deoh eun habit dimeuz a satin griz,

Ma laro tud ma bro 'm-bo bet merh eur markiz.»

Me 'breno deoh eun habit dimeuz a satin gwenn,

Ma laro tud ma bro 'm-bo bet eun dimezell. »

« O salokras, emezi, me n'on ket eur baourez,

Me n'in ket ganeoh d'ho pro 'n giz d'eur hourriganez¹⁹⁰

Me 'ranko beza testou, beleg d'am eurojo¹⁹¹ ;

Neuze, kloaregig yaouank, me 'yel' ganeoh d'ho pro ;

Me ranko beza testou, beleg d'am eureuji,

Neuze, kloaregig yaouank, me 'yel' ganeoh d'ho ti ;

Neuze 'vad, kloareg yaouank, me 'yel' ganeoh d'ho ti,

Ha keid ma vin en buhez, oblijet deoh e vin.

(Bet kanet gand Marie-Anne Le Noan. Duod).

**

Annaig ar Fichant

Selaouet hag e klevfet, hag e klevfet kanañ,

ha bremañ,

Eur zonig koant a-nevez kompozet er bloaz-mañ,

ha du-mañ ;

'zo greet da zaou den yaouank ezu a barrez Moelou,

hag o-daou ;

Dezir braz 'zo 'n o halon da veza priejou,

hag o-daou.

« Boñjour deoh, Anna 'r Fichant, boñjour deoh a laran,

ha bremañ :

Peleh 'mañ ho tad Juluan, pa n'hen gwelan o tommañ,

ha bremañ ?

« 'Mañ du-ze 'n park al liorz, nag o voustellad ed¹⁹²,

me a gred ;

Et-hu d'am goull digantañ¹⁹³, n' viot ket refuzet,

me a gred. »

¹⁹⁰ eur hourriganez : eur gaillebodenn.

¹⁹¹ eurojo : ano-verb. eureuji pelloh.

¹⁹² o voustellad ed : mandosi.

¹⁹³ Et-hu d'am goull digantañ : it da houlen digantañ

« Boñjour, Juluan 'r Fichant, boñjour deoh a laran,
ha bremañ :
Koñje d'ho merh da zimi¹⁹⁴ diganeoh a houlennan,
ha bremañ.
« Ma merh n' vo ket dimezet, a-raog eur bloaz pe zaou
A ! yaou !
Yaounakig-mad ho kavan d' sevel tiegeziou,
hag ho-taou. »
A-barz eur pennad goude, ar plah 'zo chomet klañv
hañ ! hañ !
Mond 'ra he zad Juluan da gaoud ar gwazig-mañ,
ha bremañ.
« Boñjour deoh, Erwan Riou, boñjour deoh a laran,
ha bremañ ;
'Baoe diweza m'ho kwelis, ma merh 'zo chomet klañv,
« hañ ! hañ ! »
« Pa oan bet euz he goulenn, din-me n'he rojeh ket,
me a gred ;
Nag it-hu bremañ en-dro, hag eun all 'ta klasket,
mar karet ».
« Boñjour, ma merh Annaig, setu dim kalonad,
ma merh vad,
Goude bet e Sant-Moelou gand Erwan o kousked,
ma merh vad ».

(*Ano ebed*).

**

Fantig Bourdel

Fantig Bourdel, ar plahig koant,
'Zo eet da varkizez en Werrand.

Fantig Bourdel a voñjoure,
'Barz en Gwerrand, pa arrue :

« Demad ha joa 'barz an ti-mañ,
Markiz Gwerrand peleh emañ ? »

'Barz en Gwerrand, dindan ar zal,
A zo eur feunteun dour klouar.

'Zo outi eur skudell arhant,
Evid deboch¹⁹⁵ ar merhed koant...

An dro d'ar hastell he-deus greet,
'N tal ar feunteun 'h e' degouezet ;

'N tal ar feunteun 'h e' degouezet ,

---

¹⁹⁴ da zimi : da zimezi.

¹⁹⁵ deboch : dirolla.

Ar skudell arhant 'deus kavet ;

Ar skudell arhant 'deus kavet,
Ha leiz a dour he-deus evet.

Fantig Bourdel a lavare
D'an aotro markiz, deuz ar beure :

« Aotro markiz, mar am haret,
D'am degas d'ar gêr e teufet. »

'N aotro markiz a lavare :
D'e baotr-marchosi ha neuze :

« Ekipet din ma harroñs kloz,
Ma'h in da Vontroulez fenoz. »

Pa oa o tiskenn ru Minieg,
E oe ar harroñs digoret ;

E oe ar harroñs digoret,
'Vid 'vijent gand an oll gwelet,

Ha ma lavare paotred kêr :
« Arru e 'r varkizez er gêr. »

Fantig Bourdel a lavare
D'an aotro an deiz-se :

« Prenet din eun davanjer hlaz,
'Vid ma raio an dud din plas. »

Pemp-kant skoed arhant he-deus bet,
'Vid mezur¹⁹⁶ he mab, pa vo ganet.

« Tavet, Fantig, na ouelet ket,
Me 'deuy a-wechou d'ho kweled... »

(Bet kanet gand nezerez Plegad-Gwerrand)

**

Margodig

O retorn deuz Sant-Yann-ar-Biz ;
Deoh, Margodig, e prometis

Birviken jamez feumeulenn
'Medoh, Margod, na eureujfen.

---

¹⁹⁶ mezur : maillurennou.

« Salokras, aotrou, trugare' !
N' veritan ket an enor-ze,

C'hwi a zo mab eru hoñseiller,
Me a zo merh eur jardiner.

« 'Vidon d' veza mab a di braz,
Margodig, me n'ran ket a gas¹⁹⁷,

Gand ma hallin-me beza well
Euz ho karantez 'raog mervel. »

« Ma harantez, keid ma vevin,
'Vid se, aotro, hoh asurin.

Se, aotro, hoh asuriñ 'rin,
Med nann en ano da dimi¹⁹⁸. »

« Margodig, din-me leveret,
Petra 'zo kaoz n'am haret ket ?

Petra 'zo kaoz n'am haret ket ?
Me 'm-eus mado, c'hwi n'hoh-eus ket. »

« Hag ho-po mado, 'mezi, aotro,
Me 'm-eus kened, hag o dalvo¹⁹⁹ ;

Hag e talv muioh ma hened
'Vid kement mad hoh-eus er bed.

'Vidon-me da veza dister,
Ha beza merh eur jardiner,

Me 'oar lenn, skrivañ war baper,
Koulz ma oar mab eur hoñseiller. »

« Margod, Margod, ma dousig koant,
C'hwi 'deufe ganin-me d'am hambr ?

C'hwi 'deufe ganin-me d'am hambr ?
A bemp-kant skoed m'ho ray kontant. »

« Miret, aotro, ho pemp-kant skoed,
Pe roit int d'an neb a garfet ;

Pe roit int d'an neb a garfet,
'Vidon me n'o goulennan ket. »

« Margodig, lavaret-hu din,

---

¹⁹⁷ a gas : e mod ebed.

¹⁹⁸ dimi : da zimezi.

¹⁹⁹ hag o dalvo : me 'm-eus kened hag a dalvezo ho madou.

C'hwi 'deufe ganin-me d'am zi ?

C'hwi 'deufe ganin-me d'am zi ?

Me 'vevfe ahanoh dizoursi ;

Ha me ho kwisko en *goege*²⁰⁰,

Hag en pourpr hag en *kadrine*.

« Ar *goeg*, aotro, 'zo d'an Iliz,

Hag ar pourpr a zo d'ar bourhiz.

D'an dudjantil ar *hadrine* ;

Me n'houlennan ket ane²⁰¹.

Tamm diaoul hini deuz ma ligne'

Nan eus bet deg skoed a leve ;

Nan eus bet deg skoed a leve,

Me n'ouzon ket ar hontchou-ze.

« P'in d'ho koulenn, Margod, d'ho ti,

Na, ret ket a wall respont din,

Med roet din eur respont vad

'Vel ma roas ho mamm d'ho tad !

« O ! euz ar goulenn a refet

Aotro, e vezet respontet ;

Rag, mar goulennet agreabl,

C'hwi 'vo respontet favorabl ;

Ha mar goulennet dizonest

Ho komplimant finiso prest.

II

« Margodig, lavaret-hu din,

Bremañ pa'z oh dimezet din ;

Bremañ pa'z oh dimezet din,

Ha c'hwi am har dreist pep hini ? »

'O ! ya sur, ho kared 'ran-me

'Vel m'am-bije kened, leve ;

Ma vijeh er prizon lakaet,

Endan tri alhwez rañfermet,

Me 'angachfe ma oll leve

²⁰⁰ *goege* : notenn gand F. an Uhel, e galleg : *goeg* ha *kadrine* a zo danveziou koz, ha n'ouzon ket an anoiou anezo e galleg.

²⁰¹ *ane* : aneze.

Evid ho tennañ ahane.

(Eur bern geriou galleg a zo e-barz).
(Marharid Fulub. 1872).

**

Pennherez Kernenon

Selaouet oll hag e klevfet
Eur zon 'zo nevez kompozet ;
Eur zon nevez kompozet,
Da zaou den yaouank ez eo greet.

An aotrou Rozar a houlenne,
Dirizon la rie !

En Kernenon pa'z arrue :
Dirizon la riere lon la dirizon !

« Demad ja joa 'barz an ti-mañ,
Ar bennherez peleh emañ ? »

« Ema du-ze en bord ar ster
O tetirañ he lien sklêr. »

« Pennherez, din-me laret
Peleh eo eet ho tometiked ? »

« Eet int d' gas an ohen d'an dour,
Aotro Rozar, et d'o zikour. »

« N'eo ket evid dourañ ohon²⁰²
On deut hirio da Gernenon ;

Nemed evid ober al lez,
Mar oh-c'hwi kontant, pennherez. »

« Aotro Rozar, din-me laret
War ho troad oh deut d'am gweled ?

N'eus ket a gezeg e ti ho tad,
P'oh deut d'am gweled war ho troad ? »

« Pennherezig, goapaad a ret,
En ti ma zad-me 'zo kezeg :

Me am-eus eun inkane gwenn
Hag eur brid arhant en e benn,

Alaouret korniou e diou lez²⁰³,
'Zo mad d'ho tougen, Pennherez.

---

²⁰² ohon : ohen (evid ar rim).

²⁰³ korniou e diou lez : pallennou-marh en daou du.

« N'eo ket war eun inkane gwenn
'Ven-me douget d'an overenn,

'N eur harroñs alaouret eh an,
Peder rod dindannañ. »

« Pennheerz, gloriusez oh,
Komz a ra an dud ahanoh ;

« Penaoz 'komzfer ahanon-me,
Perhenn pemp mil skoed a leve ? »

« Pennherez, din-me laret,
Peseurt leve eo a douchet ? »

« Eur boezell winiz²⁰⁴, mil ha seiz²⁰⁵,
A douch ma zad a Venez-Breiz,

Hag eur maout bemdez a Leon
Ha n'e-neus bugel nemedon ;

Nan eus pennherez er vro-me²⁰⁶
A varcho eur paz araogon-me ;

Nemed hini a Gerdadraoñ,
Mar gra eur paz, ne ray ket daou ;

Ha ma march daou, ne ray ket tri,
Rag me 'varcho kerkent hag hi ;

Ha ma varch tri, ne ray ket pevar,
Rag karget eo dezi he faner ;

Karget eo dezi he faner
Kontrol da hini eur merser ;

Ar merser a zoug war e chouk,
Ar bennherez a zoug a-raog.

Eur peizant diwar ar mêz
E-neus sammet²⁰⁷ ar bennherez. »

(Bet kanet gand Marie-Anne An Noan. Duod).

**

Ar vestrez klañv

---

²⁰⁴ Eur boezell winiz : eur boezellad winiz.

²⁰⁵ mil ha seiz : ouspenn mil ha seiz.

²⁰⁶ er vro-me : er vro-mañ.

²⁰⁷ sammet : doare all : tromplet.

Me nan on ket joauz, ha n'hallan ket bezañ,
O klevet eh eo klañv ma dous, an hini 'garan.

Ma kredfen mond d'he zi, me 'yafe d'he gweled,
Hag a gasfe ganin eun draig mad bennaked.

« Deboñjour deoh, ma mestrez, gwell-braz ho kavan chañchet !
Abaoe diwezañ gwech, ma mestrez, 'm-oa ho kwelet ! »

« Pera²⁰⁸ 'vo kaoz din-me na ven-me ket chañchet,
An derzienn 'zo ganin, he-deus ma gwall-aozet. »

« Bezañ 'm-eus du-mañ gwin, 'baoe eizved ma maeronez²⁰⁹,
Me a degaso deoh, mar karet evañ, ma mestrez. »

« Gwell eo ganin-me dour
Deuz feunteun ma gwir amour,

Evid ma eo gwin-kleret²¹⁰
Digand an hini 'garan ket. »

« Kenavo 'ta, ma mestrez, kenavo 'r hentañ gweled :
Doue hag ar Werhez d'ho talho 'n ho kleñved.' »

« Kenavo 'ta, ma mignon, kenavo 'r hentañ gweled :
Me 'reket digand Doue birviken yah na vefet ! »

(Ano ebed).

**

Remed an amourouz klañv

Klevet hoh-eus gand an dud fur
Eo mad korija an natur²¹¹.

Eo mad korija an natur,
Rei an amitie dre vuzur.

Biskoaz glao 'n-eus greet na davje,
Avel greñv na diminue ;

Amitie domm entre daou den
Gand an amzer 'n em gav yen.

Gwell eo amitie leiz an dorn,
'Vid nan eo mado leiz ar forn ;

---

²⁰⁸ Pera : Petra

²⁰⁹ 'baoe eizved ma maeronez : abaoe servij eizved ma maeronez (?)

²¹⁰ gwin-kleret : e galleg : vin clair.

²¹¹ korija an natur : eur bern geriou galleg 'zo e-barz ar pezh-se. N'int ket bet reizet, nemed gwechou 'zo.

Gand amitie 'zo plijadur,
Ha gand mado tamalladur.

Kened ma mestrez a zo braz ;
Eun dioujod ruz, daoulagad glaz,

Hag eur geno ken direet²¹²
Ma ra mil vad din he gweled.

Eun daoulagad a zo 'n he fenn,
Ken sklêr ha dour en eur werenn ;

He zal 'zo 'vel eun hanter loar ;
En kreiz ma halon me he har.

Evel eur graouenn²¹³ muskadez
Ez eo kalonig ma mestrez ;

Gand eur graouenn a zo c'hwez vad,
Karantez merh 'zo direat²¹⁴.

Pa vin klañv-fall war ma gwele,
Degaset ma dous ma bete²¹⁵,

Ha mar ne ro din ar yehed
N'am-eus ezomm a gen remed ;

Ma msetrez koant, pa arruo,
A bevar dra ma soulajo,

Ma lamo a boan, a anvoui²¹⁶,
A chagrin hag a velkoni.

(Keranborn. 1848)

**

Son kloareg Pempoull

Etre kêrig Pempoull ha palez ar Roue,
Emañ an Duk a Oelo o sevel eun arme ;

Emañ an Duk a Oelo o sevel eun arme,
Me 'zo eur hloareg yaouank a lavar mond ive'.

Pa oed er magnificat, e-barz ar gouspero,
'H antren eur hloareg yaouank, gand e gamardo.

---

²¹² direet : ? hetuz.

²¹³ graouenn : graoñenn.

²¹⁴ direat : ? euz an dibab.

²¹⁵ Degaset ma dous ma bete : degasit ma dous beteg ahanon.

²¹⁶ anvoui : enoe.

'H antren eur hloareg yaouank, en satin gwenn gwisket ;
Kalon ar verjerennig a oa rejouiset.

Hi, distrei en-dro, 'lared d'he hamaradez ker,
« Setu du-hont eur hloareg a eskopti Treger !

Setu du-hont eur hloareg a eskopti Treger !
Ma meritan an enor, e teuy d'am has d'ar gêr.

P'oa achu ar magnificat, ivez ar gouspero,
Hi da zaludi 'r hloareg, e-barz en berr gomzo :

« Salud deoh, kloareg yaouank, ha d'ho kompagnunez ! »
« Ha deoh ivez, berjerenn, ha d'ho kamaradez ! »

« Ha pa valefen amañ seiz lev en-dro d'ar gêr,
Me ne gavfen unan kapab d'am has d'ar gêr ;

Me ne gavfen unan kapab d'am has d'ar gêr,
Nemedoh, kloareg yaouank, a deufe da ober. »

« Salokras, berjerennig, evid se ne rin ket,
Rag me a zo da Doue gand ma zud prometet ;

Rag me a zo da Doue gand ma zud prometet,
Hag obeisañ deze, berjerenn, a zo red.

« Na, nan oh ket beleget, ken nebeud na oh sakr,
Ma hallet kas d'ho lignez eun digarez bennag.

Na, me ho raio noter, pe brizer²¹⁷, ma keret ;
Ha pa goustfe pemkant skoed, arhant ne vanko ket.

« Me a zo pell 'zo amzer o saludi merhed,
Biskoaz, o ken diaviz, n'am-boa-me saludet.

Adieu deoh, berjerennig, ha d'ho kamaradez ! »
« Ha deoh ivez, 'mezi, kloareg, ha d'ho kompagnunez ! »

(Intañvez Peutite. Kerborz. Miz Eost 1888)

**

Perrina Koad

Mar plij ganeoh, e selaoufet
Eur zon 'zo nevez kompozet,
Digue don ma dondaine !
ié, ié

---

²¹⁷ brizer : prizachour.

Digue don ma don de !

Eur zon 'zo nevez kompozet,
D'eur plahig yaouank hi 'zo greet.

D'eur plahig yaouank hi 'zo greet,
Perrina Koad eh e' anvet.

Perrina Koad sur a ouele,
Ne gavfe den he honzolja ;

Ne gavfe den he honzolja,
Nemed Terseg, hennez a ree.

« Tavet, Perrin, na ouelet ket,
Me roy ho timi²¹⁸ pa gerfet.

Perrina Koad, deuz a Vulien,
Sklêrroh 'vid dour en eur werenn,

Eun hinkin glaz war he barlenn,
Eur merinos²¹⁹ en he herhenn,

Eur harkan²²⁰ aour en-dro d'he goug,
Ha gand Terseg int paeet toud !

P'a Perrinig en toullou kloz,
'Ve Terseg o sach' war he broz,

'Ve Terseg o sach' war he broz ;
« Perrin, poent e' mond da repoz ! »

Dezu an Tour d'Auvergne 'vez gwelet
'Vond gantañ d'e gambr da gousked ;

Ha ma ve zhuchet war Derseg,
« Te eh e' sur kog ar merhed ! »

« Tavet, Perrin, na ouelet ket,
Me hoh eureujo, pa gerfet. »

Sedd int dimezet hag eureujet,
Hag eet 'n eur gwele da gousked !

(Anna Drutot. Pederseg)

**

---

²¹⁸ ho timi : ho timezi.

²¹⁹ merinos : eur chal e merinos.

²²⁰ harkan : eur holier.

Plahig Lannuon

E-barz en kêr Lannuon a zo eur plah yaouank
Hag he-deus tri amourous d'ar re²²¹ he-deus c'hoant.

Ar hentañ 'zo piker-min²²², egile 'zo toer,
Egile 'zo keginer ; da hemañ eo an afer²²³.

Me am-eus roet dezi boutou diou wech gwriet.
« Me a gare, koantennig, beza ganeoh kousket.

Deut-hu ganin-me, Monig, deut-hu ganin-me d'am zi,
N'ho-po netra da ober, nemed 'n em bourmeni²²⁴.

M'ho lakay en eur gwele e-barz en-tal an tan,
Dindan tapiso voulouz, liñselio lien moan ;

Hag eun aval-orañjez 'vo a bep korn dezañ,
Hag eur rosignol bihan war-horre o kanañ.

Me ho lakay 'n eur gador e-barz en toull ma dor,
Leh ma welfet al listri o vragal war ar mor...

... « Me 'wel arru al listri, hag i stignet en du,
Aotro Doue ! ma Doue ! Intañvez ez on sur ! »

« Tavit, tavit, Monig, tavit, na ouelet ket !
Ho pried a zo marv, 'zo marv ha douaret ;

Ho pried a zo marv, 'zo marv ha douaret,
Dindan ar marchepied, en iliz an Drinded...

M'hoh-eus c'hoant da gleved piou e-neus greet ar zon,
M'e' eun toer youank, euz a gêr Lannuon.

(Ano ebed).

**

Ar basajerez²²⁵

Gwez kenta

Eur bennherez yaouank euz ar gêr a Vontroulez
Na, oa war vordig an dour 'zo eet da basajerez ;

'Zo eet da basajerez na ! war vordig an aod,

---

²²¹ d'ar re : da bere, er skrid orin.

²²² min : mên.

²²³ da hemañ eo an afer : hemañ eo an hini a blij ar muia dezi.

²²⁴ 'n em bourmeni : mond da bourmen.

²²⁵ Ar basajerez : ar vagaerez.

Hag he-deus bet kavet eur vag a oa war flod.

Ma zo degouezet d'he had, eun deiz, eun den yaouank ;
En-doa en aboñdañs a aour hag a arhant :

« Lavaret din, plah yaouank, ha c'hwi a gemerfe
Eun den yaouank 'n ho pag, evid tremen aze ?... »

Plahig, plahig yaouank, bremañ din lavaret
Pegement e koustfe kaoud hoh amourusted ? »

« Hanter-kant skoed, 'mezi, o ! ya, en arhant gwenn,
Peotramant, mar keret, e-barz en aour melen. »

« Dalet ma valizenn, leun a aour hag arhant,
Komeret ha miret ar pezh 'raio ho c'hoant. »

Neuze, war ar mor don pa int bet degouezet,
Da hoari gand ar plah eh e' bet 'n em laket.

« Laosket, laosket, 'mezi, gqand aon boud tamallet,
Amañ zo kalz a dud hag e vefem gwelet ! »

Doare all : Amañ zo kalz a dour hag e vefem beuzet.

(Ano ebed)

**

Ar basajerez

(Eilved gwez)

« M'ho salud, Izabellig, gand ho pagig vihan !
Petra a rez-te aze war ar mor, da-unan ?
Da zello ha da feson a gavan ken brillant
Evel an hent benniget, pa bar er firmamant.
« Petra e' r homzou-ze ho-peus lavaret din
A ya bete ma halon d'ober nehamant din ?
Me eo eur vinorezig oajet a bemzeg vla,
Hag em-eus kalz da diwall 'c'hoarvezfe din netra :
Diwevad e ven goude da zoned da ouela ;
An enor, pa vez kollet, n' gaver ken da brena.
« N'e' ket 'vid koll da enor ha da virjinite,
Izabellig, am-eus bet kemend a liberte ;
Ma'z e' 'vid goull diganit ha te a ve kontant
Da gemer eun den yaouank e-barz da vatimant. »
« O ! ya, 'mezi, den yaouank, tostaet d'am batimant,
Ar homzou hoh-eus laret m'o-deus rentet kontant. »

Izabellig a lare, pa dostae d'he bro :

« Me 'm-eus tapet eur pichon, n'onn ket hag-eñ 'chomo :

Me 'm-eus tapet eur pichon e-barz ma batimant
Hag a deu d'hen añleuvi gand eur galon kontant. »

(Louiz an Talec. Mnez-Bre. 1868).

**

An tri marheger

Disul vintin, pa zavis,
Tri marheger a rankoñtris.

Tri marheger akoutret mad,
Daou 'oa war varh, unan war droad.

An daou war varh ma zremenias,
'N hini war droad ma zaludas ;

'N hini war droad ma zaludas,
Eur pok pe daou a houlennas.

« Komerit daou, ha ma laosket.
Ma halon baour 'zo gonezet ;

Ma halon baour 'zo gonezet
Gand eur plah koant 'm-eus rankontret.

Ma zad, ma mamm, o-deus madou
Evid ma has d'ar skolajou ;

D'ar skolajou da Zant-Brieg,
'Vid ober ouzin eur beleg.

Evid beleg me ne vin ket ;
Gwell e' ganin beza krouget !

Gwell e' ganin beza krouget,
Gand eur gordenn triweh troated²²⁶ !

Gwell e' ganin beza beuzet,
'Barz ar mor don, triweh gourhed ;

'Barz ar mor don, triweh gourhed,
'Leh ma vez tapet ar pesked,

Ha pa vent braz, e vent lakaet
D'ober chaous gwenn d'ar zoudarded.

Noz kenta ma overn nevez,
Peder botez 'ndan ma gwele,

---

²²⁶ troated : troatad.

Peder botez dindan ma gwele,
Ouz ma hostez eur plahig koant ;

Ouz ma hostez eur plahig koant,
Me 'boko dezi p'am-bo c'hoant.

(Ano ebed)

**

Ar hloareg fripon²²⁷

Koantig eh e' ma mestrez, ha kaer evel an dour,
Luhi a ra he bizaj evel eur mezelour.
Ha me o houlenn outi, dre ma oa plahig koant,
Hag hi lojfe eun nozvez eur hloaregig yaouank.
Hi o lared din diskenn, diskenn ha dond en ti :
« Kredi 'ran a zo moyen evid ho repui. »
Ha me o vond ganti dindan eur bod spern-gwenn.
'Benn ma teujom ahane 'moam troadet eur rozenn (*diou wech*)
Hag a zo padet outi ar spas²²⁸ a nao miz krenn.

« Me 'h a bremañ da Bariz, da boursu ma studi ;
'N an' Doue, minorezig, roit eun dra bennag din ! »
« Ha me 'voned d'an armel, o rei dezañ kant skoed,
Eun dousenn mouchouero, teir pe beder roched ; (*diou wech*)
Abaoe, ma daoulagad n'o-deus hañ ken gwelet.
Ne hallan mond da Bariz, ne hallan mond da Rom,
Dalhet on gand ar hloareg, er gêr a rankan chom ;
Ne hallan mond da Bariz, ne hallan mond neb tu,
Dalhet on gand ar hloareg da grañchad el ludu. »

Pa oa ar vinorezig oh ober he hañvou,
'Oa ar hloaregig yaouank er prenest o selaou.
« Tavet, ma minorezig, plahig a imor vad,
Rag mar de' beo ar bugel, amañ emañ e dad.
Kant skoed en penn ar havell d'hen lakaad luskellad,
Kotillon²²⁹ d'ar vagerez ha mezerenn²³⁰ d'ar mab.

(Ano ebed).

**

Mari

Demad, Mari, ma mestrez, demad deoh a laran ;
Setu-me deut d'ho kweled 'vid ar wech diwezañ.

---

²²⁷ fripon : likaouer.

²²⁸ ar spas : ar pred-amzer.

²²⁹ Kotillon : broz dindan.

²³⁰ mezerenn : maillur.

Setu-me deut d'ho kweled, hen nah ne hallan ket,
'Vid ma vo lakaet an deiz ma vefom dimezet.

Deut-c'hwi ganin, ma mestrez, da gavoud ma ligne',
Ha me a yelo ivez ganeoh da gad ho re.

« E-leal, ma zervijer, bet on kad²³¹ ma ligne',
Hag o-deus laret din-me biken se na vije. »

« Deut-c'hwi ganin, ma mestrez, da vordig ar hoajo,
E leh ma vez an avel o hija an delio ;

E leh 'mañ al lapoused, o kanañ o fredon,
Rejouisañ ma spered, ober gê ma halon.

Deut-c'hwi ganin, ma mestrez, da vordig ar rivier,
Da vale war ar yeot glaz, 'vid tremen an amzer ;

Da barlant war ar yeot glaz bet' an eur e greiste',
Peotramant 'n ho jardin, dindan eur bod lore.

« En deiz all me 'oa mezo, da gouezañ war ar ru ;
Ma mestrez a oa eno a zelle ouzin du ;

Ma mestrez a oa eno ma gweled o kouezañ²³²
« Kollet ganin ho kras vad ! adieu deoh a laran. »

« Me 'garje, ma mestrez, p'ho kwelis da gentañ,
'Vijen bet war ma gwele diou pe deir zizun klañv,

Kovesaet, sakramantet, gand eur beleg nouet,
Ha gand se 'ta, ma mestrez, m'ho ped, ma hoñsolet. »

« Petra²³³ koñsolasion 'oufen-me da rei deoh,
'Med ho kemer da bried ha bezañ fidel deoh ? »

« Mar ne veh ket fidelloh, en amzer da doned,
'Vid nan'oh bet, ma mestrez, en amzer dremeent ?...

Sañsiplañ marhadourez²³⁴ a zo war an douar
Eo hini an dud yaouank, c'hwi, ma mestrez, hen goar :

Ar hentañ bezañ tizet, an eil bezañ fiet²³⁵,
An deirved, koll ar fortun²³⁶, diwallet mar keret !

Keranborn. 1870.

---

²³¹ kad kavoud.

²³² ma gweled o kouezañ : o weled ahanon o kouezañ.

²³³ Petra : peseurt.

²³⁴ Petra : breskañ marhadourez.

²³⁵ fiet : fiziet.

²³⁶ koll ar fortun : notenn, e galleg, gand F. an Uhel : "koll e fortun" a zo "dioueri eur briedelez vad".

**

M'am-bije bet kreion²³⁷

M'am-bije bet kreion, pluenn, liou ha paper,
Me 'gompozje eur zon, da dremen an amzer ;

Me 'gompozje eur zon din ha d'am mestrez koant ;
'Deus plantet em halon eru fleurenn a dourmant.

Me a wel ma mestrez 'n he jardin retiret,
Beuzet en he daelo, o planta tri boked ;

O planta tri boked euz ar haerra fleurio,
D'ober he hurunenn, eun deiz a erruo ;

Hag o planta tri all euz a fleurio neve'
'Vid ober ma hini, na ! da dri deiz goude.

Me a wel mamestrez indan²³⁸ eul loreenn,
Imaj ar grusifi ganti en he herhenn.

Imaj ar grusifi ganti en he herhenn ;
Ober a ra din sin da voned 'n he hichenn.

« N'eo ket c'hwi, ma mestrez, ho-poa lavaret din
Da bemp bloaz warn-ugent 'teujeh d'am dimezi ?

Da bemp bloaz warn-ugent 'teujeh d'am dimezi²³⁹,
Ha pa groggeh 'n ho c'hweh 'teujeh d'am eureuji ? »

« Ma vijeh en Pariz prokuror pe noter,
'N deujeh ket da zelled euz eur plah ken dister. »

« Ma vijen en Pariz, emperor pe roue,
Ha c'hwi, ma mestrez koant, o klask bara bemde',

'Teufen d'hoh eureuji gand eur wir garante'. »
« Ma zud 'zo erru koz hag en kadusite²⁴⁰.

Hag e vefent rouinet ²⁴¹ma' afen digante ;
N'eo ket just 'timezfen 'eneb d'o bolante. »

« Na, ! ma mestrez koant, din-me 'ta lavaret,
Goude maro ho tud, na da betra 'h efet ? »

²³⁷ kreion : bet skrivet "crayon" evel e galleg gand F. an Uhel.

²³⁸ indan : dindan.

²³⁹ dimezi : ober ar promesaou eured.

²⁴⁰ kadusite : galleg : kabah.

²⁴¹ rouinet : rivinet.

« Ma'm-bije bet mado, 'vel siwaz ! n'am-eus ket
E vije d'ar gouent e c'hoantefen moned. »

« Na, ! mar eo da gouent teziret moned,
Me ho ray leanez er gouent ma kerfet.

Me ho ray leanez indan eun habit wenn,
Hag a yel da veleg indan eru zoudanenn... »

Eg an c'hoaz eur veaj bete ti ma mestrez
Ha pa gollfen ma foan, greet am-eus aliez.

Bet on 'n ti ma mestrez, bet dor he halon,
N'am-eus kavet netra a gonsolasion ;

Nemed eru galon drist hag en "captivité"
Na, 'e-ve 'n ti ma mestrez, pa'h an-me 'n he bete.

Koulskoude 'h hellan-me gand gwirion lavared
Am-eus bet greet al lez da fleurenn ar merhed ;

Am-eus bet greet al lez, heb meprizoud hini,
Ne gavin ket he far dre leh ma tremenin.

(*Ano ebed*).

**

Kloareg Kerdangi.

Pa oa ar hloareg yaouank o lenn e lizero²⁴²,
Arruas eur hannader da annoñs ar helo ;
« Terrupl, kloaregig yaouank, ho kavan dizoursi,
Hag eñ dimezet ho mestrez dimeuz a Gerdangi ;
Hag eñ dimezet ho mestrez 'eneb d'he santimant,
Hag eet gand eun orfedour deuz a a gêr-gloz Wengamp. »

Ar hloareg, pa 'n-eus klevet, a zao 'n e za vatant²⁴³
'H a da gad e vevel-braz gand ar gomandamant :
« Kabestr din ma inkane, ro te kerh dezi,
Me 'rank moned da gousked fenez da Gerdangi. »

P'arruas e Kerdangi, e oant oll o koniañ ;
Ar hloareg da zaludiñ ar re-goz da gentañ.
« Na, deoh-c'hwi, kloareg yaouank ! Petra 'zo a-nevez,
Ma'z oh c'hwi en Kerdangi, d'ar houlz-mañ deuz an deiz ? »
« Aliez, a-raog bremañ, am-eus lojet 'n ho ti,
Ha fenez e rin arre²⁴⁴, ma vez komandet din²⁴⁵...

²⁴² o lenn e lizero notenn e galleg gand F. an Uhel : pa oa o stua en e leoriou.

²⁴³ vatant : o fata.

²⁴⁴ arre : adarre

N'eh-eus ket a zoñj, ma mestrez, 'baoe pardon Lanvode,
 Ho-poa din-me asuret ha touet dre ho le ;
 Ho-poa din-me asuret ha touet dre ho le
 E vikem-ni uniset, pa blijfe gand Doue ?
 Mar oh-c'hwi, ma mestrezig, rouanez ar gened,
 Ni moam bet eul lestr kaer, c'hwi ah-eus e freuzet ;
 Ya, c'hwi hoh-eus e freuzet, hep klaoud koñsiañs,
 Ha ma rentet lañgisant, hep kaoud esperañs.
 Da hortoz an urz raktal, koulz en deiz 'vel en noz,
 C'whi 'm rent en "captivité", 'vel en prizon Bro-Zaoz.
 « Mar ve an oll gaptived 'barz en o liberte,
 'Vel ma'z oh, ma zervijer, gand ar hras a Doue,
 A ve kuit ar Roue Frañs da baeañ neb tribut
 Na, da Zaoz, na da Varbar evid kaoud e dud.
 « M'ho komparaj, ma mestrez, ouz eur feuilenn derv gwenn,
 Pe ouz eun eostik-hañv, war veg eur zapinenn ;
 Ar re-ze a zistro, gand ar pevar avel. »
 « C'hwi a gaoze, den yaouank, evel eun alvokad,
 Pe 'vel eur filozof, pe eun doktor bennag.
 Neb ho klevfe o parlant 'deufe prest da lared
 E ven sotoh evidoh ! Med me 'm-eus hoh aprouvet,
 Hag a ra ken nebeud van o klevet ho komzo
 'Vel ma ra eur wezenn derv, 've maro seiz vloaz 'zo.
 « M'ho komparaj, ma mestrez, diouz an durzunell,
 An hini²⁴⁶ de'²⁴⁷ 'vid deumeurañs ar menezio uhel ;
 Honnez ne ra ket a gas pegen rust 've an amzer,
 Ha pa blijjo gand Doue e teuio an douster. »
 « Nann ! nann ! me n'on ket kapabl da grediñ ho-pe c'hoant
 D'am haroud en ho kalon, evel ma ret seblant ;
 Rag c'hwi 'rofe da grediñ da verhed diaviz,
 E vez war gwriouio²⁴⁸ raden e tiwan fleurdelis ;
 Rag c'hwi 'rofe da grediñ da verhed sodezet,
 E ve war gwriouo raden 'tiwan lavand fleuriet ! »
 « Arsa 'ta, ma mestrezig, laret, en berr-gomzou,
 Ha kontant 've ho lignez e timezfem on-daou. »
 « Ya, kontant 've ma lignez ! Na, perag 'ta ne ve ?
 Neuze, me 'm-eus ma-unan war ze pretañsion :
 An neb a uz a gle choaz, evel just ha rezon. »
 « Arsa 'ta, ma mestrezig, kenavo 'laran deoh !
 Ken liez plas m'ho kwelin, me am-bo joa ouozh.
 Ma n'oh ket deuz ma etad, dre m'oh peizantez,
 Med mar goulet servijiñ, deut d'am zi da vatez. »
 « Arsa 'ta, kloareg yaouank, c'hwi a hallo lared
 'Po klevet ma zantimant ; eun all ne raio ket.
 Me a zo re frajil o kontañ ma doare,
 Med bremañ me 'vo *diro*²⁴⁹g eun nebeudig war ze ;
 Me a zo bet re frajil 'kontañ ma zantimant,
 Med bremañ me 'vo *dirog*, en-touez an dud yaouank. »

²⁴⁵ ma vez komandet din : ma vezan pedet.

²⁴⁶ An hini : "pehini" er skrid orin.

ide' : he-devez.

²⁴⁸ gwriouio : gwriziennou.

²⁴⁹ *dirog* : bet skrivet e liezernn touet gand F. an Uhel. Hi a oar derhel ganti.

(Jan Yvon ar Merl. Keranvorn, Plouared)

**

Erwan Camus

Erwan Camus a gane gê,
'Klask e gezeg eur zul-veure.

Erwan Camus a Blouillo,
Brava paotr yaouank 'zo er vro.

Hag e gezeg p'en-deus kavet,
War ar hlazenn eo azezet ;

War ar hlazenn p'eo azezet,
E fri da wadañ 'zo 'n em lakaet :

« Petra nevez 'hoarvez din-me,
Na, mar gwad ma fri ken beure ?

Na, mar gwad ma fri ken abred ?
Kustum d'hen nan e' ket.

Eñ harpañ e benn 'n eun dervenn,
'Gomañs da zoñjal, da gompren ;

'Gomañs da zoñjal, da gompren,
'Hortoz tud 'n overn da dremen.

« Ma hoar, plah an overn-veure,
Petra 'h-eus klevet a-neve' ? »

« Neventiz 'walh am-eus klevet,
Pa'z e' ùarv an hini 'garet. »

Erwan Camus, na pa glevas,
Teir gwech d'an douar a gouezas :

Teir gwech d'an douar eo kouezet,
E hoar baour 'deus hañ gorreet :

« Tavet, ma breur, na ouelet ket !
Tavet, ma breur, 'n em goñzolet !

Merhed a-walh a zo er vro ;
C'hwi 'zo yaouank hag a gavo ;

C'hwi 'zo yaouank hag a gavo,
Hag ar re goz a dremeno. »

« Hag e ve ken liez 'blah er vro
Hag a zabrenenn²⁵⁰ a zo er mor,

Me n'am-bo hini aneze,
Peogwir e' marv ma harante' ;

Biken eured n' vo war ma fenn,
P'e' marv Mari ar Pennduenn. »

(*Mari Hulo. Plouared*)

**

Merhed Kergroaz

Selaouet oll, oll selaouet
Eur bal²⁵¹ 'zo nevez kompozet (*diou wech*)
Tiridi-tiridei, dei, dei, lam-toura
Toura tra la lei !!

Eur bal 'zo nevez kompozet,
Da verhed Kergroaz ez eo greet.

A zo greet da verhed Kergroaz,
O vond en noz da hoari 'r vaz²⁵².

Treuzi 'reont diou ster, pe deier,
'Tond d'an nozvez da Deaoñ-Maner.

En Traoñ-Maner p'int arruet,
N'eo ket da zañsal ez int eet ;

Eet int d'e gambr gand an aotrou,
Da hoari 'n diñs hag ar hartou.

N'oa ket an nozvez peurechuet,
Fortun ar merhed a oa greet.

Ar merhed paour-mañ a ouele,
Ne gavent den o hozoñlje ;

Ne gavent den o hozoñlje,
Med an aotrou, hennez a ree.

'N aotrou 'lare deze bepred :
« Tavet, merhed, na ouelet ket !

Tavet, merhed, na ouelet ket !,
'Vid ho puhez na gollfet ket,

---

²⁵⁰ zabrenenn : a greunennou sabr.

²⁵¹ Eur bal : eur zon-dañs.

²⁵² da hoari 'r vaz : ober an diaoul hag e bevar.

Vid ho puhez na gollfet ket ;
Med hoh enor ne laran ket. »

« Gwell eo ganin mervel mil gwech,
Evid koll ma enor eur wech.

Rag an enor, pa vez kollet,
Evid arhant n'hen kaver ket !

'Vid lakaad 'n daboulin tro-kêr,
'N enor kêz ne deu ket d'ar gêr.

Ha lost ar haz war ar mên-glaz,
'N hini 'oar homañ²⁵³ a oar c'hoaz ;

Ha garr ar gazeg war ma skoa',
Me 'm-eus he laret 'vid netra²⁵⁴ ;

Ha lost ar hig, war an drezenn,
Setu achu ma hanaouenn.

(Mab Lucas)

**

Marharid koant

(yez Gwened)

("yez Gwened", sañset. Bet adlakaet ganin hervez doare-skriva ar yez lennegel).

Selaouet, o ! selaouet
Eur zonig nevez 'zo savet,
Da Varharid oh Kerluyar,
Propriekañ²⁵⁵ plah war an douar.

Hag he mamm a lare dezi :
« Marharid kêz, koantg oh-c'hwi ! »
« Petar 'vern din boud ken brao,
Pa n'am dimezet ket atao ? »

Pa vez an avalenn en ru'
Red e' he hutuill, ha dohtu ;
Koueza ra an aval euz ar wezenn an aval,
Mar n'hen gutuiller, 'ya da fall. »

« Ma merhig koant, 'n em frealzet.
A-benn eur bloaz e veh dimezet. »
« Ha mar marvan a-raog eur bloe²⁵⁶,

²⁵³ homañ : ar zon-mañ.

²⁵⁴ Me 'm-eus he laret 'vid netra : me 'm-eus trohet he garr evid netra, heb beza bet paeet.

²⁵⁵ Propriekañ : nêta.

²⁵⁶ bloe : bloaz.

Ma laket en eru bez neve'.

Laket tri boked war ma be',
Unan a roz, daou a lore,
Pa'z ay 'r re dimezet d'ar vered,
E kemerint peb a voked ;

Hag e larint 'n eil d'egile :
« Setu eur plah yaouank ame²⁵⁷
An hini²⁵⁸ 'zo marv en he c'hoant
Da zoug mirourerou²⁵⁹ arhant !

War an hent-braz ken ma laket²⁶⁰ :
Kloh evidon ne zono ket :
Kloh war an douar ne zono ket,
Beleg d'am herhed ne zeuio ket. »

(Stival, tost da Bondi. 1848)

**

An hini 'varvas gand ar c'hoant dimezi

Ar plah a zavas beure-mad,
Evid lakaad he hoof ervad.

He mamm a lavare dezi :
« O Doue ! braoa²⁶¹ plah oh-c'hwi ! »

« Petra 'dal din-me beza koant,
Pa ne hallan kaoud ma hoant ? »

« Tavet, ma merh, na ouelet ket.
'Barz eur bloaz, c'hwi 'vo dimezet ! »

« Eur bloaz 'zo hir da skuill daerou !
A-benn eur bloaz, me 'vo maro.

A-benn eur bloaz, me 'vo maro ;
Dimezi neuze neb a garo !...

Pa vin maro hag interet,
Laket ma bez 'n kreiz ar vered ;

Laket ma bez 'n kreiz ar vered ;
Ha warnezañ pevar boked !

Laket warnañ peder rozenn :

---

²⁵⁷ ame : amañ

²⁵⁸ An hini : "Pehini" er skrid orin.

²⁵⁹ mirourerou : melezouriou.

²⁶⁰ ma laket : er bez.

²⁶¹ braoa : implij an derez-uhella evid an derez-estlamma (tregerieg).

Diou a vo du, diou a vo gwenn.

Diou a vo du, diou a vo gwenn,
'Vid ma vo kañvo en pep penn ;

Diou a vo ruz, diou a vo glaz,
'Vid ma vo kañvo en pep plas.

Ar hloer yaouank, pa dremenfont,
Peb a bater a lavarfont ;

Peb a bater, peb a ave,
'Vid ar plahig a vo aze ! »

Ar hloaregig a lavare,
Dre ar vered pa dremene :

« Setu aze bez eur plah koant
A zo marvet gand keun d'he c'hoant ;

Gand keun da eur hloareg yaouank,
Deuz a gostez 'r gêr a Wengamp ! »

Ar plah yaouank a lavare
Diwar bordig he bez neve' :

« Kloareg yaouank, it en hoh hent,
Me a zo bremañ evel kent !

Kloareg yaouank, it en ho tro,
Ha lest en peoh 'r re 'zo maro. »

Marharid Fulup.

**

Alietig ar Palefre

Alietig ar Palefre,
Brava plahig 'zo er hontre !

Ma ven-me ganti o kousked,
Me 've gand ma muia-garet.

« Ma heginer, ma faotr a di,
Kerz evidon beteg enni,

Ha lavar dezi, mar n'hen goar,
Eo plah karet war an douar.

« Deboñjour deoh-c'hwi, Aliet »
« Ha deoh, keginer, p'oh deuet ; »

« Me 'zeu da zegas deoh lizer
Digand Bernez, ho servijer. »

Trugarez evid ho lizer :
Debret boued hag it-c'hwi d'ar gêr ;

Debret-c'hwi boued, ha retornet,
Laret d'ho mestr on dimezet... »

« Deboñjour deoh, ma mestr aotro,
Din-me a zo cheñchet kelo ;

Din-me a zo cheñchet,
Alietig 'zo dimezet. »

« Ma heginer, ma faotr a di,
Kerz evidon d'ar marchosi,

Ha dibres din ma inkane,
Ma'h in da houd ar wirione'. »

« Deboñjour deoh-c'hwi, Aliet. »
« Ha deoh-c'hwi, Bernez, p'oh deuet. »

« Kelo nevez, em-eus klevet,
Kredi 've gwir n'am-eus ket greet. »

« Ar helo 'hallfe beza gwir ;
An oll n'o-desu ket o dezir.

Ha me am-eus eur breur kloareg,
Mar klevje se, e ven lahet ! »

« Lest ho preur kloareg denjentil,
Ha pa ve gantañ kleze dir ;

Ha pa ve gantañ kleze dir,
Deuz eur skoed e-neus, me 'm-eus mil ;

Me 'm-eus eun ti e Landreger,
Triweh milin war eur rivier,

Ha triweh milin war eur stank
Hag a val oll gand neud²⁶² arhant.

Ar prenechou en aour melen,
An norojo²⁶³ en arhant gwenn.

Pemp mil skoed ar bloaz a leve,

---

²⁶² neud : lereñnou.

²⁶³ An norojo : an dorjo.

N'eo ket an oll 'deus aneze.

Oll e vezont deoh, Aliet,
Mar karet dond d'am homered. »

« Aotro, ho tad raio marvail²⁶⁴,
'Weled e vab o paea taill²⁶⁵,

Stouet 'barz an iliz, izel,
Ha c'hwi savet a oad uhel.

Aotro, diskennit, deut en ti,
Lakit ho marh er marchosi ;

Lakit ho marh er marchosi,
Roit foenn ha kerh dezañ da zebri.

Tapet ho torn 'barz ma hini,
Ma'h am on-daou da dimezi ;

Ma'h am on-daou da dimezi,
Ha goude-ze da eureuji.

(Caroline ar Bouill, euz Duod).

**

Gwreg ar hivijer

Gwechall a zo bet eun amzer
E karen-me parrouz Kemper,

Hag he haren fidelamant,
Dre 'm-boa enni eur vestrez koant.

P'oan o retorn a Vontroulez,
Me 'klevet komz euz ma mestrez ;

Me 'klevet unan o lared :
« Mestrez an den-mañ 'zo dimezet ;

Dimezet e vestrez koant
D'eur hivijer eue a Wengamp. »

Bet lakaet ouspenn gand F. an Uhel :

Setu aze eur hloareg kêz
A zo dimezet e vestrez.

Sed aze eur hloareg yaouank

²⁶⁴ marvail : eun taol skandal.

²⁶⁵ taill : taillou.

'Zo dimezet e vestrez koant ;

'Zo dimezet e vestrez koant,
D'eur hivijer euz a Wengamp.

Ha me kerkent hag o lared
'H ajen da Wengamp d'he gweled ;

Laret eh ajen da Wengamp,
Evid gweled ma dousig koant...

Pa oan war bavezo Gwengamp,
Me 'weled ma mestrez 'n he hambr ;

Me 'weled ma mestrez 'n he hambr ;
Dirazi mezelour ardant.

Ha me da lavared dezi
N'ajen ket 'n he hambr da gomz ganti ;

Ma karie diskenn war ar pave'
Me 'gomzje outi, heb dale.. .

« Ma mestrez, din-me lavaret,
Ha gwir ar helo 'm-eus klevet ?

Ha gwir ar helo 'm-eus klevet ?
Mar de' gwir oh-c'hwi dimezet ?

Mar de' gwir oh-c'hwi dimezet ,
Ma gwalenn din-me a rofet,

Rag an arhant, an aour melen
N'in ket ouz gwreg kivijerien. »

« Kloareg yaouank, ma eskuzet,
Eun denjentil eo am-eus bet. »

« Hag e ve denjentil ha nobl,
'Mañ e lojenn war vord an aod ;

'Mañ e lojenn war vord ar ster,
'Heñvel ouz hini eur hivijer. »

... Ar wreg yaouank a lavare,
Er gêr, d'he mamm, pa arrue :

« Itron Varia ar Folgoad !
Penaoz 'hallo ma halon pad ?

Penaoz 'hallo ma halon pad,

‘Santoud c’hwez ler gand e zillad ? »

« Tavet, ma merh, na ouelet ket,
Perhenn an aour hoh-eus-c’hwi bet ;

Perhenn an aour hag an arhant,
Hag ar hloareg n’e’ nemed koant ! »

... Eet e’ r hivijer da Landreger,
Me ‘garje biken na deufe d’ar gêr !

Ne oa ket he ger peurlavaret,
Eul lizer ‘n he dorn ‘zo degaset.

Degaset lizer dezi d’ar gêr,
Da lared ‘oa marv ar hivijer.

... Ar hloareg yaouank a lavare,
En kambr e studi, eun deiz a oe :

« Eun dra a-nevez ‘zo c’hoarvezet ;
Teir feuillenn em leor a zo breinet ;

Teir feuillenn ‘zo kouezet d’an douar,
Intañvezet e’ an neb am har !

Eom da Wengamp d’he eureujiñ ;
Intañvezet e’ ‘neb a blij din !

(Ano ebed)

**

Eur zon gloareg

Disul vintin pa zavis, war vord ar feunteun hlaz,
Me ‘remerkas ma mestrez o walhi he bizaj :
Ken kaer e oa ar feunteun, ken sklêr e oa an dour,
Ken ‘n edm welem enni²⁶⁶, ‘vel en eru melezour.

Ken kaer ‘oa ar feunteun evel an olifant²⁶⁷,
Ha war bevar biz d’ar plah e oa pemp diamant.
Ha me ‘houlenn diganti ha me ‘h aje d’he sikour,
Da hourenn²⁶⁸ ha da diskenn he ficheradig dour ?

« Ho trugarez, den yaouank, ‘vid ho polontez vad,
C’hwi ‘h eus re a vadelez, evid eun tremeniad ;
C’hwi a zo diouzoh eur vourhizez yaouank
Hag a oar rei elokañs²⁶⁹ hag ar gontatamant. »

²⁶⁶ enni : er feunteun.

²⁶⁷ olifant : ar pezh a vez greet gand kornioù an olifanted, anad eo.

²⁶⁸ Da hourenn : ? Marteze “lakaad war-horre”.

« N'emañ ket em fantazi kaoud bourhizez ebed,
Ganeoh-hu da gaozeal am-boa c'hoant da voned ».
Hag hi o voned gantañ indan eur bodig kraou,
'Benn ma teujont ahane, 'oant mignoned o-daou.

Hag hi o voned gantañ indan eur bod spern-gwenn,
Hag o troadañ eur rozenn, a badas nao miz krenn.
« Me 'zo eur hloareg yaouank o poursu ma studi,
En an' Doue, minorez, eun dra bennaket din. »

Hag hi o vond d'heh armel, o rei dezañ kant skoed,
Eun dousenn vouchouero hag eur peder roched.
Ma eo fikset ²⁷⁰d'ar hloareg an amzer d' dond d'ar gêr,
Ma eo fikset dezañ, o ! ya, eiz miz hanter.

Ha setu an amzer 'oa fikset achuet,
Hag ar hloareg yaouank er gêr ne arri²⁷¹ ket.
Pa oa ar vinorezig en he brasa poaniou,
E oa ar hloaregig 'n toull an nor o selaou.

« Eet gantañ ma enor, o ! ya, ha ma mado ;
Ne droug-pedan ket gantañ²⁷², Doue d'hen amando ! »
« Dalhet ha kourajet, plahig a galon vad,
Da henel ho pugel, setu arri an tad !

(Marteze e vank amañ gwerzennou 'zo – notenn gand F. an Uhel)

Kotillonenn d'ar vagerez ha maillurenn d'ar mab,
Kant skoed e penn ar havell, da lakaad luskellad.
M'ho-pije roet din-me eun droug-pedenn bennag,
Tanfoeltr biken, minorez, n'ho-poa gwel'²⁷³ ma daoudroad !

(Bet kanet gand Marharid Fulup. 1868)

**

Ivonaig

I

Tostait oll, tud yaouank, ha c'hwi 'glevo kanañ
Eur zonig divertisant 'zo savet er bloaz-mañ,
'Zo greet d'eur plahig yaouank a 'n oad a bemzeg vloaz
Hag a zo bet añlevet a 'n noz kenta ar bloaz.
Ma hoh-eus c'hoant da gleved penaoz 'c'hoarvezas se,
Tad ar plah-mañ 'oa manet klañv fall war e wele.

²⁶⁹ elokañs : galleg.

²⁷⁰ fikset : merket.

²⁷¹ arri : erru

²⁷² Ne droug-pedan ket gantañ : ne houlennan ket ma teuyfe droug dezañ.

²⁷³ n'ho-poa gwel't : n'ho-pefe... Implij an amzer beurdremenet e tregerieg e-leh an doare divizoud.

Ivonaig 'houlenne, eun devez, ouz he zad :
« Ho koñje da zimezi, 'mezi, ma ve d'ho krad ;
Ho koñje da zimezi, 'me ar plah, a fell din,
D'eun amunuzer yaouank a barrez Sant Jili ;
D'eun amunuzer yaouank a barrez Sant Jili ;
Dond a ra d'am darempred ha plijoud a ra din. »
« Me 'zo eme ar paotr koz, dalhet gand ar hleñved,
Ouspenn, te 'ro din chagrin ha nehi ma spered,
Te 'h a da gomer eun den an izella degre,
Ha te o halloud kaoud unan deuz da ligne',
Te 'h a da gomz eun den an izella degrad²⁷⁴,
Ha te o halloud kaoud eun den a lignez vad.

II

Yann Rezon a lavare d'e vevel, an treitour :
« Gra din kaoud ar bennherez, mar hallez ma zikour ;
Gra din kaoud ar bennherez, en despét d'he ligne',
Ha me 'roio dit deg skoed da gad dillad neve', (*diou wech*)
Ha da gemer da vevel, ar rest deuz da vuhe'.
Hag i hag o 'n em gleved neuze, eun daou pe dri,
Da brena eur hwistantin, da vond d'he laerez di²⁷⁵,
Ha pa antrejont en ti, ar plah a oa o trempa²⁷⁶ ;
Hi teurel ar hwistantin war skudell Ivona.
Ivona, p'he-doa debret eun daou loiad pe dri²⁷⁷,
Hag taol he botou-koad en kreiz leurenn an ti,
Hag o vond da Geveno, da gavoud Yann Rezon.
Set hi fouret²⁷⁸ er prizon, ha tapet ar pichon ;
Tapet e oa ar pichon, ne oa ket bet a boan,
Ha kaset da Gerveno, da beurdebri he hoan.

III

Person Sant Jili 'lare, ar zul nesa, 'n e bron :
« Klevet em-eus, Sant Jiloiz, 'poa laeret eur pichon²⁷⁹.
Ar houldri 'nevoa honnez n'e-nevoa nemeti,
Mez kredet, Sant Jiloiz, red 'vezo e renti.
Ar gwaz a gemer aon, o kleved ar person,
'H a da gouldri Kerveno, da gerhad e bichon ;
'H a da gerhad e bichon, da gouldri Kerveno,
Hag eñ 'h a d'e gas neuze da blasenn Keraval,
Da zikour an hini goz d'ober gwadigennou.
Yann Rezon a lavare, pa antree en ti :
« Setu aze ho merhig, pa ne deut daviti,
Bet e' 'oh ober eur bale, da hortoz an eured ;
Ne houlet ket he rei din, med ober a refet.
Ar paotr koz, p'e-neus klevet, a zao euz e wele,

---

²⁷⁴ degrad : doare beza.

²⁷⁵ di : en he zi.

²⁷⁶ o trempa ar zoubenn.

²⁷⁷ eun daou loiad pe dri : eun diou loiad pe deir.

²⁷⁸ fouret : galleg. lakaet.

²⁷⁹ eur pichon : eur plah eo ar pichon.

Da vond da di ar Justis, an deiz-war-lerh beure.
Da vond da di ar Justis, 'vid ober eun dekred²⁸⁰ ;
'Vid m'o-dijent galeo, pe ma vijent devet...

IV

« Ma zad, me 'houlenñ pardon, hag a-greiz ma halon ;
Well e' din beza eureujet 'vid chom abandon.
C'hwi ivez ho-poa laeret ma mamm a di he zad,
Ha se n'eus ket ho harzet da ober lignez vad ! »
An hini goz, o kleved, he-deus neuze laret :
« Ne ey den d'ar galeo, ha ne vo den krouget,
Gwell e' reparañ an droug, mar e' greet ar pehed...

V

Setu 'oa greet an eured, gand peb solanite ;
Tapet 'oa an ozah yaouank war gein eun inkane,
Bete goud 'teuje dezañ dougen boned e dad²⁸¹.
Ne oa ket a droug-seblant : komañset 'oa ervad.

(Bet kanet e Kervabin).

**

Margodig "La Boissière"

Mar plij ganeoh, selaouet, hag e klevfet kanañ
Eur chañson divertisant 'zo savet er bloaz-mañ.

A zo greet d'eur plah youank he-deus kuitaet he bro ;
He herent hag he lignez, oll emaint en kañvo.

D'an amzer ma oa laeret, 'oa ar gwaz gand he zad ;
En em diskenn eur bannah, oh eva boutaillad ;

En em diskenn eur bannah, oh eva d'e yehed²⁸² ;
« Aotro, ho merh Margodig am-eus c'hoant da gaved. »

An itron a oa prezant, a respont prontamant :
« Ne gredan ket eh afe gand mab eur peizant ;

He zad a zo denjentil, he mamm a zo itron,
Ma merh a zo dimezell euz a gondision²⁸³ ;

Ma merh a zo dimezell dimeuz a La Boissière,
Ne gredan ket eh afe gand eur palafriñner ! »

---

²⁸⁰ eun dekred : eur varnadenn.

²⁸¹ boned e dad : notenn gand F. an Uhel : boned gand korniou, ar pezh a zo difson.

²⁸² d'e yehed : da yehed an tad.

²⁸³ euz a gondision : euz a gondision vraz.

Ar gwaz e-nevoa spered, ne laras ger ebed,
Hag a lezas an itron d'achui he houplet...

Eun dezi, p'arrujont er gêr, a zo deze anoñset,
Na, gand ho merh Henori, e oa Margot kollet.

Kerkent zo savet enklask, partoud dre an noblañs ;
Ne van na sal, na kegin, 'barz an apartamañs²⁸⁴ ;

Ne van na sal, na kegin, na kambr, na marchosi,
Klasket eh e' Margodig bete 'barz ar houldri ;

Klaskt eh e' Margodig en noblañs tro-war-dro,
Bete poull-rod ar vilin e selle an aotro.

« Arru an abardaez, poent e' dim diskuiza,
Sonet e' kloh ar pred, poent e' dim koania.

Goude, ni a gonkluo petra a vezo greet :
Red e vo skriva lizer, na, d'he moerebezed ;

Red e vo skriva lizer, na, d'he moerebezed ;
Evid ma merh Margodig, a rankin da gaved.

Warhoaz vintin, pa zavin, me 'skrivo da Wengamp,
Da gerhed d'an archerien, o ! ya, iñkontinant.

Nezue eh in da gad ar gwaz 'n hini²⁸⁵ 'n-eus he laeret ;
Evid ma merh Margodig a rankin da gaved ;

Evid ma merh Margodig din-me sur e rento,
Ha mar ne ve krouget, eh ey d'ar galeo ! »

An deiz-war-lerh pa zavas, eh eas da gad ar gwaz :
« Klevet em-eus Margodig a zo laeret ganah ? »

« Gwir eo : ho merh Margodig ha me en em gare ;
Mar veh prest d'on eureuji, marteze 'n em rentfe²⁸⁶.

Ma rafen eur griadenn d'am dous, d'am harante',
Ouspenn seiz leo tro-dro ma mouez 'anavezfe.

Mar ne glevfe ahanon, me 'hallfe moned c'hoaz
Da gichenn eur goz wezenn a zo en Lan-Golvaz²⁸⁷,

Pe da iliz ar Feunteun, hag he ma hlevfe prest,
Mar n'emañ en Landerne, hi a zo eet da Vrest.

---

²⁸⁴ an apartamañs : ar pezh a zo d'an noblañs.

²⁸⁵ 'n hini : p'hini er skrid orin.

²⁸⁶ 'n em rentfe : 'n em rentfe Margodig.

²⁸⁷ Lan-Golvaz : notenn gand F. an Uhel : e-kichenn Montroulez.

Mond ra an aotro d'ar gêr, pa n'halle goud netra ;
Ar person a zo furroh a deu ivez brema',

Ha war digarez farsal, e-neus laret d'ar gwaz :
« Me a oar kerkoulz ha c'hwi peleh emañ ar plah. »

Bremañ pa 'h-eus he laeret, c'hwi rank he eureuji,
Pe na po ket da vale nebleh e leh ma vin. »

« Ya, zur, p'am-eus he laeret, on prest d'he eureuji,
Ha me 'n em gavo ganeoh e leh ma larfet din. »

« Mar ne gredet dond en deiz, deut en noz, mar karet ;
Ma vez serret an iliz, c'hwi 'chomo er porched. »

An deiz-war-lerh pa zavas, 'h a gand ar feumeulenn,
Evid mond da eureuji da iliz Sant-Jermen.

Pa oant erru er vered, he breur, he mamm, he zad
A lamas ar plah yaouank digand he hamarad ;

He breur a oa yaouankoh e-neus laret raktal :
« Hemañ 'zo eun taol vil az-teus greet dim, ma hoar !

Na, pa glevo on lignez, kerent ha mignoned,
Ganet dre oll er bed ni a vezo kazet. »

Ar plahig, p'he-deus klevet, he-deus bet lavaret :
« Kontant on d'hen eureuji, p'en-deus ma añleuvet. »

Med he zad, a zo prezant, a laras prontamant :
« Me ho kaso, Margodig, d'ar gouent da Wengamp ! »...

... »Eet e' ma dous d'ar gouent, hag hi gwisket en griz,
Me a yelo da ermit, en forest ar Markiz,

Hga a stigno ma laso war benn eun evnig all,
P'e' achapet ma fichon hag eet ma zenn da fall.

C'hoaz e chomis da zoñjal eun nebeud er porched,
O weled pegen buan eh e' bet achapet ;

O weled ar finesa e-neus bet ar person,
Digeri dor ar gaoued ha leuskel ma fichon.

Eet e' ma dous d'ar gouent, hag hi gwisket en gwenn,
Me a yelo da ermit, da forest Sant-Jermen,

Hag a stigno ma laso war Koad ar Vilien,
Leh biken ma daoulagad na welint ma mestrez ken.

(Marharid Fulup).

Ar vestrez gloriuz

Pa oan em havell, bihanig,
Me 'm-oa choazet eur vestrezig,
Trou la ri lai tra la lan
Roularilan len !

Bremañ p'om arru braz on-daou,
A zo savet karantezou.

He zad, he mamm, po-deus klevet,
D'ar gouant o-deus hi kaset.

Kaset o-deus ma dousig koant,
O ! ya da Wengamp d'ar gouant.

Ha pa goustfe din pemp-kant skoed,
Me yel' da Wengamp d'he gweled.

'Barz en Gwengamp p'on arruet,
Ma mestrez koant am-eus gwelet.

« Boñjour ha joa, ma dousig koant,
Deut on d'ho kweled en Gwengamp..

Laavret din, mes mestrezig,
Petra lar deoh ho kalonig ? »

« Ma halonig a lavar din
Kared vad d'an neb a gar din ;

Kared vad d'an neb a gar din,
Din ma-unan, dreist pep hini. »

« Tri re votou am-eus uzet,
Ma dousig koant, 'tond d'ho kweled ;

Prest on da uza 'r bevar re,
Ha c'hoaz n'ouzon ket ho toare. »

« Mar oh skuiz oh uza botou,
Deut war zodennou²⁸⁸ ho loerou,

Pe gret ober galochou ler,
Pe, mar doh skuiz, chomit er gêr !

(Ano ebed).

---

²⁸⁸ zodennou : soliou-botez.

**

Kalonad eur vestrez

Didosta, evnig rouz, gand da vouez trioñfant,
Da zelaou prepoziou entre daou den yaouank ;

Da zelaou ar preposiou a zo bet etreze ;
Te 'oa en plas da halloud selaou aneze ;

Te 'oa en plas da halloud selaou piz aneze,
Ar homjo elokant a oa bet entreze.

Ma mestrezig 'zo anvet deuz eur boked sousi²⁸⁹,
Pe diouz eur rozenn ruz, pa ve en he ieoni²⁹⁰ ;

Pa ve trohet he gwrizio²⁹¹ e teu da dristaad ;
O Doue, ma halon baour, ne oufes biken pad ^{292!}

O Doue ! ma halon baour, penaoz e padi-te,
Na, da lavared adieu d'az tous, d'az tous 'n hini da gar !

Disul ar hazimodo, 'vid ar bloaz tremenet,
Me a oa gand ma mestrez en korn he habined ;

Ha me o klevet unqn o trougkomz ahanon,
'Vel, war ar batimañcho, pa vez tennet kanon ;

Me o klevet eur gwall-deod o trougkomz war ma stad,
Evel an taol kanon 'barz en-kreiz eur gombad.

Me 'kregiñ em mestrezig hag en em retirañ,
Ha me o voned ganti d'ar hambrjo uhellañ.

Nag he zad a oa enno, na war toull dor e gambr,
Eur vizaj a oa outañ 'vel bizaj eun tirant.

« Mar ne garet-hu, ma merh, dilezel an den-ze,
M'ho privo deuz ma mado, en-durant ma buhe' !

Fañchon, 'vel m'he-deus klevet, eh a d'he habinet,
Na, da skrivañ eul lizer gand eur galon douchet²⁹³.

**

Doare all :

---

²⁸⁹ sousi : ano eur fleurenn.

²⁹⁰ ieoni : levenez.

²⁹¹ gwrizio : grio er skrid orin.

²⁹² pad : padoud.

²⁹³ eur galon douchet : eur galon hloazet.

« O ! salvokras, emezi, ober se ma vez red,
A-benn eun tri deiz amañ, vin marv hag intereset ;

A-benn eun tri deiz amañ, vin marv hag intereset
'Barz en bered Gurunuhel, petramant er porched !

He ma ho ped oll bremañ, paotred Gurunuhel,
Pa glevet e vin maro, laret beb a bedenn.

He pedet ar veleien da dond d' m interiñ,
E-barz er heur uhellañ, en korn ar marchepi.²⁹⁴

Laket eur groaz war ma bez, ha skrivet warnezi
Penaoz e vin-me marvet gand ar velañkoni.

Me ho ped, ma zervijer, pe glevfet 'vin maro,
Na, prenet eun habit du, da dougen din kañvo ;

Na, prenet eun habit du, da dougen din kañvo,
Rag balamour deoh-c'hwi eo e vin-me maro !

**

Da heul ar skeid kenta :

« Aotrou Doue ! ma Doue ! n' gavfen ket kannader
Hga a gasfe evidon d'am dous koant eul lizer ?

'Gasfe dezañ eul lizer 've skrivet gand ma gwad,
'Vid ma ouio mamignon darn deuz ma halonad.

« Na, ma hoar Fañchon, skrivet ho lizero, pa gerfet,
Eur hannader 'vid o has, deoh-c'hwi, ne vanko ket.

« Na, demad deoh-c'hwi, tad kriz, tad kriz ha dinatur,
C'hwi resevfe eul lizer deuz dorn ho krouadur ?

C'hwi 'resevfe eul lizer deuz ho merh Frañseza ?
Lavaret 'deus din emañ 'n heh amzer diweza.

He zad o kleved se a ra refleksion ;
Daoust pegen kriz ez eo, e' touchet e galon ;

Hag eñ o pignel neuze, na, d'e gambr uhellañ
'Chom eur momedig amzer, evid 'n em studiañ.

« Dalet, ma hoar Frañchonig, dalet al lizer-mañ,
Komeret skabell da lenn ar pezh 'zo warnezañ. »

« Ha te, ma breur, emezi, komer lañs pe gleze,

---

²⁹⁴ ar marchepi : e-kichenn an aoter.

Evid treujiñ ma halon, poan na ri ket din-me !

Me a zavo eun dourell war vordig ar mor don,
Hag a welo ahane demarcho ma mignon ;

Ha me a welo du-hont lestr nevez o toned,
Hag en hennez e vezo ma dous muiañ-karet ;

'Barz en hennez e vezo ma dous, ma gwir vignon,
An hini e-neus plantet eur pognar em halon ! »

**

Kent 'vid finisañ ma zon, am-eus c'hoant da lared
Eur ger war ar garantez etre paotred ha merhed.

Karantez ar paotr youank 'zo pluenn war an dour,
Eur zantimant goloet hag eur spered treitour.

Karantez ar plah yaouank a zo skañv 'vel ar pell,
A dremen en eun iñstant, gand eur barrad avel !

(Bet kanet e Keramborn. 1848)

**

Aotrou Kerkabin

Me nan in ket ma-unan
Da Gerkabin david tan,
Rag an aotrou 'zo er gêr
A zavfe din ma zavañjer.

Kerkabin goz hag e baotred
A dañsfe war eun asied.
Kerkabin goz ha Rozambaou
A zo kamaraded o-daou ;
A zo o-daou kamaraded
War ar gwin ha war ar merhed.

Nan eus plah yaouank en Ploueg
N'he-deus en Kerkabin kousket,
Nemed honhont, merh Koad-ar-Zant,
A ray ivez, p'he devo c'hoant.

Nan eus plah youank en Pleuzal
Ha n'-devesu oll peb a chal,
Peb a chal ruz pe violet :
Kerkabin goz 'n-eus o faeet.

Nan eus plah yaouank en Gwengmp
Na, dougont peb a groaz arhant,

Peb a groaz arhant alaouret,
Digand Kerkabin a Bloueg.

Nan eus gwreg yaouank en Gwengamp
Na, deus oll peb a wal'²⁹⁵ arhant,
Peb a wal' arhant alaouret,
Dgand Kerkabin a Bloueg.

Nan eus plah yaouank en Ploueg
Na, 'deus peb a gorselet,
Peb a gorselet lien fin,
Digand an aotrou Kerkabin.

En Kerkabin a zo eur zal
'Vid an dud yaouank da zañsal,
An neb na oar a vez desket
Gand an aotrou hag e baotred.

En Kerkabin 'zo eur gambr
Karget a walijer²⁹⁶ arhant,
Gwalijer arhant ha re aour,
Evid trompla ar merhed paour.

(Intañvez Passé. Runan. 1884)

Doare all :

Diskan

Na, gambrioleket, merhed,
Na, gambrioleket.

Nan eus plah yaouank en Ploueg
N'he-deus en Kerkabin kousket,
'Med matez vihan Koad-ar-Zant,
Hag ar gemenez yaouank.

Nan eus plah yaouank en Ploueg
N'he-deus en Kerkabin kousket,
'Med honhont, Fantig ar Harseur,
An hini²⁹⁷ 'zo bet er Hoad-Meur²⁹⁸.

**

Kloareg Rozmar²⁹⁹

I

Me 'glev ar hloareg o c'hwistellad,
O lakaad an dour war brad e dad.

---

²⁹⁵ peb a wal' : peb a walenn arhant.

²⁹⁶ walijer : gwalennou.

²⁹⁷ An hini : pehini er skrid orin.

²⁹⁸ er Hoad-Meur : e Landebaeron, e-kichenn Bear.

²⁹⁹ Rozmar : eun ti noblañsou e Kempeven, e-kichenn Lannuon.

Na, mil vad a ra din hen kleved,
Da hortoz an amzer d'hen gweled.

Pa'z a ar hloraeg d'ar pardonioù,
'Vez ar vuskadenn³⁰⁰ en e votou,

'Vez ar vuskadenn en e votou,
Hag al lavand en e hodellou...

« Tavet, ma merhig, na ouelet ket !
Gwell evid henez a eureujfet. »

« Gwell evid hennez ma eureujan,
N'am-bo ket bet ma hoant er bed-mañ ;

Hag e vije êz da zen ebed,
Ma vijen gantañ o klask ma boued ;

Ma hoant er bed-mañ am-ije bet :
Bremañ 'h hellan lared n'am-eus ket.

Med mar be bolontez' Jezuz-Krist,
Me 'vo intañvezet 'barz tri miz !

Me 'vo 'barz tri miz intañvezet,
Hag a vo dimezet d'am hloareg !

II

Setu 'deus bet Jannet he mennet³⁰¹,
Ha 'benn tri miz eo intañvezet ;

A-benn tri miz eo intañvezet,
Ha nan eo ket dimezet ar hloareg.

Na, Janedig 'h ee d'an abardae'
Na, war benn-hent d'ar hloaredig-me³⁰² ;

Na, pa oa gand an hent o toned,
He hloareg dous he-deus rankontret :

« Kloareg, kloaregig, ma gortozet,
C'whi 'zo war varh, me nan on ket ;

C'whi 'zo war varh, akoutret mad,
Ha me 'zo amañ war ma daou droad.

Me am-eus gwelet deoh ³⁰³eun amzer

---

³⁰⁰ ar vuskadenn : galleg. enoet eo.

³⁰¹ mennet : mennad.

³⁰² me : mañ.

³⁰³ deoh : ahanoh.

Leh em gortozjeh en ho keñver ;

Hag e tiwiskjeh ho manegou,
'Vid lakad din per em godellou. »

« Hag an amzer-ze mar am-eus bet,
'Vid bremañ, Janedig, n'am-eus ket. »

Na, Janedig, evel ma klevas,
Na, teir gwech d'an douar a gouezas ;

Teri gwech d'an douar ez eo kouezet,
Kloaregig Rozmar 'n-eus he gorreet :

« Tavet, Janedig ; na ouelet ket,
Me 'ya d'ar gêr, ma vefom dimezet ;

Me 'ya d'ar gêr, ma vefom dimezet,
Med ober goap ouzoh n'am-eus greet. »

Pa oant dimezet hag eureujet,
Ar hloareg 'n-eus dezi lared :

« Penemet ma'z oh-c'hwi kañvonierez³⁰⁴,
Me am-boea greet deoh eur garlantez³⁰⁵,

Nag eur garlantez a hreun-goular,
Hag eur zeizenn du bet' an douar,

Evid ober kañvou d'ho pried,
Janedig, pa hoh-eus meritet. »

(Mari-Anna Noan, klaskerez-vara. Duod)

**

Kloareg Rozmar (eilved gwez).

I

Ma 'h an da Gemper d'ar studi,
Me a gimiado kent ma'h in...

« Demad deoh, ma dous Frañsezan !
Me e' d'ar studi eo eh an. »

---

³⁰⁴ kañvonierez : intañv eo.

³⁰⁵ eur garlantez : notenn e galleg gand F. an Uhel : "La garlantez est une guirlande de verdure et de fleurs que des voisins moqueurs tressent pour une jeune fille dont le galant attiré épouse une autre femme, ou réciproquement, pour un jeune homme dont la prétendue a convolé ailleurs. On la suspend d'ordinaire la nuit qui précède les bans, soit à un arbre proche de la maison, soit au toit même de la demeure habitée par l'amoureux ou l'amoureuse délaissés. Quelquefois on remplace la garlantez par un mannequin représentant un homme, s'il s'agit de plaisanter l'abandon d'une jeune fille, représentant une femme dans le cas contraire, mais qui, dans l'un et l'autre cas, s'appelle un « Pipi Vakon ». J'en ai vu un à Pleudaniel, qui est resté, quatre années durant, à la même place. On dit encore que l'on a reçu « une guirlande » lorsque, dans un pardon, on est éconduit par une jeune fille que l'on invite à danser.

« Mar ge' d'ar studi eo eh et,
Gret ma arched a-raog moned,

Ha ma eizved³⁰⁶, ha ma zervij,
Ma deiz ar bloaz, 'vel 'mañ ar hiz ! »

« Mar arri ganeoh neb añvoui³⁰⁷
Ma dousig, skrivet lizer din. »

II

A-benn eun teir zun ahane,
'Vanas Fantig war he gwele.

Fantig ar Rolland a lare
D'he zad, d'he mamm, eun deiz a oe :

« Ma zad, ma mamm, mar am haret,
Eur beleg din-me a glaskfet. »

« Pa garfet, Fantig, 'vezo greet,
Kaset kelou bet' ar hloareg. »

« Kaset beleg din, pa laran,
N'eo ket gand kloer ez on bremañ. »

Pa oa nouet, sakramantet,
D'he mamm, d'he zad he-deus laret :

« Ma zad, ma mamm, mar am haret,
Kaset kelou bet' ar hloareg ;

Kaset unan a dud ho ti,
Peotramant paotr ar marchosi. »

III

Mevel e vestrez 'voñjoure,
En kêr Kemper pa arrue :

« Demad ha joa oll er gêr-mañ,
Peleh 'mañ ar golaj³⁰⁸ amañ ?

Peleh 'mañ ar golaj amañ,
Emañ kloareg Rozmar ennañ ? »

Kloareg Rozmar, p'e-neus klevet,
E benn er prenest 'n-eus bountet ;

E benn er prenest 'n-eus bountet,
Mevel e dous 'n-eus saludet :

---

³⁰⁶ eizved : an overenn bet greet eiz deiz goude maro unan bennag. "ma zervij", overenn, "ma deiz ar bloaz", overennou evid unan amaro.

³⁰⁷ añvoui enoi.

³⁰⁸ ar golaj : ar skolach.

« Petra neuze 'zo c'hoarvezet,
M'oh deut da Gemper d'am gweled ? »

« Netra nevez n'zo³⁰⁹ c'hoarvezet,
M'on deut da Gemper d'ho kweled,

Nemed ho touisg Frañseza
'Zo chomet war he gwele klañv ;

Nouet eo ha sakramantet,
'Baoe deh eiz deiz tremenet. »

« It war ho troad, dre ar parkou,
Me 'yel' war varh, dre an hentchou. »

IV

Kloareg Rozmar a voñjoure,
'N ti ar Rolland koz pa arrue :

« Demad ha joa oll en ti-mañ,
Bev ha yah eo an dud ennañ ? »

« Bev ha yah eo an dud ennañ,
Nemed ho tousig Frañsezan ;

Nemed ho tousig Frañsezan
'Zo chomet war he gwele klañv. »

« Roit din eur penandig goulo³¹⁰,
M'in d'houd hag hi m'anavezo... »

V

« Demad deoh, ma dous Frañsezan,
Na, cheñchet braz ho kavan. »

« Petra 've din n' ven ket cheñchet,
P'on eet tri deiz 'zo a vuhez 'r bed ?... »

Kloareg, setu ar wirione'
A laran deoh a-berz Doue :

Bremañ e vefet greet beleg,
Ha 'n hoh overn genta 'varvfet :

En hoh overn genta 'varvfet,
Ha neuze 'vezom unanet ! »

(Marharid Fulup. Pluned. 1868).

---

³⁰⁹ n'zo : implijet e vez zo gwechou 'zo er stumm-naha e tregerieg.

³¹⁰ goulo : goulou.

Kloareg Kemper

Eur plah yaouank euz a Ouelo,
A-gichenn Sant-Kado,

He-deveus skrivet eul lizer,
Da gas d'he hloareg, da Gemper.

Ar hloareg yaouank a lare,
Nag al lizer dre ma lenne :

« Al lizer-mañ a zo skrivet
Gand eur plah yaouank divezet ;

Me ho ped, c'hwi, tud ar plah-mañ,
Da zond disul da Gerourgan ;

Da zond disul da Gerourgan,
Ni 'gavo eno da barlant.

Nag er vered p'int antreet,
He dous kloareg 'deus rankontret.

« Deboñjour deoh, kloareg yaouank,
C'hwi a ra d'am halon tourmant. »

« Mar eo tourmantet ho kalon,
Me nan on kaoz, en neb feson.

D'am zad, d'am mamm e prometis
E vijen-me den a Iliz. »

« Beza beleg 'zo skurpulus,
Ouspenn, eun etad dañjeruz ;

Deuz va ene 'vezoh karget,
Ha deuz re ar benitanted...

D'am zad, d'am mamm e prometan
E vijen-me den a Iliz ;

P'am-eus prometet, me 'yelo,
'Facho ouzin neb a garo. »

« Na, pa n'hallan en neb giz
Nag ho tistrei deuz an Iliz,

Va gwalenn ha va mouchouer,
Degasit din, kloareg, d'ar gêr. »

« Ho kwalenn hag ho mouchouer,
A vezo kaset deoh d'ar gêr ;

Hag eur wech all, c'hwi, bezit fur,
Na, roit netra d'an avantur !

Na, lez't netra d' vond en avel,
Ken vezoh sur ho servijer. »

(Bet kanet gand Olive Le Brun, Pempoull, miz gwengolo 1889)

**

Kañv ar vestrez varo

Didostaet, tud yaouank, ma klevfet ma hlemmo ;
Roet din, mar zo moyen, soulajamant d'am poanio.

Allaz ! gwall-diêz e soulajin ma spered,
Deuz eun tourmant ken braz nan eus ket a remed.

Maro e' ma mestrez, maro ma esperañs !
Adieu d'am flijadur ha d'am oll goñfiañs !

Adieu d'am yaouankiz, adieu d'am flijadur !
Me 'm-eus o hollet oll, en eur ober eun eur³¹¹.

Pa oñjan en deseign³¹² am-boa mond d'he gweled,
Seblantoud 'ra din dond da vervel, beb momed³¹³.

Ar homzo grasiuz dimeuz ma harante'
A dreuz din ma halon, evel lañs³¹⁴ pe gleze.

Oll armo deuz ar bed, klezeier, sabrigno,
Na, hortozet pelloh ! achuet ma deizio !

Me a houlenn moned da balez an Drinded,
'Leh am-bo al levenez c'hoaz eur wech d'he gweled.

An douster deuz an dour o tredeg dre 'r hoajou,
Taolet ha distaolet partoud dre ar riviero,

Ne baouez, noz ha deiz, da droubliñ ma spered,
O tegas a zoñj din ouz ma muiañ-garet.

Evel eur pesketer 've e vag o veuziñ
Taolet war ar garreg, n'hall mui saveteiñ ;

---

³¹¹ eun eur : eun eurvez.

³¹² deseign : galleg. mennoz.

³¹³ momed : galleg. beb mare.

³¹⁴ lañs : galleg : goaf.

Evel eun houadez eet da foñs ar mor don,
E' manet ma halon hep koñsolasion ;

Evel eun houadez o vale war an dour,
Ez on beuzet em daelou, heb galloud kaoud sikour ;

Evel ar harzou-fleur, karget deuz a louzou,
E' karget ma halon deuz huanadou.

Chadenn an amitie 'zo eur metal ar padusañ,
Red e' e ve diamant, na pa ne deu da uzañ :

An houarn hag an dir a uz, gand an amzer,
Mez biken ne vez torret diou garantez fidel.

Arsa, kamaraded, deut bremañ d'am asistañ ;
Me a wel sklêrezamant na hallan mui rezistañ.

Pa glevfet e vin maro, pedet evid ma ene,
'Vid ma'h in d'ar bed all, war-lerh ma harante' !

(Ano ebed)

**

Kloareg Kreh-Mikêl

Gwezall, pa oan bihanig
Digodon tonton !
Er gêr, en ti ma zad,
Merino ma dondan
Er gêr, en ti ma zad.

Me 'oe kaset d'ar golaj,
'Vid beza desket mad.
Pa oa deut poent ar medi,
Me 'oe kerhet d'ar gêr,
Nag evid mond d'ar pardon,
Da chapel Sant Mikêl.
Me 'm-boa eur hamarad euz a dostig d'am zi,
Ha me moned d'hen pedi evid doned ganin.
Pa oan c'hoarvezet eno,
'Vezed gand ar gouspero.
Ha ni 'voned da bourmen
Dre ar vered, on-daou,
Pa oe achu 'r gouspero,
An dud o vond er-mêz,
Me kleved diou blah yaouank,
An eil 'lared d'eben :
« Setu braoa den yaouank
'Zo 'n pardon Kreh-Mikêl !
Mar kredfen dond d'hen pedi,

Da dond d'am has d'ar gêr. »
« Deboñjour deoh, den yaouank,
C'hwi 'deufe d'am has d'ar gêr ? »
« Evid ho tizabuzi,
An dra-ze ne rin ket ;
Me 'zo eur hloareg yaouank,
O poursu ma studi,
Am-eus lezet ma levrio
En ti person Koadri ;
Dre hras an Aotrou Doue,
Me 'yel' d'o herhad di. »
« Nan oh ket re avañset
Evid galloud dimezi ? »
« Ma'm-bize c'hoant dimezi,
Me 'oa dimezet³¹⁵ mad,
Da eur vinorez yaouank
A-gichenn ti ma zad ;
Honnez he-devez mado,
Ha ti-forn ha milin.
Liorz kaer da bourmenni,
En he hreiz, eur houldri... »

(Bet kanet gand Jannet Kerguiduff, en Taole, 1850).

**

War bont an Naoned

Pa oan war bont an Naoned
Lon la !
Ouz ma divertisa ;
Ma luron luret !
Ma luron lura !

Ha me rankontr ma mestrez
War ar pont o ouela.
Ha me 'houlenn diganti :
« Petra eo deoh gouelañ ? »
« Ma gwalenn aour, emezi
'zi kouezet er mor amañ. »
« Petra 'rofet-hu din-me,
Ha me 'yel d'he zapa ? »
« Hanter-kant skoed, emezi,
'Roin a galon vad. »
Hag ar genta ploñjadenn,
N'e-neus gwelet netra ;
Ha d'an eil ploñjadenn,
Er zabran eo toichet ³¹⁶;
Ha d'an deirvenn ploñjadenn,
Ar walenn e-neus touchet ;

³¹⁵ Me 'oa dimezet : implij an amzer beurdremenet e-leh an doare divizoud, e tregerieg.

³¹⁶ Er zabran eo toichet : ar jimbl e-neus touchet.

D'ar bederved ploñjadenn
E galon 'zo beuzet.
E vamm a oa er prenest,
O selled dioutañ :
« Ha posubl 've, emezi,
E ve ma mab beuzet ! »
War aod an Naoned,
E gorv 'zo bet kavet ;
'Varz en bered an Naoned,
Ez eo bet douaret.
War galon an den yaouank
Eur wezenn a zo savet ;
War galon ar plah yaouank,
Eur rozenn a zo savet,
El leh e tiskenn bemdez
Roue al lapoused ;
Eur rozenn ezu ar gaerra
War he bez 'zo savet,
Ma lavar an dud yaouank
Rozenn an eürusted.

(Bet kanet gand Jeannette Kerouiduff. Taole. 1850)

**

Penherez Pennanneh (Gwez kenta)

Falla maneur³¹⁷ a ris biskoaz
A oa kousked gand eur manah.

Gadn eur manah am-eus kousket,
Hennez e-nesu ma rouinet³¹⁸.

'Valeañ dre-oll dre ma bro,
'Larer manahez ahanon.

Me en em wisko en pasemant³¹⁹,
En aour melen pe en arhant,

Hag eh in neuze da Bariz,
Da zaludi ar Roue Louis.

'Vel ma'h antrein 'barz en kêr,
'Kreno ar pavez en añtier³²⁰,

Ken a lavaro ar Roue :
« Jezuz ! arri 'zo eun arme ! »

---

³¹⁷ Falla maneur : falla tra.

³¹⁸ rouinet : rivinet (e-kichenn ar re all).

³¹⁹ pasemant : galleg "passementerie"

³²⁰ en añtier : galleg : penn-da-benn.

Nan eo ket eun arme ez e',
Pennherez Pennmarh, 'on-me.

Me e' Pennherez Pennmarh,
A zo perhenn en meur a leh,

Hag a zo pell 'zo o vale,
O klask unan ma eureujfe.

Ne gavan den kapabl da ze,
Nemedoh, ma Roue, e ve ?

« Oh eureuji ne hallan ket,
Yaouankig-mad e' ma fried.

Chomit en kêr eur houpl bloaio³²¹,
Mar varv ma fried, m'hoh eurejo ;

Ze 'zo din-me eur gomz diblas³²²,
Ober al lez war *vortuaz*³²³.

« Ho mab Dauphin, mar 'mañ en oad ;
Sire, na, mar be se d'ho krad ?³²⁴

Ar roue koz a lavare
D'e balefrinier, en deiz-se :

« Kerhet din pluenn, liou ha paper,
Evid ma skrivin eul lizer ;

Evid ma skrivin eul lizer
D'am mab Dauphin da dond d'ar gêr,

D'eureujeu pennherez Pennanneh,
Hag e vo Roue en ma leh ; »

Ar mab Dauphin a lavare
D'e vamm, al lizer pa lenne :

« Laret din, ma mamm, hag e' mad
Ar propoziou 'lr din ma zad ;

Eureuji pennherez Pennanneh,
Hag e vin roue e peb leh ;

Eureuji pennherez Pennanneh,
Hag e vin roue er palez ? »

---

³²¹ eur houpl bloaio : daou vloavez.

³²² diblas : n'eo ket mad.

³²³ vortuaz : skrivet evel-se gand F. an Uhel : = maro.

³²⁴ Sire, na, mar be se d'ho krad ? : Sire : galleg ; ho krad : ma plij deoh.

« Na, p'am-bo gwelet ar parti,
Me 'laro hag hi a blij din. »

Triweh gwalennad lien du
Ha triweh all en epin³²⁵ du

Ah a d'ober eur boned tro³²⁶
Da guz d'an Dauphin e gernio ;

C'hoaz e lare an dogan kêz
«'Oa manet e gorn braz er-mêz.

(Bet kanet gand Marharid Fulup. Miz Gwengolo 1868).

**

Pennherez Pennanneh (Eil gwez)

Me e' pennherez Pennanneh
A zo itron 'barz en peb leh,
'Zo manet diouz dorn ar Roue³²⁷,
A zo o vevañ en paourante'.

Gwasa maneur a ris biskoaz
A oe kousked gand eur manah ;
Gand eur manah am-eus kousket
Hennez e-neus ma rouinet ;

Rag bremañ, pa valean bro,
'Larer manahez ahanon.

*

Me 'rank kaoud eun akoutramant,
Eur harroñs aour ha pasemant,
Ha mond da vale dre ar vro,
Da glsak unan am homero ;

Mez ha pa valean er bed
Evid parti ne gavfen ket.

*

En palez ar Roue pa arrue,
Ar Roue Frañs a zalude ;
Hen salude, heb daoulina,
Hennez 'oa eun heveleb tra³²⁸ !

---

³²⁵ epin : galleg. Drez.

³²⁶ eur boned tro : eur boned a raio tro e benn.

³²⁷ 'Zo manet diouz dorn ar Roue : nahet e-neus ar Roue dimezi ganti.

³²⁸ Hennez 'oa eun heveleb tra : eun dra iskiz.

« Salud deoh, Roue, Rouanez,
Me 'zo deut youank d'ho palez. »
« Petra neventiz³²⁹ hoh-eus greet,
M'oh deut ken yaouank d'on gweled ?

« Me 'zo deut amañ a galon vad,
Da houll' ho mab Dauphin, mar 'mañ en oad. »
« An oad ne vezo ket sellet,
Nag ar galite kennebeud.

Me 'h a da skrivañ eul lizer....

(Da heul, ar pezh a-raog)

(Keranborn. Plouared. 1844).

**

Margodig ar Heleneg

Magodig ar Heleneg a lavare d'he zad :
« N'in ket d'an overn, pa n'am-eus ket dillad ;

Ma vijen e Kerleino, me vije gwisket mad`
A satin, en voulouz, bep sort dillad a stad ; »

Doare all : (gand Jacqueline Le Breun, Pedernek)

En satin hag en voulouz, bep sort dillad a stad,
Eur bahut ruz violet da lakad ma dillad.

*

En satin hag en voulouz, en damas marellet,
Rubano war ma botou, 'vel an dimezelled.

An aotro a Gerleino a lavare d'e wreg :
« Mar vijeh-hu kontant, 'm-bije c'hoaz eur pried. ;

Margodig ar Heleneg a gavan 'zo plah koant,
Ma skeul a wdelan dreizi, pa dremen dre ma hambr.

Doare all : (gand Jacqueline Le Breun, Pedernek)

Na, me ne rajen kas ha pa 'pije daouzeg,
Paneved d'ho pugale a ve dizenoret.

*

An itron a Gerleino, o vond d'an overn-bred,

---

³²⁹ Petra neventiz : peseurt neventiz.

Margodig ar Heleneg he-deveus rankontret :

« Lavaret din, Margodig, ha c’hwi a ve kontant
Da doned da Gerleino da ober plah a gambr ;

D’ober gwele an aotro, ha da skubañ e gambr,
Koulz ‘vel da gousked gantañ, Margot, p’en-defe c’hoant ? »

« D’ober gwele an aotro, itron, me ‘zo kontant,
Med ‘vid da gousked gantañ, me n’em-eus ket a hoant.

Neb a welje Kerleino dindan e rezinenn³³⁰,
O son gand eur hontrebaz³³¹, en e zorn eur werenn,

Doare all : (gand Jacqueline Le Breun, Peder neg)

Neb a welje an aotro dindan ma ivinenn,
O son gand eur violoñs, Margot war e varlenn ;

O son gand eur violoñs, Margot war e varlenn ;
O klask deboch Margodig... siwaz ! deut e’ a-benn !

*

O klask deboch Margodig, allaz ! hag e-neus greet !
Margodig ar Heleneg a zo eur plah manket³³².

Mar ‘m-eus-me bet Margodig, me ‘m-eus he faeet mad,
Pemp-kant skoed en aour melen em-boa roet d’he zad ;

Pemp-kant skoed en aour melen em-boa roet d’he zad,
Ha deoh kemend-all, Margot, ‘vid kaoud ho kraso-mad ;

Semitezenn³³³ d’ar vagerez, ha maillurenn d’ar mab,
Kant skoed en korn ar havell, ‘vid lakaad ruskellad³³⁴.

P’arrujeh em zi, Margot, me em-boa bougedenn³³⁵,
N’he dougje hoqueton³³⁶, na ma inkane gwenn ;

N’he dougje ket ma hoqueton, na ma inkane gwenn,
Ma hi ‘dougfe bremañ, divaz³³⁷ ha dizenklenn³³⁸ !

**

Ivonig Ar Ged

---

³³⁰ rezinenn : e winienn.

³³¹ hontrebaz : galleg “contrebasse”.

³³² manket : greet freuz-stal ganti.

³³³ Semitezenn : galleg : chemisette.

³³⁴ ruskellad : luskellad.

³³⁵ bougedenn : galleg. yalh.

³³⁶ hoqueton : galleg.

³³⁷ divaz : heb baz.

³³⁸ dizenklenn : senklenn.

I

« Piou e ' honhont 'zo 'vond gand ar ru,
Gand he loero siez, he boto du ? »
Ladiron ladira tra la la ! (*diou wech*).

« N'e honhont Ivonnaig ar Ged³³⁹
Perhenn mado, perhenn kened ;

Perhenn mado, perhenn kened,
Perhenn da furnez nan e' ket.

An aotro ar Hont a lare
D'e bajig bihan, en deiz-se :

« Me a gare³⁴⁰, 'vid pemp-kant skoed,
Mond ganti eun noz da gousked. »

« Aotro, roit din ho pem-kant skoed
Ha me ho lakay da voned ;

Ha me ho lakay da voned,
E-leh unan , diou, mar karet. »

II

Ar paj bihan a voñjoure,
'Barz ar maner pa arrue :

« Boñjour ha joa er maner-mañ,
Ivonnaig, peleh emañ ? »

Hag ar Ged koz a lavaras
D'ar paj bihan, 'vel m'hen klevas :

« Emañ du-ze, en traoñ an ti,
Oh ampezi hag o ferri ;

Oh ampezi hag o ferri,
Pajig bihan, it daveti. »

Ar pajig bihan a lavare
D'Ivonnaig, p'he salude :

« C'hoant 'n-eus an aotro Baron
'Teufeh henoz da Voazhamanon. »

« N'in ket henoz da Voazhamanon,
Emañ er gêr ma breur Guyon ;

Mar gouvezfe ah afen di,

---

³³⁹ N'e honhont Ivonnaig ar Ged : N'eo honhont nemed Ivonnaig ar Ged.

³⁴⁰ Me a gare : me a garje (an amzer dreameent e-leh an doare-divizoud ; tregerieg).

E vreofe³⁴¹ din ma izili ;

E vreofe din ma izili ;
Me a yelo kenta 'hallin.

III

Ivonnaig a voñjoure
En Gwazhamon pa arrue :

« Roit din skabell da azezañ,
Serviedenn d'en em dic'hwezañ.

Serviedenn d'en em dic'hwezañ
Mar ben-me³⁴² merh-kaer en ti-mañ.

Mamm an aotro a lavaras
D'Ivonnaig, pa he hlevas :

« Merh-kaer amañ be vefet ket,
Med da hortoz well da doned ;

Med merh ar hont a Lannuon,
Honnez a vo amañ itron. »

I   V
Pa oa bet ti miz 'barz an ti,
'Komañs Ivonnaig pommei³⁴³,

Aoto Gwazhamon a lare
D'Ivonnaig, eun deiz a oe :

« Parti³⁴⁴, Ivonnaig, pa gari,
N'youlan ket a verhed em zi !

N'youlan ket a verhed em zi,
Na, pa deu deze pommei. »

(Bet kanet gand Mari-Jeanne AnThao, ezu a Donkedeg. 1873)

**

Radig Saliou (Gwez kenta).

Radig Saliou, ar plah koant,
Tra, larira, lira, lira, diraineu !
'Zo brodet he sae en arhant ;

---

³⁴¹ vreofe : flastre.

³⁴² Mar ben-me : Mar deufen da veza merh-kaer...

³⁴³ pommei : ? Marteze dond da veza tevoh.

³⁴⁴ Parti : galleg. Kerz kuit.

He hanteleurio³⁴⁵ gwarniset a aour,
Tra, larira, lira, lira, diraineu !
Mez en he enor, hi 'zo paour ;

Rag pa zoñj d'he mamm ha d'he zad
E ve en he gwele, kousket mad,

Hi 'vez o treuzi ar riviero,
D'vond da Germaner, david an aotro ;

D'vond da Germaner, david an aotro,
Da hoari an diñs hag ar harto.

Radig Saliou a lare
Eun noz, en dañso, ha neuze :

« Dañset, emezi, 'r pez a geret,
Rag evid me³⁴⁶, ne dañsin ket. »

Radig Saliou a ouele,
Med an aotro he hoñsole :

« Tavet, Rdaig, na ouelet ket,
Me 'raio ma vefet dimezet ;

Me 'raio ma vefet dimezet
Da unan ma domestiked. »

« Mar em be unan a dud ho ti,
'Me a ranko kaoud Lafleuri. »

« Te, Lafleuri, a erureujo
Ma dous koant Radig Salio ;

Ma dous koant Radig Salio,
Kant skoed en arhant gwenn az-po. »

« Ha pa'm-be kant all, en aour melen,
N'aio ket a gernio war ma fenn. »

« Daoust dit pe guitaad ar vro,
Pe eureuji Radig Salio. »

« Ma rankan kuitaad ar vro,
'Balamour da Radig Salio,

E rin d'ar plomm³⁴⁷ ma teuint en-dro,
En Kermaner ha war e dro ;

---

³⁴⁵ hanteleurio : he hantoloriou.

³⁴⁶ evid me : evidon-me : evid ar pez a zell ouzin.

³⁴⁷ plomm : ? soudarded.

En Kermaner ha war e dro,
Hag en-dro d'ho justokor³⁴⁸, aotro ;

Rag pa vez trempet ma skudellad
Mar he debran, he havan mad ;

Mar n'he havan mad, he lezfen,
Ha ne forsan 'nezi war den. »

Radi Saliou 'zo dimezet,
An aotro Kermaner he-deus bet.

Radig Saliou a lare
Da Lafleuri, eno neuze :

« Me az lako mestr bremañ em zi,
Hag a roio dit eur vereuri. »

(Bet kanet gand Marie-Jeanne Al Guilcher, 76 vloaz, e kastell Kerkabin, e-kichenn Pontreo. D'an 12 a viz Ebrel 1880).

**

Pennherez Salio (Eil gwez)

I

Ar bennherez Salio,
Brava pennherez 'zo er vro,
Hag e soñje d'he mamm, d'he zad,
Ez oa 'n he gwele, kousket mad ;

Hag he-deus treuzet teir rivier,
Evid moned da Draoñmaner,
Da hoari an diñso, ar c'harto,
Da divertisañ an aotro.

Pa oant skuiz gand ar c'hoari-ze,
Eh ejont o-daou 'n eur gwele ;
Eh ejont o-daou 'n eur gwele ,
Ober eur mab ; kaer 'vel an de'.

Doare all :

Eh ejont o-daou 'n eur gwele
Da formi eun ene da Doue ;
Da formi eun ene da Doue
Pe eur havalier d'ar Roue.

*

---

³⁴⁸ justokor : galleg : justaucorps.

II

Ar bennherez a hirvoude,
Ne gave den he hoñsolje ;
Ne gave den he hoñsolje,
'Med Traoñmaner, hennez a ree :

« Tavet, pennherez, n'ouelet ket,
Me hoh eureujo, pa garfet ;
M'hoh eureujo da Lafleuri,
Koanta mevel a zo em zi.

Na, Lafleuri, komeret 'nañ,
Ha pemp-kant skoed ho-po gantañ,
Ya, pemp-kant skoed, en arhant gwenn,
Ha kemend-all en aour melen.

Hag an aotro a lavare
D'e vevel Lafleur, eun deiz 'oe :
« Komer 'r bennherez da bried,
He me 'roio dit pemp-kant skoed. »

« Gwell eo ganen kuitaad ma bro,
'Ged eureuji serh an aotro,
Ha ma rankan kuitaad ma bro,
Me 'rey d'ar plom ma valeo :

Me 'rey d'ar plom ma valeo
En-dro da justokor an aotro,
Pa'm-be toullet ma barrikenn,
'Vidon ma-unan he virjen...

(Bet kanet gand Marharid Fulup, en Plouared. 1868).

**

René Lambal (Kenta gwez)

René Lambal a lavare,
O klask e gezeg, eur zul beure,
Irei tra la, tra la la la !

« Ma dousig koant, din-me laret
N'hoh-eus ket gwelet ma hezeg ? »
Irei tra la, tra la la la !

« C'hwi nan oh ket o kezeka,
C'hwi 'zo en hent o verheta. »

René Lambal, p'e-neus klevet,
Enni a vriad 'zo kroget.

« Paouezet, René, ouzin-me,
Pe me 'halvo tud ar hure. »

« Galvet kure, galvet person,
Eur plah koant 'garan em halon. »

« Ma lezit, René d'vond ahann,
Deut d'am goulenn digand ma mamm ;

Ma lezit, René, d'vond d'ar gêr,
Ha deut-hu d'am goulenn, emberr. »

Ar verh yaouank a lavare,
Er gêr, d'he mamm, pa arrue :

« Mar deu René Lambal amañ,
Ma mammig, ma nahet³⁴⁹ outañ. »

« Tavet, ma merh, na ouelet ket,
Me a desko deoh eur sekred ;

Me a desko deoh eur sekred
'Distago ouzoh ar baotred :

P'efet da neza, goude koan,
Kasit ganeoh eur pech bihan ;

Kasit ganeoh eur pech bihan,
Ha stignet-hañ en ho parlan³⁵⁰. »

René Lambal a voñjoure,
'N ti e vestrez pa arrue :

« Demad ha joa oll, en ti-mañ,
Ha debret ez eo koan ennañ ? »

« Ya 'vad, René, debret e' koan,
Ha tostaet da dal an tan. »

« Me ah a d'azezañ amañ,
'Kichenn ma dous, 'szo o nezañ. »

En he hichenn p'eo azezet,
E dorn 'n he barlenn 'n-eus lakaet ;

Eñ lakaad e dorn 'n he barlan,
Ha distignañ ar pech bihan.

Eñ 'h ober eur griadenn forz,

---

³⁴⁹ nahet : ma huzit.

³⁵⁰ ho parlan : ho parlenn.

Hag o lampad krenn 'bazz ar porz.

P'ee René Lambal dre ar hoad,
E vije heuliet euz e wad ;

P'ee René Lambal dre an hent,
E vije heuliet penn-da-benn.

René Lambal a lavare,
Er gêr, d'e vamm, pa arrue :

« Gret ma gwele, ha gret 'nañ êz,
Rag ma halon a zo diêz ;

Rag ma halon a zo diêz,
Kregi 'ra kiez ma mestrez. »

« Meur a wech 'm-eus ho kelennet,
An tu a-dreñv ar hezeg ;

An tu a-dreñv euz ar hezeg,
An tu a-raog euz ar merhed ! »

(Bet kanet gand Marharid Fulup. 1868).

...

René Lambal (Eil gwez)

I

René Lambal, ar paotr bihan,
Eh a bemdez, goude e goan ;

Eh a bemdez, goude e goan
Da gas e gazeg, e-unan.

II

Renan 'r Fur a lavare
D'he breur henañ, eun deiz a oe :
« Ha n'on para ³⁵¹ober outañ.

« Ma hoarig, ouzin-me sentet,
Sentet ouzin hag hen tapfet.

Et da nezañ 'barz ar gambr wenn,
Stignet eur pech en ho parlenn. »

III

René Lambal a voñjoure,
'N ti ar Fur koz pa arrue :

---

³⁵¹ para : petra.

« Boñjour ha joa oll en ti-mañ !
Ha debert eh e' koan amañ ? »

« O ! ya, René, debret e' koan,
Didostaet da gad an tan »

« Boñjour ha joa oll en ti-mañ,
Ma dousig koant, peleh emañ ? »

« Emañ o nezañ er gambr wenn,
René Lambal, et d'he hichenn. »

En he hichehnn p'e arruet,
Da drei ar harrig eh e' eet ;

Tapoud e vreh en he herhenn,
Hag e dorn all en he barlenn ;

E dorn er barlenn pa'z eo eet,
Ar pech bihan 'zo distignet.

« Aotro Doue ! ma halon gêz,
Dentet e' kiez ma mestrez ! »

Beb ma'h a René dre an hent,
Chom da gonsideri roud an den ;

Beb ma'h René gand ar prad,
'Heulier e roudou, deuz ar gwad.

IV

René Lambal a lavare
D'e vamm, er gêr, pa arrue :

« Gret din ma gwele, gret hañ êz,
Rag ma halonig 'zo diêz ;

Ma halonig a zo diêz,
Dentet e' kiez ma mestrez !

**

Kloareg Riwall

I

An aotro ar hont a Gergudon
Braoa den yaouank 'zo er hanton (*diou wech*).

Bez' eo eun den fur, eun den prudant,
Ar gerrañ euz an dud yaouank. (*diou wech*).

Ha 'n-eus choazet evid mestrez
Eun dousig koant, eur bennherez. (*diou wech*).

Eun dousig koant, eur bennherez,
Na, e' na nobl na bourhizez. (*diou wech*)

Ar bennherezig a lare
D'he lezvamm griz, eun deiz a oe : (*diou wech*)

« Kempennit ma bouklo arhant,
M'in da dañsal gand ma dous koant. (*diou wech*)

« N'e(ket 'vid dañsal gand ar hloareg
Hoh-eus ho habid wenn gwisket ; (*diou wech*)

An aotro 'r hont a Gergudon,
Henez a garet 'n kalon. (*diou wech*)

« N'e' ket perhenn tregont mil skoed leve
Gomero eur plah 'veldon-me. (*diou wech*)

II

'N aotro 'r hont a lavare
D'e baotr marchosi, en deiz-se : (*diou wech*)

« Aozit ma harroñs din ervad,
N'in ket d'ar pardon war ma zroad. (*diou wech*)

'N aotrou hont a voñjoure,
El leur nevez pa arrue : (*diou wech*)

« Demad ha joa oll er vandenn,
Piou honnez gand heh habid wenn ? (*diou wech*)

Piou honnez gand heh habid wenn ?
Dañsal a ra 'vel eur bizenn³⁵². (*diou wech*)

« N'eo honnez ar bennherez koant,
A oa o tañsal gand he c'hoant. » (*diou wech*)

Ar hont, evel m'e-neus klevet,
E dok diwar e benn 'n-eus lamet ; (*diou wech*)

E dok diwar e benn 'n-eus lamet,
Ar hloaregig 'n-eus saludet : (*diou wech*)

« Na, salud deoh-hu, kloaregig,
C'hwi 'rofe din 'r bennherezeig ? » (*diou wech*)

---

³⁵² eur bizenn : notenn, e galleg, gand F. an Uhel : lammad ha dañsal a ra ar piz e-barz an dour a zo o vervi.

D'ober eun dañs hag eur bale,
Deuz ma hostez, el leur nevez ? » (*diou wech*)

Ar hloaregig p'e-neus klevet
D'an aotro e-neus lavaret : (*diou wech*)

'Viti d'veza ganen el leur nevez,
Me n'on ket mestr d'he bolonte' . » (*diou wech*)

Ar bennherez, pa 'deus klevet
Er hloareg a-vriad eo kroget : (*diou wech*)

« N'eo ket hemañ or pok kentañ,
An diwezañ eo, a gredan » ; (*diou wech*)

Ar hloaregig, p'e-neus klevet,
E fri da wada 'zo komañset ; (*diou wech*)

Ha gand ar heuz d'ar bennherez,
Eno war al leh e' marvet. (*diou wech*)

'N aotro 'r hont 'zo eun den mad,
'Laka hen kas da di e dad. (*diou wech*)

« Dirazoh oll, bihan ha braz,
Eh a ganen ar bennherez ; » (*diou wech*)

Dirazoh oll, koz ha yaouank,
Eh a ganen ar plahig koant . (*diou wech*)

M'he lakaio en kambr an itron,
Hag heh anvo a Gergudon. »

III

'N aotro 'r hont a lavare,
Euz e garroñs pa diskenne : (*diou wech*)

« Lakait ar ber ouz an tan
D'avan d'ar bennherez he hoan ; (*diou wech*)

D'avan d'ar bennherez he hoan ,
A dri sort kig, e-leh unan. (*diou wech*)

(*Ano ebed*)

**

Mari Javre

Mari Javre, ar bennherez,
'Zo eur plah vad kaketaerez ;
Da gaketal, da ober goap,

Mari Javre 'zo beget mad.

Mari ar Moal a houlenne

Na, euz he merh Mari Javre :

« Ma merh Mari, din-me laret

Pe c'hwi am har pe ne ret ket ?

« O ! eo, mamm, ho karoud 'ran,

Evel ar galon a dougan ;

Nan e' ket me an ingratañ³⁵³,

Rag estrevidoh a garan. »

« O ! ya, ma merh, karoud a ret

An hini na garan-me ket ;

C'hwi a gar eun tailler³⁵⁴ yaouank,

Hennez n'e' tamm d'am zantimant ;

Hennez n'e' tamm d'am zantimant,

Med komeret Erwan Jorand ;

Evid den brao eñ nan e' ket,

Med mado gantañ 'vo kavet. »

« Bet³⁵⁵ droug gand an neb a garo,

Ar mestr tailler me am-bezo,

Bez' eo den brao ha dilikad³⁵⁶,

Hag eur mestr tailler an dillad.

Pa 'h a d'ar zul d'an overn-bred,

Gand an noblañs 'vez saludet ;

Saludet 'vez gand an noblañs,

'Vel pa ve mab ar roue Frañs. »

« Ma ! kerz gantañ 'ta, pa gari,

Ma malloz az-po, pa eh i ».

Malloz he mamm he-deus bet,

Ha d'he malheur³⁵⁷ eo bet kirieg.

Pa oant dimezet hag eureujet,

Gand gwall vuhez ne badent ket ;

Gand gwall vuhez ne badent ket,

Ar mestr tailler 'zo partiet.

Mari Javre a lavare,

En presbiter Kamlez pa arrue :

« Na, deboñjou ha joa, ma eontr,

Me am-eus bet eur gwall respont ;

Malloz ma mamm-me am-eus bet,

---

³⁵³ an ingratañ : an hini digarrañ.

³⁵⁴ eun tailler : eur hemener.

³⁵⁵ Bet : Bezet

³⁵⁶ dilikad : dilu.

³⁵⁷ malheur : galleg. gwalleur.

Ha d'am malheur ez eo kirieg. »
Person Kamlez e-neus laret
Da Vari Javre, p'e-neus klevet :

« Tavet, Mari, na ouelet ket,
Malloz eur vamm n'e mann ebed ;
Malloz eur vamm nan e' netra,
Malloz eun tad a zo eun dra.

Mari Javre, mar am zentet,
Amañ ganen-me e chomfet ;
Me 'glasko d'ho pugel magerez,
Braoa gwreg yaouank 'zo en Kamlez. »

« Bet droug gand an neb a garo,
War-lerh ma fried me 'yelo,
Ha ne skuizin ket o kerzed,
Ken am-bo kavet ma fried. »

Kenta m'he-deus kad anezañ
Ez oa en eur zal oh ebatañ,
Ez oa en eur zal oh ebatañ,
Peder dimezell 'oa gantañ.

« Demad ha joa deoh, ma fried.
Pell-braz n'am-boa-me ho kweled. »
« Sell, emezañ, 'r pez ifrontet³⁵⁸,
Oh ober ouzin he fried !

Oh ober ouzin he fried,
Ha me n'on bet biskoaz dimezet !
Eun afronter³⁵⁹ a oa gantañ
Hag a zsitroas warnezañ :

« Mestr tailler, gaou a larez-te,
Honnez eh e' Mari Javre. »
« Mar e' Mari Javre homañ,
Gwall cheñchet he havan ! »

« Ha penaoz ne ven ket me cheñchet ?
Seiz miz 'zo n'am-eus tamm yehed,
Gand an derzienn violentañ³⁶⁰,
Ha teir gwez bemdez he hrenan. »

« Deus ganen d'an ostaleri,
Me 'roy dit remed³⁶¹ anezi ;
Me 'roy dit eur remed a-grenn,
Ne greni biken gand an derzienn. »

---

³⁵⁸ 'r pez ifrontet : ar plah dicheg.

³⁵⁹ afronter : eun dismegañser.

³⁶⁰ violentañ : galleg.

³⁶¹ remed : galleg.

An ostizez a lavare
D'Vari Javre, eno neuze :
« Mari Javre, mar em zentet,
Banne dignatañ ne evfet. »

« Pa ve ar vestl a rofe din,
Mar lar din evañ, eh evin. »
Gwasoh 'ged ar vestl he-deus bet,
Evet he-deus gwad eun touseg !

Evet he-deus gwad eun touseg ;
War leur an ti ez e' kouezet ;
War leur an ti ez e' kouezet,
Daou vugel 'deus dispartiet³⁶².

Mari Javre a lavare,
War leur an ti, en he gourve' :
« Merhedigo yaouank, m'ho ped,
Divroidi n'gomeret ket³⁶³ :

Komeret unan ho kontre,
'Po anaoudegez ennañ a-raog se :
Me 'm-eus eur mestr tailler da bried,
Ha d'am maro ez eo kirieg ! »

(Bet kanet gand Jannet Morvan. Rospez. D'ar 26 a viz Mae 1872)

**

Kanel vihan

Selaouet oll, ha selaouet,
La verdura donden !
Eur zon 'zo neve' gompozet,
La verdura, dige doñ doñ,
La verdura donden !

Eur zon 'zo neve' gompozet
D'eur plah yaouank, hi a zo greet ;

D'eur plah yaouank, hi a zo greet,
An hini³⁶⁴ 'zo sod gand ar wersed ;

An hini 'zo sod gand ar wersed ;
Lared 'ra d'an dud 'h e' brazezet.

Diou rozenn du, diou rozenn wenn,
Mari Bonnieg e' 'r fleurenn !

---

³⁶² dispartiet : greet he-deus eur golladenn.

³⁶³ Divroidi n'gomeret ket : ne zimezot ket gand divroidi.

³⁶⁴ An hini : Pini er skrid orin.

Mari Bonniég a lavar
Sevel eun ti en he douar ;

Kanel³⁶⁵ bihan a zo kontant
Da gad he lod a goustamant.

Charren ar vein, charren ar pri,
Ha darbar ar vasoñeri ;

Ha darbar ar vasoñeri,
Ha mond da gousked daveti³⁶⁶.

Pa rofom toud peb a wenneg,
Katell yaouank a roy daouzeg.

Bremañ 'h ey Kanel d'an Indrez³⁶⁷,
David newentiz³⁶⁸ d'e vestrez.

Bet e' Kanel 'bazz an Indrez,
O ! 'vid newentiz d'e vestrez :

Deut zo gantañ newentizo,
Eur boto-ler hag eul loero ;

Eur boto-ler hag eul loero,
Tri pe bevar miller³⁶⁹ spillo ;

Spillo bihan ha spillo braz...
Mar kar Mari, he-devo c'hoaz.

Bremañ 'h eyo Kanel d'ar Roh³⁷⁰,
Da lakaad brallañ an daou gloh ;

Doare all :
Gantañ eur houblad krampouz tomm,
Da lakaad kana "Te Deum".

*

D'o lakaad son war eun ton braz...
Pa vo yah Mari, 'vo greet c'hoaz.

Bremañ 'vo greet kavell koad sap³⁷¹,
'Vo ruskellet gand beg an troad,

---

³⁶⁵ Kanel : eur paotr eo Kanel.

³⁶⁶ daveti : gand Mari Bonniég.

³⁶⁷ Indrez : Indez.

³⁶⁸ newentiz : da gaoud traou nevez

³⁶⁹ miller : miliadou.

³⁷⁰ d'ar Roh : ar Roh-Derrien (e galleg).

³⁷¹ sap : sapin.

'Vo ruskellet gand beg an troad ;
Aozañ krampouez ha ribotad ;

Aozañ krampouez ha ribotad,
Mari Bonniég 'zo plah vad !...

'Vez greet kavell a goad Rouañ³⁷²,
Hag a ruskello heh-unan.

Ma ve poupon pe bouponez³⁷³,
'Vo Roll Vorvan 'vo ar paeron.

Prenet tavañjer ruz ledan,
Da holo ar Morvan bihan !

(Visant Lamidon. Pederneg. 1887).

**

Evniñ Kreh-Simon

Tostaet, yaouankiz, hag e klevfet kanañ
Eur zon divertisant, 'zo savet er bloaz-mañ.

'Zo greet d'eun den yaouank euz a barrouz Pluned,
Gand an nevez-amzer 'zo bet glaharet.

Ar paotr-mañ 'oa paotr fur, hag eur paotr dilikad³⁷⁴,
A gase ar menaj³⁷⁵ er gêr, en ti e dad ;

'Lakaas 'n e fantazi karodu eur plah yaouank,
A barrouz Plougoñver, drem-dostig da Wengamp.

Kenta entretien³⁷⁶ a zavas etreze
E oa deiz Maze, war dosenn Menez-Bre ;

Eno he remerkas³⁷⁷, ken kaer ha ken brilliant³⁷⁸
'Vel an heol benniget, pa bar er firmamant³⁷⁹.

Mond a ra d'he saludiñ, gand enor ha respet :
« Salud deoh, merh yaouank, fleurenn an oll verhed,

C'hwi 'rafe din 'n enor, ha na veritan ket,
Dond em hompagnunez d'ober eun dro ebat ? »

Lared eure dezañ, en emdistrei en-dro :
« Nan on ket deut amañ da werza enorio ;

---

³⁷² Rouañ : ? Rouen, ar gêr.

³⁷³ poupon pe bouponez : galleg.

³⁷⁴ dilikad : dilu.

³⁷⁵ menaj : galleg.

³⁷⁶ entretien : galleg.

³⁷⁷ remerkas : galleg.

³⁷⁸ brilliant : galleg.

³⁷⁹ firmamant : galleg.

Dañsal hag ebatal, den yaouank n'ouozn ket,
Med 'vel ouzon ober, 'vefet ket refuzet. »

Arru an abardaez, hag eñ d'he has d'ar gêr ;
Mond eure ganti bete bourk Plougoñver.

Moned 'ra dre an hent, karget a vanite³⁸⁰,
Hep selaou an evned, a gane 'n beg ar gwe' ;

Hep selaou an evned, 'n beg ar gwez o kanañ ;
Koulskoude 'r re-ze lare ar wirionez dezañ.

An evned a lavare, diwar vegig ar boud³⁸¹ :
« Te 'h a da gas d'ar gêr 'n hini 'ray da hirvoud ! »

An evnig a lavare, diwar vegig ar barr :
« Te 'h a da gas d'ar gêr neb a ray da hlahar !

Honnez 'zo dimezet d'eun alvokad yaouank,
Hag ar henta a varch³⁸² en Parlamant Gwengamp³⁸³ !

'N den yaouank a lare, pa retourne d'e vro :
« Mar am-bije sentet ouz an evnedigo,

Mar am-bije sentet ouz evnig Kreh-Simon,
Ne vije ket bremañ glaharet ma halon.

Honnez a lare din chom bepred em harter,
Pas mond da glask merhed da barrouz Plougoñver ! »

(Ano ebed)

**

Langidig

O vond d'an overn da Langidig (*teir gwech*)
M'e 'm-boia choazet eur vestrezig.

Me 'm-boia he choazet tostig din, (*teir gwech*)
Eur vrao a blah, plijoud 'ra din.

N'eo ket 'balamour ma'z eo koant, (*teir gwech*)
Plijoud a ra d'am zantimant.

« Plahig yaouank, din-me laret (*teir gwech*)
A beleh e teut,pe eh et ? »

---

³⁸⁰ vanite : galleg.

³⁸¹ boud : bod

³⁸² varch : galleg. a vale.

³⁸³ Parlamant Gwengamp : notenn e galleg, gand F. an Uhel : Gwechou 'zo e veze lakaet Parlamant Breiz e Gwengamp.

« Dimeuz ar gêr doned a ran, (*teir gwech*)
Da Langidig moned a ran. »

« Da Langidig ne yefet ket, (*teir gwech*)
Da Landevant, ne laran ket. »

En Landevant p'int arruet, (*teir gwech*)
En ostaleri ez int eet.

« Demad, ostiz hag ostizez, (*teir gwech*)
Boud hoh-eus³⁸⁴ gwin mad da evez³⁸⁵ ?

« Boud zo gwin ruz, boud zo gwin gwenn, (*teir gwech*)
Ar pezh a garfet da houlen. »

« Degasit din euz ar gwellañ, (*teir gwech*)
Kalon ma dousig a zo klañv. »

« Daou zen yaouank, din leveret, (*teir gwech*)
C'hwi 'zo dimezet pe n'oh ket ? »

« O ! ya, ni 'zo dimezet on-daou, (*teir gwech*)
Ni 'zo dindan an embannou.

N'eo ket 'n ho ti, tavarnourez, (*teir gwech*)
Am-boa-me choazet ma mestrez :

Me 'm-boa he choazet tostig din. (*teir gwech*)
Eur vraz a blah, plijoud 'ra din ;

N'oa ket 'balamour ma oa koant, (*teir gwech*)
Plijoud a ree d'am zantimant. »

(Bet kanet gand an Dimezell Anne an Noan).

**

Mab ar bourrev

Eun den yaouank deuz a Bariz,
Deut da Landreger da vourhiz,

Eñ 'n-eus choazet da vestrez ker
Brava plah yaouank 'zo en kêr,

A vadou hag a galite,
Brava plah yaouank 'zo er hê³⁸⁶.

---

³⁸⁴ Boud hoh-eus Bez' ez eus.

³⁸⁵ evez : eva.

³⁸⁶ er hê : er hae.

An den yaouank a houlenne
Deuz e vestrez, p'he salude :

« Ma mestrez kêz, din leveret,
Pegoulz e vefom dimezet ? »

« Se ne glevfet ket, 'vid fete',
Ken 'ouiin doare ho ligne'. »

« Mar 'peus kalz a hoant d'hen kleved,
Doare ma lignez a ouifet.

Et da gaodu eun orolacher
An hini³⁸⁷ a zo aze, en kêr ;

An hini a zo aze en kêr,
Hennez anvez, nezi en añtier³⁸⁸.

Ar vourhizez a voñjoure,
'N ti 'n orolacher p'errue :

« Deboñjour deoh, orolacher !
Doare 'Parizian³⁸⁹, 'zo en kêr.

« Ar Parizian 'zo en kêr
'Hall beza douget en litier³⁹⁰,

Hennez 'n-eus diou a hoarezed,
A vez en karroñs pourmenet ;

A vez en karroñs pourmenet
Ha c'hwi, bourhizez, ne veh ket. »

« Mar anzavit ar wirione',
Me 'roio deoh kant skoed leve. »

« Mar fell deoh goud ar wirione',
Mab bourreo an Naoned eh e'.

Hennez houne' arhant *dgoyo*³⁹¹ ?
O voustra war an diouskoazyo³⁹².

Hag e vamm 'zo ragacherez,
'N marhad ar pour hag ar panez ;

'N marhad ar pour hag ar panez,
War ar ruiou o werza lêz ;

---

³⁸⁷ An hini : pini er skrid orin.

³⁸⁸ Hennez anvez, nezi en añtier : hennez a anavez anezi penn-da-benn.

³⁸⁹ Parizian : eun den iskiz.

³⁹⁰ en litier : galleg : gwele-doug.

³⁹¹ dgoyo ? heb poan (?)

³⁹² diouskoazyo : diskoaz ar re bet krouget.

Hag ar vantell 'zo war he chouk,
Mantell al laer 'zo deuz ar groug. »

Ar Parizian a houlenne
Deuz e vestrez, p'he salude :

« Ma mestrez ker, din leveret
Petra 'zo bet deoh-hu laret ? »

« Laret 'n-eus din 'n orolacher
'Klejer beza douget en litier ;

Penaoz 'peus diou a hoarezed
Ar re³⁹³ 'vez en karroñs douget ;

Ar re 'vez en karroñs douget.
Ha me, bourhizez, ne ven ket.

C'hoaz e-neus din lavaret mad
'H eo bourrev an Naoned ho tad ;

Hag ho mamm 'zo ragacherez
'N marhad ar pour hag ar panez ;

'N marhad ar pour hag ar panez,
War ar ruiou o werza lêz ;

Hag ar vantell 'zo war he chouk,
Hini al laer 'zo deuz ar groug. »

« Ma mestrez ker, mar am haret,
Ruban seiz glaz din a rofet ;

Ruban seiz glaz, ruz-moug ha gwenn,
Mad da derhel ma bleo melen. »

« Eul las kanab 'gavan 've mad,
'Vid bourrev Naoned eo da dad ! »

« Me 'bromet d'an orolacher
'Mo e vuhez, kent mond deuz kêr ! »

« 'N orolacher 'no droug ebed :
Gand tud ar ru am-eus klevet ;

Gand tud ar ru am-eus klevet :
Rag-se kit 'n ho tro, pa garfet. »

(Ano ebed)

---

³⁹³ Ar re : pere er skrid orin.

Kloaregig ar stank

Me 'zo eur hloaregig yaouank
A zo ma zi war vord ar stank.
Drin, drin, ma mère,
De l'argent pour bouère !

A zo ma zi war vord ar ster,
Evel hini eur hivijer.

Biskoaz n'am-eus lakaet ma foan
Da gared plah, nemed unan ;

Da gared eur plah triweh vloa' ;
Nemed p'he gwelan ne ran joa.

N'hallan na lenn na studia,
Gand kirri ar merhed o neza ;

Ispisial Jannet ar Rouz,
Gand he daoulagad amourouz ;

Na, p'eh an-me d'an overn-bred,
Me ne laran pater ebed,

Nemed selled dreist beg ma skoa',
Da gad ar vestrez koant am-oa...

Mamamm, ma zad p'o-deus gouv³⁹⁴,
D'ar studi da Bariz 'h on kaset...

Na, pa oan en Pariz o studi,
Degasas ma mestrez lizer din,

Na, da doned d'ar gêr ahane,
Mar 'm-oa c'hoant d'he gweled en buhe' ;

Da doned d'ar gêr prontamant,
Ma weljen beo ma mestrez koant.

Ha me o paka ma levrio,
Hag o vond entrezeg ma bro.

Pa oan o vond gand an hent braz,
'Klevis ar hleier o son glaz ;

'Klevis ar hleier o son glaz,

---

³⁹⁴ gouv^{et} : gouvezet.

Taoliou bihan ha taoliou braz ;

'Klevis ar hleier 'son kañvo,
D'am ma mestrez koant a oa maro.

Pa antreis e-barz an ti,
«'Oa ar beleg ouz he noui.

War ma daoulin eh on stouet,
Gwalh ma halon am-eus gouelet.

Pa oa eet an dud e-mêz ar gambr,
Me da wele ma dousig koant ;

Ha ma mestrez o lared din :
« Na ouelet ket 'balamour din !

Kloareg yaouank, mar am haret,
'Balamour din na ouelet ket.

Gouelet 'balamour d'ar Mesias,
'Zo marvet vidom war ar groaz. »

N' doa ket he ger peurachuet,
Ma mestrez koant a oa marvet.

Ar veleien, en gwenn gwisket,
A gas ma dousig d'ar vered ;

Ar veleien, gwisket en gwenn,
A ya 'n eur ganañ, dre an hent ;

A ya 'biou an hent 'n eur ganañ,
Me 'ya dre 'r parko, 'n eur ouelañ ;

Ar veleien 'gane gand joa,
Me a ouele, sujet³⁹⁵ am-oa.

'Barz an iliz p'on antreet,
'Dreg eur piler 'h on daoulinet.

P'oa eet toud an dud ahane,
Me ah eas ivez war ar be'.

Na, d'ar gêr pa oan o toned,
Eur plah yaouank 'm-eus rankontret ;

Eur plah yaouank, gwisket en gwenn,
Gand lien Kintin³⁹⁶ war he fenn ;

---

³⁹⁵ sujet : galleg. diwar-benn

³⁹⁶ Gand lien Kintin : gand eur hoof e lien Kintin

O Doue ! brva feumeulenn,
Penamert e oa diarhen !

« Kloareg yaouank, din-me laret,
Peleh eh et pe eh oh bet ? »

« Deuz ma eured eo e teuan,
Ha d'ar gêr bremañ eo eh an. »

« Kloareg yaouank, gaou a laret,
Deuz m'interamant eo e teuet ;

Hag eh on deut, a-berz Doue,
Da lared dit chañch a vuhe' ;

Dilezel ar gwin, ar merhed,
Studia da vond da veleg ;

Ha pa vi-te eet da veleg,
Peder overn az-po da lared :

Unan d'az tad, eun all d'az mamm,
Unan evidout da-unan ;

Eun all dirag ar Speerd-Glan
'Vid m'em delivro deuz ma foan !

Hag er baardoz, pe war-dro,
Mar grez ervad, ni 'n em welo ».

Doare all :

« 'N overn genta e varvfet ;
Neuze e vin-me delivret. »

(Gwreg Mao).

**

Pennherez ti Jak³⁹⁷

Pebez glahar, tristidigez,
A zo en parrez Tregourez !
O ! Jopopo, landadiron,
Landadiron, Landadiron, ladiron, ladiron !

Euz a di Jak kollet ar hi,
Hag ar bennherez euz an ti.

'Zaleg al lun bet' ar gwener,

---

³⁹⁷ Jak : Jakez.

N'oa ket bet 'bennherez er gêr.

D'ar zadorn mintin, mintin mad,
'Oe rentet 'r bennherez d'he zad.

« Dalit, tad-kaer, aze ho merh !
Me n'ouzon ket hag hi 'zo gwerh.

Er Gêr-vihan 'm-eus he havet,
E-touez eur vandenn jilgoked³⁹⁸.

Louizig ar Hogan, ar hog koz,
A veze ganti, 'pad an noz.

Neuze 'oe kaset d'ar gouan(t),
Da guza euz Louiz ar Hogan.

Na, d'ar gouant, pa oe kaset,
He zavañjer 'oa diverret.

Roet taol fouet dezi da vond d'ar gêr,
Da stagañ 'hed he zavañjer.

Ar houantjou, na, int greet
Evid ar merhed brazezet.

Ha lost ar bik war an drezenn,
Setu achu ma hanaouenn ;

Ha lost ar bik war an hent-braz,
An hini 'oar a gano c'hoaz.

(Mari-Louiz ar Goff. Miz du 1881. Lomaria-Kemper)

**

Frañsoazig ha Pierig

Dimeuz ar beure, pa zavan,
Frañsoazig ha Pierig,
Dimeuz ar beure, pa zavan,
Siminal ma dous a welan.

Siminal ma mestrezig koant
'Ra d'am halon kontatamant...

« Hanter-kant nozvez ez on bet
'Kichenn ho tor, ne ouieh ket.

Ar muia tra am hoñsole,

---

³⁹⁸ jilgoked : lamponed.

Trouz hoh alan, en ho kwele ;

Trouz hoh alan, ma dousig koant,
'Ra d'am halon kontatamant... »

« Pell 'zo e vijen dimezet,
Panevert kaoud gwall bried. »

« Mar ho-peus aon rag gwall bried
En an' Doue ! va homeret !

Entre va fikez ha va fe'³⁹⁹
Sed touet va brasa le. »

Setu an daou-mañ dimezet,
Hag eet assemblez da gousked...

A-daoliou tried, a-fasadou,
Eh a Frañsoazig d'an treujou ;

A-daoliou treid he has e-mêz,
Hag hi profes en leanez...⁴⁰⁰

« Mar ho-poa aon rag gwall bried,
E-leal ! c'hwi a zo tapet !

(Gillette Coat. Plistin).

**

Dom Visant Janin

Dom Visant Janin a lare,
Dezu e goazez, e Koad-an-Ne :

« Yaouankiz 'zo kaer, kozni 'zo fall !
Cheñchet an amzer, deuet eun all ;

Karget ma halon a huanad...
Cheñchet an amzer dit, kamarad !

Pa oan-me 'n oad a driweh vloa',
Me 'oa joauz, ha leh am-boa⁴⁰¹ ;

Me 'oa joauz, 'barz en peb leh,
Ne oa ket kustum da gaoud neh.

Bremañ 'mañ ma fenn em gouriz,
Ma zreid em daou-dorn, ma barv griz ;

³⁹⁹ va fikez ha va fe' : notenn gand F. an Uhel : doare sakreou.

⁴⁰⁰ Hag hi profes en leanez... : hag e kas anezi d'eur gouant.

⁴⁰¹ ha leh am-boa : galleg. Mad e oa din

Ha ma daoulagd em godell :
Poent eo da Dom Visant mervel !

Pa oan-me gwechall en Pariz,
Me 'oa denjentil ha bourhiz :

Dre ma oan-me eun den puisant⁴⁰²,
An oll 'ree stad a Visant.

Pa zoñje d'an dud 'vijen en Rom
Me 'vije 'n Taillebourg o chom ;

An aour melen em godello,
Mui 'vid bremañ a dinero.

Yaouankiz 'zo kaer, kozni 'zo fall ;
Cheñchet an amzer, deuet eun all.

Karget ma halon a huanad ;
Tremenet e' 'n amzer, kamarad !

Pa glevfet ar hloh 'n deiz ma zervij⁴⁰³,
Laret oll peb a *De profundis* ;

Lavaret oll devotamant :
« Bennoz Doue war ene Visant ! »

(Bet dastumet en Koadgorre. D'an 2 a viz Gwengolo 1853).

---

⁴⁰² puisant : galleg. gallouduz.

⁴⁰³ ma zervij :overenn interamant.